

22.1.2018

Sote-tietopakettien käsikirja

Versio 2.1

Saatteeksi

Sote-tietopaketit ovat yksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tiedolla johtamisen väline ja ne tarjoavat luotettavaa ja **vertailukelpoista** tietoa ohjauksen ja päätöksenteon tueksi. Tietopaketit sisältävät kaikki julkisesti rahoitettavat sosiaali- ja terveyspalvelut ja niiden kustannukset riippumatta palvelun tuottajasta, organisaatorakenteesta tai rahoitusmallista. Vertailutieto auttaa näkemään oman maakunnan vahvuudet ja heikoudet sekä tunnistamaan sosiaali- ja terveyspalvelujen hyviä käytäntöjä. Vertailukelpoisuus edellyttää, että tietopakettien sisällöt ja laskentaperiaatteet ovat yhteneväiset. Samalla se edesauttaa tiedon saattamista myös muihin käyttötarpeisiin sekä lisää tiedon tuotannon kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Suomen laaja sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtäminen maakunnan järjestämisvastuulle on mahdollisuus **integroituneiden palvelukokonaisuuksien ohjaamiselle**, suunnittelulle sekä osaoptimointimahdollisuuksien poistamiselle. Suomen haasteena on, ettei näin laajan sote-integraation ohjaukseen ole olemassa valmiita kansainvälisiä malleja tai kokemuksia. Useimmat mallit painottuvat vain terveydenhuollon ohjaukseen jättäen lähes 50 % sote-kustannuksista ja palveluista tarkastelun ulkopuolelle. Palvelutuotannon ja rahoitusmallien monimuotoistuminen luo lisähaasteen sote-palvelujen integroidulle kokonaisuohjaukselle nimenomaan maakunnan järjestäjän näkökulmasta. Sote-tietopaketeilla pyritään vastaamaan edellä kuvattuihin haasteeseen.

Tietopaketit **tuottavat maakunnan järjestäjälle ja valtakunnan tasolle tilannekuvan kunkin maakunnan väestön käyttämien sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuudesta**. Alkuvaiheessa mukana ovat maakunnan järjestämisvastuulla eli oman maakunnan väestölle julkisin varoin järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Tietopakettirakenne on sellainen, että myös muiden julkisesti rahoitettavien palvelujen, kuten esimerkiksi Kelan vastuulla olevien lääkehuollon ja matkapalvelujen käyttöä ja kustannuksia koskevat tiedot voidaan liittää osaksi raportointia, jos tarvittavat tiedot ovat käytettävissä.

Tämä **käsikirja** on tarkoitettu tukemaan sote-tietopakettien käyttöönottoa maakunnissa ja niihin liittyvien tietojen koontia. Käsikirjasta löytyy sote-tietopakettien hierarkia, sisällöt ja määrittelyt sekä kustannusten kohdistamisen periaatteet ja säännöt sekä tietojen keräämisen määrittelyt. Kustannusten kohdentamisessa noudatetaan JHS Maakuntien kustannuslaskennan suositusta. Käsikirjassa on keskitytty pääosin palveluihin ja niiden sisältöihin, jotka ovat tällä hetkellä kuntien sekä kuntayhtymien ja jatkossa maakuntien järjestämisvastuulla. Sote-tietopakettiraportointi kattaa oman tuotannon lisäksi myös tulevilla rahoitusmuodoilla eli kapitaatiokorvauksella, asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla rahoitetut palvelut. Käsikirja sisältö muuttuu ja tarkentuu sote-tietopakettien edelleen kehittyessä sekä maakuntauudistuksen kansallisten säännösten ja ohjeistusten täsmennyessä.

Alkuvaiheessa ei todennäköisesti pystytä kohdentamaan tuottoja ja kustannuksia kaikilta osin suoritetasolle ja henkilötunnukseen. Tällöin maakunnat kohdistavat tuotot ja kustannukset palvelu- tai palveluryhmätasolle, jolloin todellisia asiakaskohtaisia kustannuksia ei ole mahdollista raportoida, eikä suoritteiden kustannustietoa saada kiinnitettyä henkilötunnukseen. Tietopakettihierarkianmukaiset asiakaskohtaiset keskihinnat on kuitenkin mahdollista saada.

Käsikirjan lisäksi, on laadittu **sote-tietopakettien käyttöönoton tiekartta**, jossa ohjeistetaan miten sote-tietopaketit otetaan käyttöön vuoteen 2020 mennessä. Sote-tietopakettien laatu-, vaikuttavuus- ja uudistumiskykymittareista on myös laadittu erillinen **dokumentti, ehdotus sote-tietopakettien laatu-, vaikuttavuus-, ja uudistumiskykymittareista**, jossa on esitetty ehdotuksiksi tietopakettikohtaisista mittareista. Tietopakettien käyttöönotto tapahtuu vaiheittain. Tammikuussa 2018 julkaistussa **Vertaamalla viisaammaksi** -raportissa on lisäksi arvioitu maakuntien sote-kustannuksia ja tulosten vertailtavuutta tietopaketeittain neljän eri maakunnan osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ja Sitra ovat kehittäneet ja arvioineet **sote-tietopaketteja** (aikaisemmin tietopaketteja) yhdessä keväästä 2015 lähtien. Käyttöönoton valmistelutyö siirtyi STM:n vastuulle vuoden 2017 alusta. Sote-tietopaketteja pilotoitiin 51 kunnan alueella keväällä 2016 ja testattiin seitsemässä eri maakunnassa keväällä 2017. Lisäksi sote-tietopaketeista ja niiden sisällöistä on käyty laajasti asiantuntija-keskusteluja vuosien 2016-2017 aikana. Tässä käsikirjassa kuvatut tietopakettien sisällöt, rakenteet sekä kustannusten kohdennussäännöt ovat syntyneet lukuisten asiantuntijoiden sekä tietopakettien pilotoinnista ja testauksesta saatujen kokemusten pohjalta. Kiitos kaikille sote-tietopakettien määrittelytyöhön osallistuneille.

Sisällys

Saatteeksi	2
Sisällys	4
1.Muutokset verrattuna Sote-tiepakettien käsikirjan versioon 2.0	4
2.Sote-tietopaketit	5
Rakenne.....	5
Modulaarisuus	7
Tietopakettien keskeisiä linjauksia	8
Tietopaketit ja muut luokitukset	9
3.Toiminta- ja asiakastietojen käsittelysäännöt	11
Käynti	12
Kontakti.....	13
Hoitopäivä ja asumispäivä.....	13
Tuet ja etuudet	14
Asiakkuus ja asiakas/potilas	14
Henkilötiedot.....	15
Palvelusuunnitelma.....	15
Asiakassegmentointi.....	15
Anonyymit palvelut tai palvelut, joissa henkilöitä ei voida identifoida.....	15
Ikäryhmä ja väestö	15
4.Taloustietojen käsittelysäännöt	17
Tili- ja toimipaikkarakenteessa noudatettavat määrittelyt	17
JHS Maakuntien kustannuslaskennan suositukset	17
Muilta palveluntuottajilta hankitut palvelut asiakkaille ja niiden rahoitusmuodot	24
Tuottojen kohdentaminen	25
Jaksotukset.....	26
5.Tietopakettien yhteiset toiminnot	27
Asiakas- ja palveluohjaus.....	27
Hyvinvointia ja terveyttä edistävä -toiminto	28
Omahoito	28
Osastohoito	28
6.Palvelujen kohdennukset tietopaketteihin	29
Suun terveydenhuollon tietopaketti	29
Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tietopaketti	33

Lasten, nuorten ja perheiden tietopaketti	36
Aikuisten sosiaalipalvelujen tietopaketti.....	40
Hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketti	43
18-74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopaketti.....	46
Vammaisten palvelujen tietopaketti	53
Kuntoutuksen tietopaketti	55
Vastaanottopalvelujen tietopaketti.....	57
Päivystyksen tietopaketti.....	60
Ensihoidon tietopaketti.....	63
Lääkehuollon tietopaketti	65
Matkapalvelujen tietopaketti	67
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopaketti	68
Lisätietoja	69
Liite 1. Käsitteet	70
Liite 2: Kustannusten sisältö	71
Liite 3: Sote-tietopaketit ja JHS Maakuntien palveluluokitus	73

1. Muutokset verrattuna Sote-tiepakettien käsikirjan versioon 2.0

Yleistä

- JHS Maakuntien palveluluokituksen ja maakuntien JHS Maakuntien kustannuslaskenta -suosituksen määrittelyt huomioitu viimeisimpien versioiden mukaisesti (luku 3).
- Lisätty **Sote-tietopakettien** ja **JHS Maakuntien palveluluokituksen vertailu** (liite 3).

Suun terveydenhuollon tietopaketti

- Ei muutoksia.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tietopaketti

- **Anonyymeista palveluista** muodostuu oma toiminto- tai palveluryhmätaso, joka laskettaessa asiakaskohtaisia kustannuksia voidaan poistaa laskennasta.

Lasten, nuorten ja perheiden tietopaketti

- **Äitiys- ja lastenneuvolapalveluja** ei tarvitse eritellä.
- **Tukihenkilötoiminta** on yhdistetty lapsiperheiden kotipalvelut ja perhetyö -palveluryhmään.
- **Nuorisosaama** on jätetty pois.
- **Ensikoti** ja **turvakoti** ovat erilliset palveluryhmät lasten ja nuorten palveluissa JHS Maakuntien palveluluokituksen mukaisesti.
- **Sijaishuolto** on muutettu termiksi lastensuojelu.
- **Kotisairaala** kohdentuu lasten ja nuorten osalta lasten, nuorten ja perheiden tietopakettiin ja aikuisten osalta kotihoitoon hoito- ja hoivapalveluiden tietopakettissa.

Aikuisten sosiaalipalvelujen tietopaketti

- **Sosiaalinen kuntoutus** sisältyy kaikilta osin sosiaalityöhön JHS Maakuntien palveluluokituksen mukaisesti.
- Aikuissosiaalityön **maahanmuuttopalveluihin** on tarkennettu kaksi palveluryhmää JHS Maakuntien palveluluokituksen mukaisesti: 1) ilman huoltajaa maassa olevien lasten ja nuorten asuminen ja tuki sekä 2) kotoutumisen edistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketti

- **Anonyymeista palveluista** muodostuu oma toiminto tai palveluryhmätaso, joka laskettaessa asiakaskohtaisia kustannuksia voidaan poistaa laskennasta.
- **Kotisairaala** kohdentuu aikuisten osalta kotihoitoon ja lasten ja nuorten osalta lasten, nuorten ja perheiden tietopakettiin
- **Erikoissairaanhoidon avohoito** kohdentuu hoito- ja hoivapalveluihin 75 vuotta täyttäneiden osalta.
- Tavallinen **palveluasuminen** on oma palveluryhmä ja kohdentuu kotihoidon toimintoon.
- **Omaishoidon** palveluryhmiä on kolmen sijaan vain kaksi hoito- ja hoivapalveluissa. Omaishoidon tuessa **sijaishoidon** kohdennuksen tekstiä on tarkistettu.
- Hoito- ja hoivapalveluissa **vertailuun tarkennus**: Kustannuksista poistetaan alle 75-vuotiaille asiakkaille kohdennettujen palvelujen kustannukset, kun tietopaketin kokonaiskustannuksia suhteutetaan yli 75-vuotiaaseen väestöön.

18-74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopaketti

- **Hengityshalvauspotilaiden hoito** on siirretty vammaispalveluista omaksi toiminnoksi 18-74 vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopakettiin.

Vammaisten palvelujen tietopaketti

- **Vammaisten avohuollon** toiminnoista yksi palveluryhmä muuttunut nimeksi "Vammaisten asumisen muu tuki ja palvelut muut kuin ympärivuorokautisen avun ja tuen sisältävät asumispalvelut" (JHS Maakuntien palveluluokitus).
- **Apuvälinepalveluja** ei tarvitse eritellä erikseen vammaisille.
- **Hengityshalvauspotilaiden hoito** on siirretty vammaispalveluista omaksi toiminnoksi 18-74 vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopakettiin.

Kuntoutuksen tietopaketti

- **Apuvälinepalveluja** ei tarvitse eritellä erikseen vammaisille.

Vastaanottopalvelujen tietopaketti

- **Suoran valinnan palvelujen** osalta on tehty päivitys valinnanvapauslakiesityksen (19.10.2017) mukaan vastaanottopalvelujen ja suun terveydenhuollon tietopaketteihin.

Päivystyksen tietopaketti

- Ei muutoksia.

Ensihoidon tietopaketti

- **Ensihoitokeskus** on lisätty omaksi toiminnoksi JHS palveluluokituksen mukaisesti.

2. Sote-tietopaketit

Sote-tietopaketit on suunniteltu valtakunnallisen ja maakunnallisen **vertailutiedon tuottamiseen**. Luotettava vertailutieto auttaa näkemään oman maakunnan vahvuudet ja heikkoudet sekä tunnistamaan sosiaali- ja terveyspalvelujen hyviä käytäntöjä. Vertailukelpoisuus edellyttää, että tietopakettien raportointi toteutetaan yhteneväisesti tässä käsikirjassa kuvattujen määrittely- ja laskentaperiaatteiden mukaisesti.

Sote-tietopaketit ovat yksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tiedolla johtamisen väline. Ne **tuottavat maakunnan järjestäjälle ja valtakunnan tasolle tilannekuvan kunkin maakunnan väestön käyttämien sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuudesta**. Tämän lisäksi ne tarjoavat jäsenettyä ja vertailukelpoista tietoa eri maakuntien välisen vertailun mahdollistavalla rakenteella päätöksenteon ja sopimisneuvottelujen tueksi. Sote-tietopaketit luovat siten kehikon, jonka avulla on mahdollista ryhmitellä eri maakuntien väestölleen järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut yhdenmukaiseen muotoon riippumatta maakunnan organisaatio- tai palvelurakenteesta. Tällöin saadaan esimerkiksi tietoa siitä, paljonko järjestäjän ohjauksen kannalta keskeiset palvelukokonaisuudet maksavat ja mitä rahan vastineeksi saadaan.

Toiminta- ja taloustiedon yhdistäminen toisiinsa ja kiinnittäminen asiakkaaseen on välttämättömyys tulevaisuuden tiedolla johtamiselle. Näin voidaan tunnistaa nykyistä paremmin eri asiakkaiden palvelutarpeet ja palvelujen käyttö sekä näiden tuottamiseen käytetyt resurssit. Asiakas- ja väestöpohjaiseen kustannustarkasteluun voidaan liittää myös laatua, vaikuttavuutta ja uudistumiskykyä kuvaavia mittareita. Tietopakettien rakenne mahdollistaa myös valinnanvapauden piiriin kuuluvien palvelujen käytön ja kustannusten tarkastelun osana raportointia.

Rakenne

Maakunnan järjestämisvastuulla olevat palvelut ja niiden kustannukset ovat jaoteltu **sote-tietopaketeissa** kolmeen eri kokonaisuuteen: 1) perustietopaketit ja 2) kohdistamattomiin kustannuksiin sekä 3) laajennettuihin tietopaketteihin (kuva 1).

PERUSTIETOPAKETIT	
1. Hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketti	7. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tietopaketti
2. 18-74 vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopaketti	8. Päivystyksen tietopaketti
3. Lasten, nuorten ja perheiden tietopaketti	9. Suun terveydenhuollon tietopaketti
4. Vammaisten palvelujen tietopaketti	10. Kuntoutuksen tietopaketti
5. Vastaanottopalvelujen tietopaketti	11. Ensihoidon tietopaketti
6. Aikuisten sosiaalipalvelujen tietopaketti	

100 % järjestäjän sote-kustannukset, josta on kohdentumattomia kustannuksia on n. 1 %

LAAJENNETUT TIETOPAKETIT	
12. Lääkehuollon tietopaketti	14. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopaketti
13. Matkapalvelujen tietopaketti	15. Työterveyshuollon tietopaketti (ei määritelty)

Kuva 1. Sote-tietopaketit. Eri maakuntien järjestämiä palveluja vertaillaan ensisijassa 11 perustietopaketin avulla.

Sote-tietopaketteja on kaikkiaan 15. Maakunnan omalle väestölle suunnattujen palvelujen vertailua tehdään 11 perustietopakettin kautta. Järjestäjän hankkimat palvelut jaetaan näihin paketteihin siten, että kokonaisuudessaan paketit muodostavat n. 100 % järjestäjän maakunnan väestön käyttämien sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannuksista. Kohdistamattomien kustannusten osuus, on noin 1 % kaikista kustannuksista (kts s. 19.) Sote-tietopaketteihin kohdistetaan kaikki toiminta- ja taloustiedot maakunnan omalle väestölle järjestetyistä sosiaali- ja terveyspalveluista riippumatta siitä, ovatko ne tuotettu omana tuotantona vai hankittu oman tuotannon ulkopuolelta. Sote-tietopaketteihin kohdistamattomia kustannuksia ovat maakunnan toiminnan kustannukset, joita ei rahoiteta maakunnan sote-palvelujen perusrahoituksella.

Perustietopakettien mukaista raportointitapaa käytetään, kun vertaillaan maakuntien omalle väestölle suunnattujen sote-palvelujen toiminnan ja talouden tietoja eri maakuntien välillä tai kahden tai useamman vuoden välillä maakunnan sisällä. Tällöin tietopakettien kokonaiskustannusten ja kohdentamattomien kustannusten tulee täsmätä järjestäjän tuloslaskelmaan, johon sisältyy vain oman maakunnan asukkaille tuotettujen palvelujen tiedot.

Vertailtaessa eri maakuntien (järjestäjien) sote-kustannuksia, tällöin ei lasketa lääkehuollon, matkapalvelujen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopaketteja erillisinä, vaan näiden kustannukset ja suoritteet sisällytetään siihen tietopakettiin, jonka yhteydessä ko. kustannukset ovat syntyneet. Työterveyshuollon kustannuksia ja toimintatietoja ei toistaiseksi huomioida sote-tietopakettien laskennassa.

- **Lääkehuollon ja matkapalvelujen** kustannukset raportoidaan ensisijaisesti osana sitä tietopakettia, jonka yhteydessä ko. kustannukset ovat syntyneet.
- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopaketeille** ei kohdisteta talous- tai toimintatietoja tässä vaiheessa.
- **Työterveyshuollon palvelut** eivät vielä sisälly mihinkään tietopakettiin eli työterveyshuollon kustannuksia tai toimintatietoja ei toistaiseksi kohdisteta tietopaketeille, koska nämä eivät ole nykyisellään maakunnallisen järjestäjän toiminnan piirissä. Ainoastaan tuotantoyksiköiden oman henkilökunnan työterveyshuollon kulut ovat mukana kustannuksissa.

Tietopakettien rakenne on hierarkkinen. Maakunnan sote-toiminta jakautuu tietopaketteihin ja jokainen tietopaketti jakautuu **toimintoihin**. Toiminnot koostuvat puolestaan **palveluryhmistä**. Toimintotason avulla on mahdollista tarkastella palveluja kevyemmistä raskaampiin palveluihin. Järjestäjä saa tietoa, miten palveluohjaus, digitaaliset palvelut, ennaltaehkäisevät palvelut, avopalvelut ja raskaammat palvelu, kuten erilaiset asumispalvelut tai laitoshoido painottuvat verrattuna muihin maakuntiin.

Sote-tietopakettien alin taso on nimetty palveluryhmäksi. Palveluryhmä sisältää yhden tai useamman samantyyppisen palvelun. Se ei tarkkaan määrittele yksittäisiä **palveluja** eikä niiden sisältöjä. Tietopaketit ovat siten tarkasteluhierarkia, jonka perusteella nykyiset ja tulevat palvelut voidaan kohdistaa ja saada vertailukelpoiseksi. Palvelut voivat vaihdella maakunnittain, poistua ja uusiutua. Myös palvelujen nimitykset voivat vaihdella alueittain. Jokainen palvelu tulee kuitenkin kohdistaa samojen periaatteiden mukaan palveluryhmään tai toimintoon.

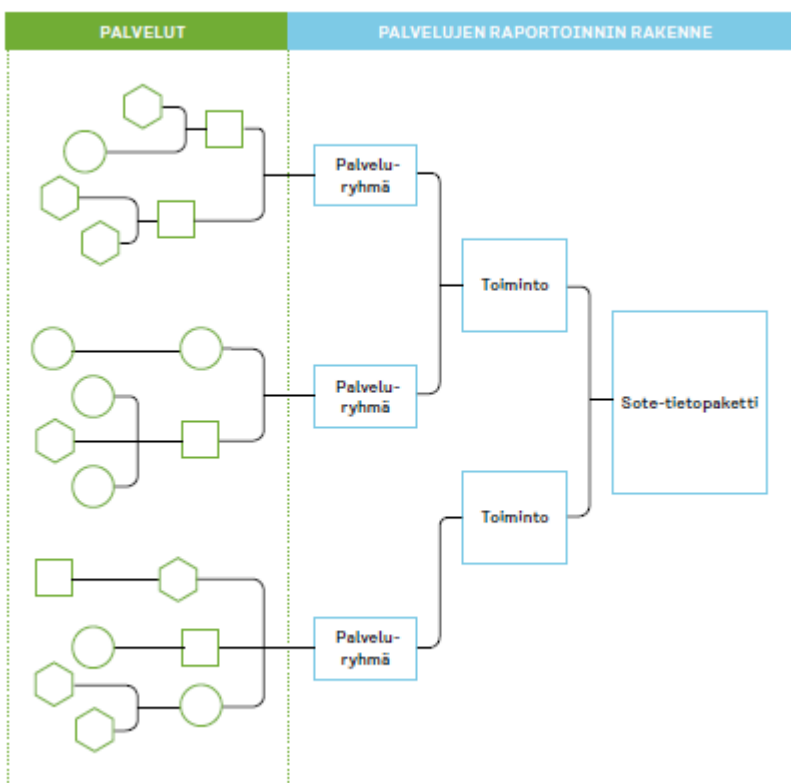
Uusia palveluja ja innovaatioita on kohdennettava samoilla periaatteilla tietopaketteihin. Mikäli loogisesti ei ole selvää, mihin palveluryhmään, toimintoon tai pakettiin joku uusi palvelu kuuluu, tulee siitä tehdä kansallisella tasolla yhteinen päätös. Uuden tai poistuneen palvelun tai palvelumallin vaikutuksia tietopakettien rakenteisiin voidaan myös analysoida ja tehdä erilaisia ennustemalleja.

Palvelujen sisällöllinen väljyys antaa siis mahdollisuuden palvelujen kehittämiseksi ja erilaisille tuotantotavoille sekä uusien palvelukonseptien käyttöönotolle. Esimerkki uudesta palvelukonseptista on hyvinvointikeskus tai perhekeskus, joka on hallinnollinen tai tiloihin liittyviä palvelujen järjestämistapa. Konsepti sellaisenaan ei vaikuta tietopakettien rakenteeseen, vaan tuottaa tietopaketeissa seurattavia palveluja.

Tietopakettien toiminto- ja palveluryhmätasot ovat yhdensuuntaiset JHS Maakuntien palveluluokituksen kanssa. Sote-tietopaketeilla ryhmittely on kuitenkin hienojakoisempi ja sote-tietopakettien kohdennuksissa käytetään lisäksi muita määreitä kuin kirjanpidon JHS-palveluluokkia ja laskentatunnisteita. Näillä muilla määreillä saadaan tarkasteluun mukaan myös esimerkiksi ikäryhmät, asiakasryhmät ja hoidon intensiteetti.

Jokaiseen palveluun liittyy **suorite**, jotka ovat määritelty myös kohdassa; Toiminta- ja asiakastietojen käsittelysäännöt. Sisältömäärittelyjen pohjalta voidaan eri kustannuspaikat ja toimintayksiköt, **suoritteet** ja **asiakkaat** kohdentaa oikeaan palveluun ja sitä kautta toimintoon tai palveluryhmään. Näin syntyy yhtenäinen vertailukehikko eri maakuntien palvelujen tarkastelulle.

Sote-tietopakettimallissa sote-palveluita tarkastellaan kokonaisuuksina, mikä mahdollistaa tiettyjen oikaisujen tekemisen kustannusten kohdennuksissa eri palveluille. Tuottajien palvelujen tuotteistuksen sekä kirjaamiskäytäntöjen ja ICT-tietoaltaiden kehityksen myötä tietojen tarkkuustaso ja porautumismahdollisuudet parantuvat. Tietopakettimallilla, jossa yhdistetään toimintaa ja taloutta kuvaavat tiedot asiakkaiden henkilötietoon, on kuitenkin mahdollista saada nykytilannetta huomattavasti parempaa vertailutietoa nopeasti maakuntien käyttöön.

Kuva 2. Sote-tietopakettien hierarkia. Sote-tietopaketit eivät määritä palvelujen tuotannon tapaa, vaan tuotetun tiedon rakenteen.

Modulaarisuus

Raportoinnin yhdenmukaisuuden säilyttämiseksi kansallisessa ja maakuntien välisissä palvelutuotannon kokonaisvertailussa sote-perustietopaketteja tulee käyttää tässä dokumentissa määritellyllä tavalla (perustietopakettien mukainen tarkastelunäkökulma). Tämä takaa, että sote-tietopakettien tiedot ovat luotettavia sekä vertailukelpoisia maakuntien välillä ja tietopakettien kustannukset sekä asiakkaat huomioidaan ainoastaan kertaalleen.

Toiminto tai palveluryhmä voidaan yhdistää toisiinsa halutulla tavalla kulloisestakin tiedon tarpeesta riippuen. Raportoinnissa on huomioitava, että moduulien yhdistäminen eri tietopakettien välillä voi edellyttää muutoksia laskentäsääntöihin. Laskennassa tulee käyttää tietopakettien sisältömäärittelyissä kuvattuja moduulien laskentaperiaatteita.

Seuraavassa on esitetty esimerkkejä erilaisista tarkastelunäkökulmista:

- **Ikäryhmittäisiä palvelukokonaisuuksia** voidaan muodostaa esimerkiksi yhdistämällä lasten, nuorten ja perheiden sote-tietopakettien tietoihin lapsia ja nuoria koskevat tiedot suun terveydenhuollon, kuntoutuksen sekä päivystyksen tietopaketeista.

- **lääkäiden erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito ja poliklinikkapalvelut** raportoidaan ensisijaisesti osana hoito- ja hoivapalvelujen tietopakettia, mutta kyseisen moduulin tietoja voidaan tarkastella myös yhdessä 18-74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopakettia.
- **Ennaltaehkäisevät palvelut, avopalvelut, kotiin annettavat palvelut ja palveluasuminen** voidaan haluttaessa esittää omina kokonaisuuksinaan tietopakettien määrittelyistä riippumatta.
- **Valinnanvapauteen** sovitut kokonaisuudet ovat myös moduuleja, joita voidaan vertailla maakuntien kesken.
- **Kokonaan lainsäädännöllinen näkökulma tai perinteinen erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon näkökulma** pystytään myös rakentamaan käyttäen toimintoja ja palveluryhmiä hyväksi.

Sote-palvelujen käyttöä voidaan tarkastella myös ikäkaarinäkökulmasta tietopakettinäkökulman lisäksi. Tehtäessä palvelujen **ikäkaaritarkastelua maakuntien välillä** tarvitaan myös yhdessä sovittu raportointirakenne. Tietopakettien toiminto- ja palveluryhmäjakoja voidaan myös käyttää palvelujen ryhmittelijänä ikäkaaritarkastelussa. Ikätarkastelulla pyritään hahmottamaan eri-ikäisten palvelujen käyttöä ja siten tunnistamaan ongelmakohdat ja mahdollisuudet integroida palveluja. Pelkkä ikäkaaritarkastelu ilman sisällön tarkempaa jäsentelyä (esim. tietopakettien mukaisesti) voisi johtaa kuitenkin palvelujen järjestämisen kannalta hankalasti ohjattavaan rakenteeseen ja tietojen vertailukelpoisuus heikkenisi.

Tietopakettien keskeisiä linjauksia

Mukaanotettavat palvelut

Sote-tietopakettien käsikirjassa on kuvattu palvelujen sekä niihin liittyvien toiminta- ja taloustietojen yhdistäminen eri tietopaketteihin. Mukana on kaikki tällä hetkellä kuntien sekä kuntayhtymien ja jatkossa maakuntien järjestämisvastuulla olevat sote-palvelut. Tietopaketteihin ei siten oteta mukaan maakunnan alueella muille kuin oman maakunnan väestölle tuotettujen palveluja ja niiden kustannuksia.

Palvelujärjestelmän jatkuva kehittyminen ja nykyistä mahdollistavampi lainsäädäntö tuovat tullessaan entistä monimuotoisemmat palvelu- ja rahoitustavat. **Maakuntien väliseen vertailuun** mukaanotettavat julkisen rahoituksen piirissä olevat palvelut ja niiden toiminta- ja kustannustiedot muodostuvat jatkossa seuraavista kokonaisuuksista:

1. Maakunnan oman tuotannon yksikköjen tuottamat palvelut mkl. liikelaitos sekä mahdolliset omat yhtiöt (tarkentuu myöhemmin).
2. Ostopalvelut (ml. kuntien kokonaisulkoistukset ja vaikuttavuusperusteisten hankintojen palvelut)
3. Kapitaatiokorvauksen piirissä olevat palvelut ja sen ohessa olevat kannuste- ja/tai suoritepohjaiset kustannukset
4. Asiakassetelipalvelut
5. Henkilökohtaisen budjetin palvelut ja kustannukset
6. Muilta maakunnilta hankitut palvelut ja niiden kustannukset (esim. yhteistoiminta-alueen sisällä)
7. Väliaikaisesti maakunnan asukkaiden lähinnä muissa maakunnissa käyttämät palvelut (väliaikainen valinta tai kiireellinen hoito).
8. Avustukset
9. Ulkomailta hankitut palvelut, mikäli tulevat maakunnan rahoitettavaksi

Yksittäisten tietopakettien tarkasteluun voidaan liittää myös muita kuin maakunnan rahoitusvastuulla olevia palveluja. Tällaisia voivat olla esimerkiksi Kelan vastuulla olevat matka- ja lääkekorvaukset sekä kuntoutuspalvelut.

Tietojen kiinnittäminen henkilötunnukseen ja sen vaiheittainen eteneminen

Tietopaketti-, toiminto- ja palveluryhmäkohtaiset asiakasmäärät tulee voida sisällyttää tietopakettiraportointiin. Tämä edellyttää talous- ja toimintatietojen yhdistämistä henkilötunnukseen. Tietojen yhdistäminen henkilötunnukseen mahdollistaa tarvittaessa myös yksittäisten asiakkaiden ja asiakasryhmien palvelujen ohjauksen ja kehittämisen. Tarkasteltaessa palvelua käyttävien asiakkaiden määrää, on henkilötunnus huomioitava vain kertaalleen muodostettaessa tietopaketteja ja niiden osia.

Hallintomalli-, tuottaja- ja rahoitusriippumattomuus

Sote-tietopakettien sisältö ei riipu palvelujen tuottamisen tavasta tai niiden organisoimisesta tai palvelujen rahoitusmuodosta. Tietopaketit eivät siten määritä palveluntuottajan tuotanto- tai organisaatorakennetta. Ennen maakuntien perustamista tietopaketteihin sisältyvien palvelujen tuottajat ovat nykyisiä kuntien ja kuntayhtymien yksikköjä sekä asiakaspalvelujen ostopalvelu- ja/tai palvelusetelituottajia. Maakuntamallin alkaessa tietopaketteihin kohdennettavia palveluja tuottavat esimerkiksi maakunnan liikelaitos, julkiset osakeyhtiöt, ostopalvelutuottajat, sote-keskukset ja näiden alihankkijat, asiakassetelituottajat ja henkilökohtaisen budjetin piiriin kuuluvien palvelujen tuottajat.

Tietojen kohdennukset tietopaketteihin tulee tehdä samojen periaatteiden mukaisesti tuottajasta tai palvelun rahoitusmuodosta riippumatta. Tällöin julkisen ja yksityisen palvelutuotannon tiedot ovat vertailtavissa keskenään.

Tietopaketit ja muut luokitukset

Sote-tietopakettien rakenteissa huomioidaan ja hyödynnetään nykyisiä ja valmisteilla olevia muita koodistoja ja palveluluokituksia.

JHS Maakuntien palveluluokitus

Tietopakettien valmistelussa on huomioitu valmisteilla oleva JHS XXX Maakuntien palveluluokitus. JHS Maakuntien palveluluokkia sote-palveluille tullee olemaan noin 60-70 kpl. Palvelukohtaisten kustannusten ja tuottojen ulkoinen raportointi tehdään luokitusta hyödyntäen. JHS Maakuntien palveluluokitus on yksitasoinen (ei hierarkkinen) ja organisaatoriippumaton, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa talouden makroseuranta ja raportointi nykyistellä kuntatasolla ja jatkossa maakuntatasolla.

JHS Maakuntien palveluluokituksen täydentäminen tarkentavilla muilla määrittäyksillä, erityisesti asiakastiedolla ja asiakkaaseen kytketyllä suorite- ja kustannustiedolla, on kuitenkin tarpeen. Pelkän palveluluokituksen kautta kustannuksia ei ole mahdollista jakaa esimerkiksi iän, asiakkaiden ja alueiden tai palvelujen intensiteetin mukaisesti luokkiin. Toimintaa ja taloutta kuvaavan tiedon yhdistäminen toisiinsa ja palveluluokitusta hienojakoisempi palvelujen tarkastelu mahdollistavat maakuntien toiminnan tehokkuuden ja resursien käytön sekä näiden taustalla olevien erojen vertailun eri maakuntien välillä. Myös kustannusten ikävakiointi tietopakettikohtaisesti on mahdollista. Tietopakettien laskennassa käytetään JHS Maakuntien palveluluokituksen lisäksi tarvittaessa tarkentavia määreitä, kuten esimerkiksi kuntakoodia, asiakasryhmää, käyntisyitä, toimipaikkaa, toimenpidekoodeja ja muita kirjanpidon tunnisteita (esim. tililuokkia). Näiden koodien yhdenmukainen käyttö maakunnassa tulee myös varmistaa vertailtavuuden saamiseksi.

Tietopakettimallin testauksen ja arvioinnin perusteella kustannukset saadaan kohdennettu tietopaketeille 97 % oikein, vaikka JHS Maakuntien palveluluokitus ei vielä ole käytössä. Yhteisen palveluluokituksen käyttö kirjanpidossa tulee helpottamaan kustannusten kohdentamista myös tietopaketeille. Tietopakettien laskenta on kuitenkin mahdollista käynnistää, vaikka palveluluokitus ei olisi kattavasti käytössä. Kustannusten kohdentamista suoritteille sekä suoritteiden ja kustannusten kiinnittäminen asiakkaiden henkilötietoon on käsitelty tämän käsikirjan luvussa 3; Taloustietojen käsittelysäännöt.

Tietopakettien laskennan yhteydessä voidaan tuottaa myös JHS Maakuntien palveluluokituksen mukaiset tiedot, koska sote-tietopakettien rakenne on yhdenmukainen palveluluokituksen kanssa. Liitteessä 3 on yhdistetty lausunnolla olevan JHS Maakuntien palveluluokituksen ja sote-tietopakettien rakenteet sekä sekä

kuvattu tarvittavat lisämääritteet talous- ja toimintatietojen raportoimiseksi tietopakettirakenteen mukaisesti.

Hilmo

Sote-tietopaketeissa hyödynnetään soveltuvin osin Hilmon määrittelyjä; Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon hoitoilmoitus määrittelyt ja ohjeistus voimassa 1.1.2017 alkaen. Hilmo-määrittelyt suoritteista ja asiakkaiden henkilötietoihin liittyvistä tekijöistä sopivat käytettäväksi sote-tietopaketteihin. Eroavaisuuksia on esimerkiksi hoitopäivien ja asumispäivien laskennassa. Hilmo-tiedonkeruussa suoritteiksi luetaan päättyneet hoitojaksot, jolloin voimassa olevia päättymättömiä hoitojaksoja ei lueta mukaan. Tietopakettien hoitopäivien laskennassa tulee huomioida myös päättymättömät hoitojaksot. Lisäksi Hilmon mukaisiin suoritteisiin palveluasumisessa käytetään vuoden lopun poikkileikkaustietoa. Tietopakettien raportoinnissa sen sijaan lasketaan mukaan kaikki palveluasumisen asumispäivät ja asiakkaat koko vuoden ajalta.

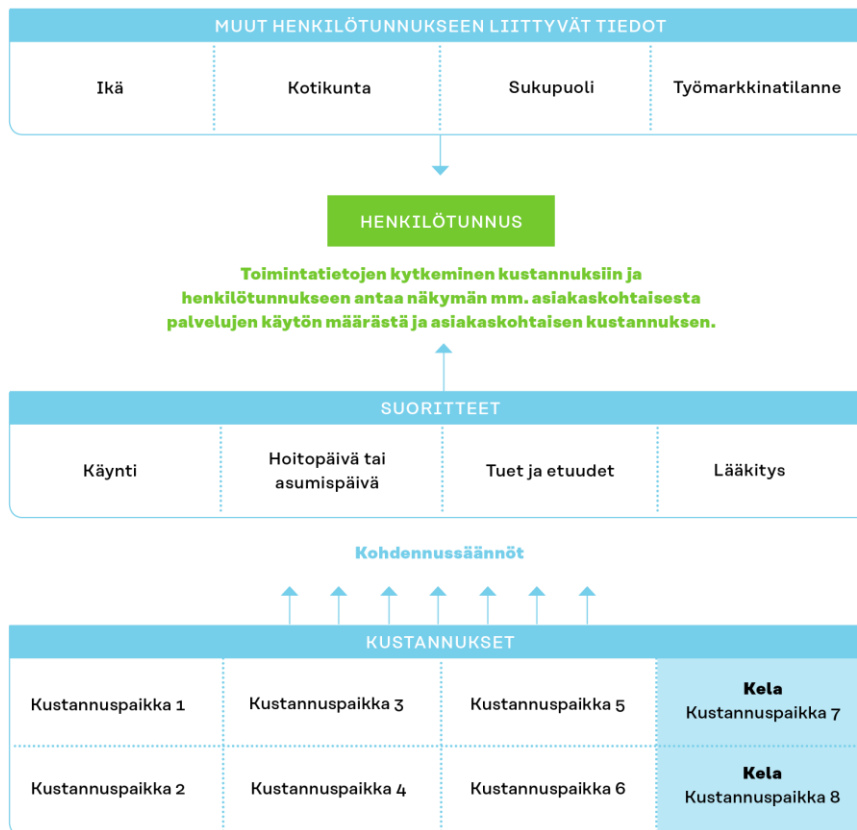
THL:n sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävä- ja palveluluokitukset

THL:n Sosiaali- ja terveydenhuollon luokituksia käytetään mm. Palveluvaaka-verkkopalvelussa ja jatkossa suomi.fi -palvelussa. Suomi.fi -palvelussa palveluntarjoajat ilmoittavat luokituksen avulla, mitä sosiaali- ja/tai terveyspalveluja he tarjoavat. Nämä luokitukset eivät ole sote-tietopakettien kanssa kilpailevia luokituksia, vaan sote-tietopaketit ovat tarkasteluhierarkia, jossa voidaan käyttää nykyisiä ja tulevia luokituksia hyväksi.

3. Toiminta- ja asiakastietojen käsittelysäännöt

Sote-tietopakettien raportoinnissa on keskeistä, että toimintaa ja taloutta kuvaavat tiedot yhdistetään asiakkaisiin ja heidän henkilötunnuksiinsa. Tietojen yhdistäminen tehdään vastaaustaulukoilla. Tällöin myös alueen palvelut kohdennetaan sote-tietopakettien palveluryhmään. Palveluntarjoajat siirtävät järjestelmistään (potilas- ja asiakastietojärjestelmät, talousjärjestelmät ja muut järjestelmät) suorite- ja taloustiedot maakunnan tietoaaltaseen. Tietoja siirrettäessä tietoaaltasiin tai -varastoihin tulee huolehtia siitä, että tietoaaltaseen viedyllä tiedoilla on yksiselitteiset tunnistetiedot, jotta ne pystytään poimimaan sote-tietopakettien mukaista raportointia varten.

Tässä käsikirjassa **suoritteella** tarkoitetaan yksittäistä hoito- tai palvelutapahtumaa, joita tarvitaan tietopakettien talous- ja toimintatietojen laskemiseksi ja jotka tulee jatkossa pystyä kytkemään henkilötunnuksiin. Sote-tietopakettikohtaisten kustannusten laskennassa käytettäviä keskeisiä suoritteita ovat: 1) käynti, 2) kontakti, 3) hoito- tai asumispäivä 3) tuet ja etuudet ja 4) lääkitys. Tietopakettien raportoinnissa ei kuitenkaan pääsääntöisesti raportoida näitä suoritteita, vaan **asiakkaiden lukumääriä** kustannusten ohella. Kuvaan 3 on koottu keskeiset sote-tietopakettien laskennassa tarvittavat tiedot ja suoritteet asiakkaiden henkilötunnuksiin kytkettynä.

Kuva 3. Henkilötunnuksiin liitettävät tiedot.

Käynti

Käynti on avopalveluyksikössä (ml. päiväkeskus/päiväsairaala) tai asiakkaan luona tehty palvelutapahtuma tai käynnin korvaava digitaalinen tai puhelinkontakti. Käynnin korvaava digitaalinen tai puhelinkontakti saadaan raportoinnissa erikseen, mutta kustannusten kohdennuksessa huomioidaan käynniksi. Käynnin korvaava digitaalinen tai puhelinkontakti on painoarvoltaan sama kuin käynti.

Käynnin tietoihin lisätään käynnin yhteydessä tehdyn lähetteen tiedot. Menettely koskee kaikkia niitä perustason toimintoja, joista ohjataan jatkohoitoon tai palveluun muualle (esim. erikoissairaanhoidon, päihdepalveluihin, lastensuojeluun). Tällä hetkellä kyseistä tietoa ei ole saatavissa kaikista palveluista, johtuen lähinnä sosiaalipalvelujen erilaisista kirjaamiskäytännöistä. Hilmon palvelu-luokitusta voidaan myös käyttää, mutta tietopakettit eivät sitä edellytä.

Käynnistä tulee olla lisäksi seuraavat tiedot:

- Henkilötunnus
- Diagnoosi
- Käyntityyppi
 - käynti vastaanotolla tai toimipaikka
 - kotikäynti
- Missä käynti on tapahtunut
 - toimipaikkaluettelo
 - toimintayksikkö
- Erikoisala, erikoisalakoodi
- Sosiaalihuollon palveluluokka esim. kotouttaminen, toimeentulotuki
 - sosiaalihuollossa ei ole käynneille valmista luokitusta Hilmoissa, mutta siihen Kansa-koulu-hankkeen avulla saadaan strukturoitu luokitus
- Palveluala (= kontaktilaji) sidotaan ajanvarauksessa (HILMO)
 - päivystyskäynti / kiireellinen käynti, noudatetaan Hilmo-määritystä
 - ajanvarauskäynti (ensikäynti), noudatetaan Hilmo-määritystä
 - ajanvarauskäynti (uusintakäynti), noudatetaan Hilmo-määritystä
 - konsultaatiokäynti, noudatetaan Hilmo-määritystä
- Kävijäryhmä (kirjauskäytännöt nykyisin kirjavia ja tulee tarkentaa valtakunnallisesti samanlaiseksi)
 - yksilökäynti
 - ryhmävastaanotto/ryhmäkäynti/yhteisötilaisuus
 - perhekäynti (käsitellään yksilökäyntinä, mutta kirjataan perhekäyntikoodi). Kirjataan ensisijaisen lapsen/perheenjäsenen henkilötunnus. Jos hoidon tarpeessa on muitakin perheenjäseniä, käsitellään heidän käyntinsä yksilökäyntinä, jossa on perhekäyntitieto. Järjestelmissä perheen hahmottaminen on tällä hetkellä haastavaa.
- Käynnin/hoiton tulon syy
 - käytetään Hilmo-määritystä, mutta huomioidaan sen sisältämät virheelliset merkinnät
- Käynnin ajankohta
 - jokaiselle toimenpiteelle ilmoitetaan toimenpiteen aloituspäivä ja -kellonaika sekä lopetuspäivä ja -kellonaika. Mikäli aloitus- ja lopetusajankohdat eivät ole tiedossa, ilmoitetaan toimenpiteen päivämäärä
 - ajanvaraus (aikaleima syntyy)
 - ilmoittautuminen (vain tuloaika)
- Jatkohoito
 - toisaalta asiakkaan jatkokontakti kohdentuu tietopakettiin oikein automaattisesti, kun asiakas on jatkohoidossa asiakkaana
- Toimittaja (tuottaja)
- Käynnin rahoitustapa (Hilmoissa vapaaehtoinen tieto) Tiedon tallennusta tulee tarkentaa
 - maakunnan liikelaitoksen oman toiminnan rahoitus (talousarvio)
 - asiakasseteli
 - kapitaatiokorvaus
 - henkilökohtainen budjetti
 - ostopalvelu

Osassa palveluja suoritteina voidaan käyttää useampia eri vaihtoehtoja, kuten esimerkiksi kotihoidossa. Kotihoidon suoritteena voi olla tulevaisuudessa sekä käynti että tunti. Kaikkialla toimijoilla ei kuitenkaan ole vielä tuntiseurantaa käytössä, joten tietopaketeissa kotihoidon kustannusten kohdentajana asiakkaaseen pidetään alkuvaiheessa käyntiä.

Tietoallasratkaisussa on kuitenkin varauduttava siihen, että jatkossa kotona asiakkaan luona käytetty aika tulee olemaan kustannusten kohdistamisen ajuri. Tähän asiakkaan luona käytettyyn aikaan kohdentuu muun työn kustannukset (välillinen ja välitön työ).

Kontakti

Kontakti on yhteys asiakkaaseen:

- puhelimitse; puhelinkontaktissa noudatetaan Hilmo-määrittelyjä
- digitaalisesti; digitaalinen kontakti/konsultaatio
- kirjallisesti; kirje asiakkaalle

Käynnin korvaava digitaalinen tai puhelinkontakti saadaan raportoinnissa erikseen, mutta kustannusten kohdennuksessa huomioidaan käynniksi.

Hoitopäivä ja asumispäivä

Hoitopäivä on ensisijassa yhden vuorokauden kestävä hoitajakso sosiaali- ja terveydenhuollon laitospalvelujen yksiköissä. Tietyissä tapauksissa hoitopäivä voi olla alle 24 tuntia. Tulo- ja lähtöpäivän määrittelyssä noudatetaan Hoitoilmoitusjärjestelmän (Hilmon) määrittelyjä. Tietopaketeissa asiakkaaseen tai tietopakettiin kohdennetaan kaikki tarkasteluajanjakson hoitopäivät (esimerkiksi osavuosisikatsauksen ajanjakso tai koko vuosi) Hilmo-määrittelyistä poikkeavasti. Hilmo käsittää suoritteiksi ainoastaan päättyneet hoitot, eikä huomioi päättymättömiä hoitotaksoja. Laitoshoidon lomapäiviä ei kuitenkaan lasketa hoitopäiviin eli tarkastelussa on mukana ainoastaan läsnäolopäivät.

Asumispäivä on yhden vuorokauden kestävä asumisjakso asumispalvelujen yksiköissä. Tietopaketeissa asiakkaaseen tai tietopakettiin kohdennetaan tarkasteluajanjakson asumispäivät (esimerkiksi osavuosisikatsauksen ajanjakso tai koko vuosi). Tavoitteena tulee olla, että raportoinnissa mukana on vain tehostetun palveluasumisen läsnäolopäivät eli keskeytysajanjaksoja ei lasketa asumispäivien lukumäärään. Tietopaketikohtaisesti on määritelty, millainen asuminen luokitellaan varsinaiseksi asumispalveluksi ja millainen asuminen on avohoitoa tai kotihoitoa. Tällä hetkellä tehostetun palveluasumisen läsnäolopäiviksi (=hoitovuorokaudeksi) lasketaan myös asiakkaan kotiutumispäivä sairaalajaksolta. Jos asiakas lähtee sairaalajaksolle, ei lähtöpäivää lasketa, mutta asiakkaan paluupäivä lasketaan jo läsnäolopäiväksi/hoitovuorokaudeksi, josta palveluntuottaja laskuttaa.

Hoitopäivistä voidaan laskea ns. laskennallinen hoitopaikkamäärä, joka on toteutunut hoitopäivämäärä jaettuna aikajakson (yleensä koko vuoden) päivien lukumäärällä.

Hoitopäivästä ja asumispäivästä tulee olla lisäksi seuraavat tiedot:

- Henkilötunnus
- Diagnoosi
- Päivämäärä
- Osastohoito ja palveluasuminen (tulo- ja lähtöpäivän määrittely HILMO-ohjeistuksen mukaan)
- Päivystyksen seurantayksiköillä on useita erilaisia malleja ja nimiä. Päivystyksen yhteydessä erillisenä yksikönä toimiva seurantayksikkö kuuluu päivystyspakettiin eikä hoitotaksolla ole aikarajaa.
- Erikoisala, erikoisalakoodi
- Palveluala
- Terveyskeskuksen vuodeosastohoito - akuuttihoito
- Terveyskeskuksen vuodeosastohoito - pitkäaikaishoito
- Sosiaalihuoltolain mukainen laitushoito eli vanhainkotihoito
- Tehostettu ympärivuorokautinen iäkkäiden palveluasuminen
- Dementoituneen laitushoito = tietopaketeissa pitkäaikaishoito
- Dementoituneen tehostettu eli ympärivuorokautinen hoito= tehostettu palveluasuminen tietopaketeissa
- Kehitysvammahuolto/keskuslaitos, muu laitushoito
- Kehitysvammahuolto/autettu asuminen = ympärivuorokautinen hoito

- Kehitysvammahuolto/ohjattu asuminen (kuuluu kotihoitoon, ei tule hoitopäiviä)
- Kehitysvammahuolto/tuettu asuminen (kuuluu kotihoitoon, ei tule hoitopäiviä)
- Kuntoutuslaitoshoito
- Palveluasuminen
- Psykiatrian asumispalveluyksikkö, ei ympärivuorokautinen (ei tule hoitopäiviä), tietopakettissa kotihoito
- Päiväsairaalahoido (ei tule hoitopäiviä vaan käyntejä)
- Ympäri vuorokautinen palveluasuminen (alle 65 v.)
- Ympäri vuorokautinen hoito psykiatrisessa asumispalvelussa
- Luokitustermit ovat sekavat ja osin vanhentuneet, mutta näillä pystytään kuitenkin haluttaessa kohdentamaan oikeaan tietopakettiin. Kohdennus kuitenkin tapahtuu pääsääntöisesti toimipisteen avulla.
- Jatkohoito

Hoitoon tulon syy:

- Päivystyksen lähettämänä
- Elektiivinen hoitotapahtuma
- Palvelun rahoitustapa (kirjaaminen tarkistettava)
- Maakunnan oma toiminta
- Asiakasseteli
- Henkilökohtainen budjetti
- Ostopalvelu

Tuet ja etuudet

Tähän ryhmään kuuluvat rahalliset etuudet ja tuet, apuvälineet, asunnonmuutostyöt, laitteet, matkat. Näissä suoritteena on asiakkuus ko. palvelun piirissä.

- Henkilötunnus
- Etuuslaji/tukilaji sisältäen asunnon muutostyöt, apuvälineet ja -laitteet
- Aika/ajanjakso
- Määrä
- Viranhaltijapäätös

Asiakkuus ja asiakas/potilas

Asiakkuus tarkoittaa tuotettuun palveluun osallistumista. Asiakkuus alkaa viimeistään silloin, kun merkintä sosiaali- tai terveydenhuollon tietojärjestelmään tapahtuu. Asiakas on palvelujen käyttäjä tai niiden kohteena oleva henkilö. Terveydenhuollossa asiakkaasta käytetään termiä potilas.

Asiakkaalla/potilaalla on suoritemerkintä (käynti, käynnin korvaava muu kontakti, hoitopäivä, asumispäivä, voimassa oleva tuki- tai muu etuus tai lääkitys) seurantajakson aikana. Kyseessä on siis palvelujen piirissä, hoidettu tai hoidossa ollut asiakas/potilas sovitun hoitajakson aikana. Myös laitoshoidossa ja palveluasumisessa asiakkaat ovat seurantajakson aikana olleet palvelujen piirissä tai hoidossa olleita asiakkaita/potilaita. Kyseessä ei ole siten läpileikkaus tietyn hetken asiakkaista, kuten esimerkiksi 31.12. tilanteesta.

Tietopakettien raportoinnissa kustannusten lisäksi on keskeistä saada laskettua asiakkaiden lukumäärät (asiakas kertaalleen) tietopaketeittain, toiminnoittain ja palveluryhmittäin. Asiakkaiden lukumäärää koskeva tieto tulee poimia erikseen tietojärjestelmistä. Asiakkaiden lukumäärää ei voi laskea yhteen eri toimintojen, palveluryhmien, palvelujen tai yksiköiden käyntikerroista. Asiakas on voinut saada eri palveluja, joten tietopakettien asiakasmäärä ei vastaa yhteenlaskettujen asiakkaiden määrää.

Sosiaalipalvelujen asiakkaiksi lasketaan ne, joilla on käynti tai käynnin korvaava muu kontakti seurantajakson aikana. Sosiaalihuollon kirjaamiskäytäntöjen yhtenäistäminen parantaa asiakasmääriin ja -käynteihin liittyvän tiedon luotettavuutta. Alkuvaiheessa sosiaalihuollon asiakasmäärät eivät ole vertailukelpoisia. Epäkohta korjaantuu kirjaamiskäytänteiden parantuessa.

Keskeisenä tavoitteena on tietää, kuinka moni asiakas käyttää palvelua vuoden aikana (peittävyys) ja mitkä ovat palvelujen piirissä tai hoidossa olleiden kustannukset per asiakas. Keskimääräisen kustannuksen lisäksi tulee myös tarkastella asiakaskohtaisia ja asiakasryhmäkohtaisia kustannuksia, jotta kustannusten muodostumisesta saa luotettavaa tietoa toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen.

Henkilötiedot

Asiakas tulee olla identifioitavissa henkilötunnuksella. Henkilötunnukseen liittyvät muut tiedot:

- Kotikunta, postinumero, paikkatieto, maakunta
- Kunta, jossa henkilö asuu tai johon hänellä on muutoin kiinteä yhteys asumisensa, perhesuhteidensa, toimeentulonsa ja muiden vastaavien seikkojen vuoksi (Kotikuntalaki 201/1994, 2). Ilmoitetaan VRK/THL-Kuntakoodit – luokituksen mukaisesti.
- Asiakkaan tai potilaan kotikunta määräytyy tulo- tai käyntihetken mukaan
- Ikä, sukupuoli, (ikä on esitetty täysinä vuosina tarkasteluvuoden lopussa)
- Työmarkkinatilanne (ei ehkä ole mahdollista saada)
- Voimassa olevien eri asiakkuuksien määrä
- Diagnoosit ja muut asiakassegmentointitiedot
- Lääkeryhmäkohtainen tieto lääkkeistä (ATC) – tieto KELAsta sidotaan henkilötunnukseen
- perhe: samassa taloudessa olevat. Selvitetään, miten perhekohtaiset tiedot olisivat saatavissa ja raportoitavissa

Mikäli henkilötunnus ei ole tiedossa, muodostetaan asiakkaalle väliaikainen henkilötunnus: syntymäajan (ppkkvv) jälkeen merkitään tieto sukupuolesta (mies=001,nainen=002). Neljäs merkki jää tyhjäksi. 2000-luvulla syntyneen henkilön henkilötunnuksessa käytetään A-kirjainta ja 1900-luvulla syntyneellä -merkkiä.

Palvelusuunnitelma

Jatkossa keskeinen mittaroinnin kohde on hoito- ja palvelusuunnitelman toteutuminen.

- Millainen hoito- ja palvelusuunnitelma on tehty

Asiakassegmentointi

Asiakkaiden jako eri diagnoosi-, DRG-, APR/EPR/PDRG tai muihin vastaaviin ryhmiin ei alkuvaiheessa ole välttämätöntä, mutta tulevaisuudessa tietovarastojen kehittyessä myös asiakasryhmäkohtainen tarkastelu mahdollistuu ja raportoitavan tiedon monipuolisuutta voidaan tarkentaa.

Kotihoidon asiakkaiden ja asiakasryhmien tarkastelua tulisi kehittää palvelun intensiteetin mukaan esimerkiksi seuraavasti:

- Kotihoidon intensiteetti A-taso (a-b käynti tai tuntia/kk)
- Kotihoidon intensiteetti B-taso (c-d käynti tai tuntia/kk)
- Kotihoidon intensiteetti C-taso (f-e käynti tai tuntia /kk)

Anonyymit palvelut tai palvelut, joissa henkilöitä ei voida identifioida

Osa sosiaali- ja terveyspalveluista kohdennetaan anonyymisti tai palvelu on esim. hyvinvointia edistävää väestötasosta palvelua, johon ei liity henkilön identifiointia. Tällaiset palvelut ja näiden kustannukset kohdennetaan käsikirjan mukaisiin tietopaketteihin, toimintoihin ja palveluryhmiin. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen ja hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketissa näistä muodostuu oma toiminto tai palveluryhmätaso, joka laskettaessa asiakaskohtaisia poistetaan laskennasta.

Ikäryhmä ja väestö

Ikä saadaan määritettyä henkilötunnuksesta. Ikä lasketaan täysinä vuosina tarkasteluvuoden lopussa. Tulevaisuudessa jokaisen tietopaketin tiedot tulisi saada luokiteltua vapaasti iän mukaan ilman valmiita ryhmitelyjä. Jokaisesta tietopaketista tulisi kuitenkin vähintään saada tietopakettikohtaisissa määrittelyissä kuvulla jaottelulla. **Yhteinen kaikkia tietopaketteja koskeva ikäryhmittely on 0-17v. (lapset), 18-24v. (nuoret), 25-64v., 65-74v., ≥75v.**

Kaikkiin tietopaketteihin sisältyvää ikäryhmittelyä tarvitaan, jotta:

- Maakunnittain voidaan vertailla tietoja samoilla ikäajolla.
- Tietopakettirakenteesta voidaan irrottaa ikäryhmittelyn perusteella kustannukset ja asiakkuudet omina moduuleinaan tarkasteltaviksi. Tällöin esim. vammaisten palveluja käyttäviä lapsia ja nuoria voi olla tarpeen tarkastella yhdistettynä vaikkapa lasten ja nuorten tietopaketin kokonaisuuteen. Myös lasten suun terveydenhuolto ja päivystys voidaan yhdistää lasten ja nuorten tietopakettiin.
- Tietopakettien toimintaa- ja taloutta koskevat tiedot voidaan suhteuttaa alueen väestöön (ikävakiointi).

Väestönä tietopakettien suhteutuksissa ja ennusteissa käytetään maakunnan tai alueen asukaslukua vuoden lopussa (31.12).

4. Taloustietojen käsittelysäännöt

Tili- ja toimipaikkarakenteessa noudatettavat määrittelyt

JHS Maakuntien tililuettelo, talousarvio ja -suunnitelma, Maakuntien taloustietojen raportointi

Sote-tietopaketit käyttävät jatkossa maakuntien tililuettelorakenetta. Laskentatunnisteita tarvitaan tiettyjen tietopakettiosien laskemisessa. Maakuntien talousarvio- ja suunnitelma sekä taloustietojen raportointi tapahtuu JHS ohjeistuksen mukaan.

JHS 192 Kuntien ja kuntayhtymien tililuettelo

Tietopakettimallin pilotoinnissa käytettiin Kuntien ja kuntayhtymien tililuettelosuositusta, joka määrittelee kunnan, kuntayhtymän, kunnallisen liikelaitoksen ja taseyksikön sekä kunnan konsernitilinpäätöksen tililuettelon ja sen käytön tase-, tulos- ja rahoituslaskelmakaavoineen. Suosituksella standardoidaan kuntasektorin tililuettelo huomioiden järjestelmien suomat mahdollisuudet hyödyntää koko laskentatunnisterekennettä, jonka osa tilikin on, perustietoineen kaikessa raportoinnissa ja tilastoinnissa ja samalla karsimalla päällekkäisyyksiä eri laskentatunnisteiden osien käytössä.

JHS 195 Toimipaikan ja toimipaikkaan liittyvien käsitteiden määritelmät

Tietopakettikäsikirja noudattaa JHS 195 -suositusta toimipaikoista. Tässä suosituksessa määritetään kuntien ja kuntayhtymien toimipaikkakäsitteen sisältö ja sen käyttöala. Lisäksi suosituksessa määritellään toimipaikkakäsitteeseen läheisesti liittyviä muita käsitteitä, jotta voidaan välttää käsitteelliset sekaannukset ja termien käytön epä johdonmukaisuudet.

JHS Maakuntien kustannuslaskennan suositukset

Sote-tietopakettimallissa noudatetaan JHS XXX Maakuntien kustannuslaskennan suosituksia. Kustannuslaskennan yleisistä periaatteista ja käsitteistä valmistuu määrittelyt, jotta noudatetaan myös tietopakettilaskennassa. Tässä tietopakettikäsikirjan luvussa esitetyt kustannusten kohdennussäännöt tietopaketille ovat soten erityispiirteisiin perustuvia tarkennuksia JHS suosituksiin, ja ne on huomioitava tietopakettien laskennassa JHS suositusten lisäksi.

Hyvä kustannuslaskenta perustuu aiheuttamisperiaatteeseen. Jokaisen ulkoisesti raportoitavan JHS palveluluokan, sote-tietopaketin, sen toiminnon, tuoteryhmän, suoritteen, tuotteen tai muun laskentakohteen kustannuspohjan tulisi kuvata sitä resurssimäärää, joka kyseisen palvelun tuottaminen tai järjestäminen on vaatinut. Kustannuslaskennassa välittömät kustannukset kohdentuvat suoraan laskentakohteille ja välilliset kustannukset kohdennetaan pääsääntöisesti aiheuttamisperiaatteen mukaan.

Järjestäjä- ja tuottajanäkökulma

Sote-tietopakettimallissa noudatetaan myös JHS XXX Maakuntien kustannuslaskentasuosituksessa olevia linjauksia järjestäjän ja tuottajan raportointitarpeista. Järjestäjän on saatava kuva oman/omien liikelaitosten koko tuotannosta, mutta myös kuva maakunnan oman väestön palvelujen käytöstä ja kustannuksista.

Sote-tietopakettien keskeinen käyttötarkoitus on toimia järjestäjän työkaluna ohjattaessa maakunnan omalle väestölle tajottavia sote-palveluja ja keskusteltaessa valtakunnan tasolla alueen palvelutuotannon kehittämisen painopisteitä. Näin ollen sote tietopaketeissa on oltava maakunnan oman väestön palvelujen käyttö ja niiden kustannukset sekä laatu ja vaikuttavuusmittarit.

Maakuntien välisiä vertailuja tehtäessä, tietopaketteihin kohdennetaan vain maakunnan omien asukkaiden palvelujen käyttö ja niiden kustannukset. Maakunta voi tuottaa rynsaasti palveluja myös asiakkaille, jotka eivät ole oman maakunnan väestöä, esim. yhteistyöalueen puitteissa.

Tietopakettimallin mukaan oman maakunnan asiakkaiden kustannukset saadaan tietopakettiin käyttäen liikelaitoksen asiakkaiden kuntakoodia hyväksi käyttäen. Edellytys on kuitenkin, että liikelaitoksen käyttö tulee saada palveluja käyttäneiden asiakkaiden ja heidän henkilötunnukseen yhdistyneiden suorite- ja kustannustietojen avulla. Liikelaitoksen palvelut tulee pystyä raportoimaan sote-tietopaketteihin siten, että tuotannosta pystytään erottelamaan oman maakunnan väestölle ja muille tuotetut palvelut.

Maakunnan väestölle oman tuotannon ulkopuolelta hankittujen asiakaspalvelujen (mkl. muista maakunnista hankittujen palvelujen) kustannukset kohdistetaan suoraan tietopaketeille.

Kustannusten kohdennus suoritteille ja tuotteistus

Välittömät ja välilliset kustannukset tulee kohdentaa kertaalleen organisaation itsevalitsemalle riittävän tarkalle tasolle, joka mahdollistaa sekä JHS Maakuntien palveluluokituksen että sote-tietopakettimallin mukaisen laskennan. Kustannusten kohdennus voidaan toteuttaa kustannuspaikkojen ja toteutuneiden suoritteiden (määritelty luvussa 3) avulla, jolloin yksityiskohtaista palvelujen tuotteistamista ei tarvita. Kertaalleen tehdyn kohdennuksen jälkeen tietopakettikohtaisten tulosten raportointi voidaan automatisoida järjestelmiin. Samalla mahdollistuu esimerkiksi liikelaitoksen tuotannon ja sitä kautta järjestäjän toteutuneiden kustannusten ja suoritteiden yhdistäminen osavuositarkastuksittain. Tietopakettiraportointi on tuotteistamista kevyempi malli, jolloin myös sen käyttöönotto on tuotteistamista nopeampaa.

Tuotteistamisen avulla palvelujen luokittelu on mahdollista tehdä vielä hienojakoisemmin. Tuotteistuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä lähinnä **sisäistä tuotteistamista**, joka on palvelutuotannon kuvaamista ja yhdenmukaistamista. Palveluprosessien, toimintatapojen ja vastuiden kuvaaminen sekä määrittäminen ovat sisäisen tuotteistamisen perustehtäviä. Käytännössä sote-ympäristössä tuotteistaminen tarkoittaa yleensä toiminnan luokittelua (esimerkiksi lyhyt vastaanottokäynti, pitkä vastaanottokäynti, puhelinresepti jne.) tai suoritteiden yhdistämistä isommiksi kokonaisuuksiksi (esimerkiksi erikoissairaanhoidon DRG-tuotteet, pDRG tai EPR). Tuotteistaminen mahdollistaa yksityiskohtaisemman asiakaskohtaisten kustannusten tarkastelun. Tämä mahdollistaa palvelujen tuottajille kustannustekijöiden seikkaperäisemmän analysoinnin. Tuotteistamisen haasteena on, että kaikkien sote-palvelujen tuotteistus ja toimintoaskenta on hidasta toteuttaa eikä tuotteen hinta vastaa välttämättä toteutuneita tarkasteluajankohdan kustannuksia.

Resurssi- ja tulospohjainen kustannusten jakaminen

Monille laskentakohteille yhteisiä kuluja voidaan jakaa resurssi- ja tuotospohjaisiin jakotekijöihin perustuen. Resurssipohjaiset jakotekijöitä ovat mm. muut kustannukset, työaika, henkilöstömäärä, neliömäärät yms. Tuotospohjaisia jakotekijöitä ovat esimerkiksi suoritemäärä tai laatukorjattu suoritemäärä sekä asiakasmäärä. Koska maakuntien eri palvelujen suoritteet eroavat toisistaan eivätkä ne useinkaan ole yhteismittaisia, tavoitteena on käyttää jakotekijänä lähtökohtaisesti resurssipohjaisia jakotekijöitä. Tuotospohjaisia jakotekijöitä voidaan käyttää silloin, kun suoritteet eivät eroa merkittävästi toisistaan.

Maakunnalta vaaditaan kustannusten ja tuottojen eriyttämistä markkinoille tapahtuvan myynnin osalta. Mikäli yksikkö tuottaa suoritteita markkinaehtoiseen ja julkiseen toimintaan, voidaan kustannusten jakajana käyttää myös suoritemääriä (tai painotettuja suoritemääriä), mikäli julkiseen ja markkinaehtoiseen toimintaan tuotetut suoritteet eivät poikkea toisistaan ja niiden kustannusrakenne on samankaltainen.

Tuotospohjaista jakamista käytetään myös sisäisessä siirtohinnoittelussa silloin kun sisäisen hinnoittelu perustuu tuotteistukseen ja suoritemäärään. Sisäinen tukipalveluyksikkö tuottaa vain yhtä tai muutamaa samankaltaista suoritetta, joten kustannukset voidaan jakaa suoritemäärien mukaisesti.

Tietopakettilaskennassa huomioitavaa suoritteisiin kohdentamisessa

Tietopaketeissa voidaan käyttää karkeimmillaan suoritteiden jakautuman mukaista kohdennusta tai tarkemmalla tasolla hyödyntäen nykyisiä käytössä olevia koodistoja, joiden kirjaaminen on luotettavalla tasolla. Jo nyt suun terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon tietopaketeissa kohdennuksen apuna käytetään erikoisala- ja toimenpidekoodistoja, joiden kirjaamisen oikeellisuus on hyvä. Esimerkiksi terveyskeskuksen akuutti- ja pitkäaikaisvuodeosastokäyttö puolestaan jaetaan palveluille käytettyjen hoitopäivien suhteessa. Molemmilla palveluilla käytetään samaa suoritekustannusta. Hoitokaskeista laskettavat hoitopäivät jaotellaan akuutti- ja pitkäaikaisvuodeosastohoitoon hintakoodin avulla, ellei akuutti- ja pitkäaikais- hoidolle ole luotu erillisiä suorituspaikkakoodeja.

Jos yksikkö tai henkilöstö tuottaa palveluja, jotka liittyvät useampaan kuin yhteen tietopakettiin, toimintoon tai palveluryhmään, kustannukset tulee jakaa näille tietopaketeille, toimintoille ja palveluryhmille. Jos yksikön tai henkilön tuottamat suoritteet ovat yhteismitallisia, jaetaan kustannukset suoriteperusteisesti toteutuneen toiminnan suhteessa eri palveluille.

Jos yksikön tai henkilön tuottamat suoritteet eivät ole yhteismitallisia, jaetaan kustannukset prosentuaalisesti arvioimalla resurssien kohdentuminen eri palveluille. Jos lääkäri esimerkiksi työskentelee sekä vanhus- palveluissa ja perusterveydenhuollossa, jakoprosentti arvioidaan palveluihin käytetyn työajan perusteella. Kun henkilöstökustannuksia kohdistetaan eri toimintoille tai palveluille, tulee myös henkilöstön erilainen palkkarakenne huomioida kustannusten kohdentamisessa. Henkilöstön palkkakustannusten kohdentamisessa noudatetaan JHS suositusten (liitteen 2) määrittelyjä resurssipohjaisista jakotekijöitä.

Kustannusten kohdistaminen asiakasosalle suoritekustannusten tai tuotteistamisen avulla

Tietopaketien käytön alkuvaiheessa kustannuksia ei todennäköisesti saada kaikilta osin suoraan kohdistettua asiakasosalle. Tällöin kustannukset kohdistetaan palvelu- tai palveluryhmä- tai toimintotasolle. Keskimääräinen asiakaskustannus saadaan jakamalla tietopaketin, toiminnon tai palveluryhmän kustannukset ko. kohdan asiakasmäärällä.

Tilanteessa, jossa maakunnan kaikki tiedot ovat tietoaaltaassa tai tietovarastossa, ja tietopaketien käyttö on vakiintunut, kustannukset voidaan kohdistaa tuote- sekä suoritetasoille ja sitä kautta asiakkaan henkilötunnukseseen. Kustannusten kohdentaminen henkilötunnukseseen toteutetaan aiemmin esitetyllä tavalla suoritteiden avulla.

Keskimääräisen kustannuksen sijasta voidaan käyttää tuotteistusta, jos tuotteistuksessa on noudatettu tässä JHS Maakuntienkustannuslaskennan ja tässä käsikirjassa esitettyjä linjauksia kustannusten kohdentamisessa (esimerkiksi erikoissairaanhoidon DRG). Tuotteistusmallissa tulee olla tarkistuslaskentamalli, jolla varmistetaan, että tuotehinnoilla saadaan toteutuman mukaiset kustannukset. Tuotteet ja kustannukset tulee sitoa tietopakettihierarkiaan siten, että kustannukset saadaan kohdennettua oikein sote-tietopaketeille.

Tietopakettikohtaiset kustannukset saadaan muodostettua vertailukelpoisiksi ilman valtakunnallisesti yhdenmukaistettua tarkempaa tuotteistusta.

Tietojen kohdennus ilman käyntisyy- tai diagnoositunnistetta

Sote-tietopakettimallissa tietojen oikea kohdennus ei vaadi tarkkaa potilaskohtaista diagnoosien tai tulosten kirjaamista. Tietopaketien tiedot saadaan pääosin vertailukelpoiseksi ilman näitä. Sosiaalipalveluissa nykyiset kirjaamiskäytännöt ja niiden strukturoimattomuus eivät mahdollista tässä vaiheessa täyttä vertailtavuutta, mutta tämä tulee korjaantumaan Kansa-koulu-hankkeen myötä.

Kirjaamiskäytäntöjen luotettavuuden parantaminen tulee kuitenkin olla keskeisenä tavoitteena, koska tällöin päästään yksityiskohtaisempaan tarkasteluun diagnoosien avulla sote-tietopaketinäkökulman lisäksi.

Anonyymit palvelut

Osa palveluista tuotetaan **anonymisti**, jolloin palvelun kustannuksia ei ole mahdollista kohdentaa asiakkaaseen. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi tietyt päihdehuollon palvelut, joissa asiakastietoja ei kirjata asiakastietojärjestelmään. Tulee siis huomata, että suoritekustannusten ja asiakasmäärän perusteella lasketut kokonaiskustannukset eivät täsmää järjestäjän tuloslaskelman kokonaiskustannusten kanssa. Mielen-terveys- ja päihdepalveluissa ja hoito- ja hoivapalveluissa anonyymit palvelut muodostavat oman palveluryhmän/toiminnon, jolloin ne saadaan tarvittaessa eriytettyä kustannuksista.

Toteutunut kustannus vai hinta

Maakunnan oman toiminnan osalta (maakunnan liikelaitokset ja yhtiöt) sote-palvelujen tuottamisesta aiheutuneet kustannukset saadaan kohdistamalla maakunnan oman tuotantoyksikön tuotot ja kustannukset suoritteille yhteisten periaatteiden mukaisesti. Tällöin mukana on todelliset toteutuneet kustannukset.

Yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta hankittujen palvelujen osalta tietopaketeille kohdistetaan palvelusta palveluntuottajalle maksettu korvaus eli hinta.

Tietopaketit ja maakunnan oman väestön palvelut

Maakuntien välisiä vertailuja tehtäessä, tietopaketteihin kohdennetaan vain maakunnan omien asukkaiden palvelujen käyttö ja niiden kustannukset. Maakunta voi tuottaa palveluja myös asiakkaille, jotka eivät ole oman maakunnan väestöä, esim. yhteistyöalueen puitteissa.

Tietopakettimallin mukaan oman maakunnan asiakkaiden kustannukset saadaan tietopakettiin käyttäen liikelaitoksen asiakkaiden kuntakoodia hyväksi käyttäen. Edellytys on kuitenkin, että liikelaitoksen käyttö tulee saada palveluja käyttäneiden asiakkaiden ja heidän henkilötunnukseen yhdistyneiden suorite- ja kustannustietojen avulla. Liikelaitoksen palvelut tulee pystyä raportoimaan sote-tietopaketteihin siten, että tuotannosta pystytään erottelamaan oman maakunnan väestölle ja muille tuotetut palvelut.

Maakunnan väestölle oman tuotannon ulkopuolelta hankittujen asiakaspalvelujen (mkl. muista maakunnista hankittujen palvelujen) kustannukset kohdistetaan suoraan tietopaketeille.

Kohdennettavat kustannukset

Taulukoon 1 on koottu sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdennettavia kustannuksia, joiden kohdistukset vaativat erityistä huomioimista tai näille kustannuksille ei ole määritelty kohdistusperiaatteita. Esimerkiksi **sairaala-apteekin varmuusvarastointi, myrkytystietokeskuksen maksuosuus, alueellinen infektioautien torjunta, influenssarokotukset ja muut väestötasoiset rokotukset sekä mammografiaseulonnat** kulut sisältyvät nykyisellään pääsääntöisesti sairaanhoitopiirien erityisvelvoitemaksuihin tai terveysasemien kustannuksiin, mutta maakuntamallissa ja suoran valinnan yksiköissä näiden kustannusten kohdennukset on määriteltävä uudelleen. JHS Maakuntien kustannuslaskentaan liittyvissä suosituksessa on kuvattu yksityiskohtaiset kululajikohtaiset jakotekijät ja niitä noudatetaan myös tietopakettilaskennassa.

Taulukko 1. Esimerkkejä kohdennettavista kustannuksista.

Toiminto	Kohdennus	Selite
Sisäiset kehittämishankkeet	Kohdistetaan	Kustannukset pääsääntöisesti sisällä toiminnassa.
Tieteellinen kirjasto	Kohdistetaan	Tieteellisen kirjaston kustannukset kohdistetaan tietopaketeille. Myös tieteelliseen kirjastoon liittyvät tuotot kohdistetaan tietopaketeille.
Potilasvakuutukset	Kohdistetaan	Hallinnon vyörytyksen mukaan.
Opetusterveysasemat ja muu opetus	Kohdistetaan ko. yksikölle sekä menoina että tuloina.	Jos opetusyksikkö on perustoiminnalle rinnasteinen tuotantotapa, toiminta huomioidaan perustoiminnan yhteydessä (koskee Evo- tai muuta rahoitusta).
Työllisyyspalvelut	Tarkennettava	Järjestäjän sote-palveluissa olevat työllisyyskustannukset kohdistetaan tietopaketeille. Tarkennettava mitä jää maakuntien sote-palveluihin.
Erikoissairaanhoidon perusterveydenhuollon yksikkö	Tarkennettava mihin kohdistetaan	
Nykyiset sairaaloiden jäsenmaksut /erityisvelvoitemaksut	Jäsenmaksut/erityisvelvoitemaksut on purettava ja kohdennettava. Maakuntamallissa ei tarvita vastaa rahoitusjärjetelmää.	Jäsenmaksuilla/erityisvelvoitemaksuilla rahoitettavat palvelut tai tarvikkeet kohdennetaan sille tietopaketille mihin palvelu kuuluu, muutaman erityisasian kohdentaminen on sovittava.
Sairaala-apteekin varmuusvarastointi	Kohdistetaan	Apteekin varmuusvarastointiin liittyvät erilliskustannukset. Apteekkitoimintaan kuuluvaa ja siten tietopakettikohtaisessa vertailussa mukana lääkehuollon tietopaketissa. Tarkennettava
Myrkytystietokeskuksen maksuosuus	Kohdistetaan	Päivystykseen kuuluvaa ja siten tietopaketti vertailussa mukana päivystyksen tietopaketissa. Tarkennettava
Alueellinen infektioautien torjunta	Kohdistetaan	Kohdistuu nyt erikoissairaanhoidon, mutta vaihtoehto että kohdennetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluihin ja siihen tietopakettiin. Tarkennettava
Influenssa rokotukset ja muut väestötasoiset rokotukset	Kohdistetaan	Kohdistuu nyt terveysasemien palveluihin, mutta vaihtoehto, että kohdistetaan hyvinvoinnin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tarkennettava suoran valinnan palvelujen sisällön varmistuttua.
Mammografiaseulonnat	Kohdistetaan	Kohdistuu nyt terveysasemien palveluihin, mutta vaihtoehto, että kohdistetaan hyvinvoinnin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tarkennettava suoran valinnan palvelujen sisällön varmistuttua in ja ennaltaehkäiseviin palveluihin.

Kohdentumattomat kustannukset

Sote-tietopaketeihin kohdentumattomien kustannusten mkl. hallintokustannusten kohdentamisen määrittelyssä noudatetaan JHS Maakuntien kustannuslaskentaan liittyviä suosituksia. Kunnilla ja maakunnilla on erilaisia käytänteitä kohdentumattomiin kustannuksiin liittyen, joten näiden kirjaamiskäytänteille tulee tehdä yhteiset linjaukset. Kohdentumattomat kustannukset tulee eriyttää kirjanpidossa, jotta ne saadaan tietopakettivertailuun ja täsmäytykseen mukaan. Näin voidaan myös tarkistaa, että kohdentumattomien kustannusten sisältö pysyy sovitun mukaisena. Taulukossa 2 on kuvattu ehdotus tietopaketeihin kohdistumattomista kustannuksista ja niiden linjauksista.

Sairaanhoitopiirien erityisvelvoitemaksu (jäsenmaksu) jätetään nykyisellään kohdentamatta esimerkiksi DRG-laskennassa ja sairaaloiden tuottavuusvertailussa. Jatkossa erityisvelvoitemaksu tulee purkaa ja kohdentaa siihen sisältyvien palvelujen ja tehtävien kustannukset palvelutuotantoon. Maakuntamallissa ei ole tarvetta tällaiselle erityisvelvoitemaksulle. Esimerkiksi Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissa erityisvelvoitemaksu on 20 milj. euroa, kun se Pirkanmaalla on vain 6,5 milj. euroa.

EVO-korvaukset on linjattu tietopaketeissa tällä hetkellä siten, että ulkopuolisen rahoituksella toteutettuihin tutkimushankkeisiin liittyvää toimintaa ei sisällytetä toimintaan eikä siten tietopaketeihin. Sitä vastoin koulutuksen kustannuksia korvaava Evo-rahoitus on mukana toiminnan tuloissa ja menoissa. Evo-rahoja ja niihin liittyviä kustannuksia ei välttämättä pystytä erottelemaan kirjanpidosta. Tällöin tuloja vastaava osuus vähennetään kustannuksista.

Taulukko 2. Tietopaketeihin kohdentumattomia kustannuksia

Toiminto	Kohdennus	Selite
1. Eläkemenoperusteinen maksu	Noudatetaan JHS Maakuntien kustannuslaskennan suosituksia.	Ennen vuotta 2005 kertyneistä ansioista maksetut eläkemaksut eivät kata nykyistä eläkemenoa. KuEL-maksut kattavat palkkamenoperusteisen ja eläkemenon välisen erotuksen. Uuden KEVA-lakiluonnoksen mukaan tasausmaksun jakoperusteissa ei ole kytkentää historiaan tai henkilön palvelussuhteisiin (toimipaikkaan, jossa eläke on kertynyt). Tasausmaksu jaetaan palkkamenojen suhteessa. Tasausmaksu ei tule maksettavaksi tuleville julkisille osakeyhtiöille.
2. Testamenttirahoitukset ja lahjoitukset	Ei kohdisteta ja jää kohdentamattomiin kustannuksiin.	
3. Ulkoisen rahoituksen hankkeet	Ei kohdisteta ja jää kohdentamattomiin kustannuksiin.	Huom! Mikäli ulkoisen rahoituksen hankkeisiin sisältyy omarahoitusosuus, tämä osuus kohdistetaan tietopaketeille . Siltä osin kun ulkoisella rahoituksella lisätään kustannuksia, näitä kustannuksia ei myöskään kohdenneta. Tämä koskee myös EVO tutkimushankkeita. Opetustoimintaan saatu EVO-rahoitus ja vastaavat henkilöiden palkkakulut kohdennetaan yksikköihin.
4. Paikallisen päätöksenteon mahdollistamisesta aiheutuvat kustannukset (ns. demokratiakustannukset)	Noudatetaan JHS Maakuntien kustannuslaskennan suosituksia.	
5. Maakunnan järjestäjän kustannukset	Noudatetaan JHS Maakuntien kustannuslaskennan suosituksia.	Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjän rooli ja resurssit ovat hahmottumassa ja niiden kustannusten käsitteilyäännöt tulevat tarkentumaan.
6. Työterveyshuolto	Ei kohdisteta tietopaketeihin. Jos maakunta järjestää, on palvelutuotantoa kuten muukin palvelu ja on mukana liikelaitoksen kustannuksissa.	Mikäli maakunta tuottaa yrityksille työterveyshuoltoa omana toimintana, sen kustannukset jäävät tässä vaiheessa tietopakettien ulkopuolelle. Oman henkilöstön työterveyshuollon kustannukset kohdistetaan tietopaketeihin vyörytyksen avulla.

Tukipalvelujen ja hallinnon kustannusten kohdentaminen

Sote-tietopakettien raportoinnissa noudatetaan JHS Maakuntien kustannuslaskennan suositusten mukaisia määrittelyjä myös tukipalvelujen (sisäiset erät) ja hallintokustannusten jakamisessa. Maakuntien palveluluokituksessa tai tietopakettiluokituksessa ei ole omaa luokkaa keskitetyksi hoidetuille tukipalveluille (sisäiset tukipalvelut). Tämän osalta saattaa kuitenkin tulla muutoksia JHS Maakuntien palveluluokitukseen. Ulkoisessa raportoinnissa on varmistettava, että myös keskitettyjen palveluiden kustannukset tulevat kohdennetuksi aiheuttamisperiaatetta noudattaen palveluluokille. Samalla on varmistettava, ettei keskitettyjen palveluiden kustannukset kirjaudu kahteen kertaan palveluluokille ja tietopaketeille. Valtaosa hallinnosta ja niin sanotut hallinnon tukipalvelut jaetaan myös palveluluokille. Ainoastaan maakunnan keskushallinto sekä demokratiakustannukset kohdennetaan omalle hallinnon palveluluokalleen eikä sitä jaeta muille palveluille.

Sote-tietopakettissa erikoissairaanhoidon tietopakettile kohdistetaan sisäisellä laskutuksella myös leikkaus-toiminnan, anestesiologian, tehohoidon kustannukset, vaativan diagnostiikan, kuvantamisen ja tutkimus-toiminnan kustannukset. Tietopakettimallissa tukipalvelut kohdennetaan edellä oleviin suoritteisiin näiden tukipalvelujen hinnoittelun mukaan pääsääntöisesti kirjanpidossa sisäisenä laskutuksena tai joiltakin osin vyörytyksinä jatkossa olevien periaatteiden mukaan.

Sisäisesti laskutettavia erikoissairaanhoidon tietopakettile kohdennettavia kustannuksia ovat esim.:

- leikkaustoiminta, lyhki/päiväkirurgia
- anestesiologia, heräämö, 23h-potilaat
- tehohoito
- sädehoito
- sydänvalvonta
- sydäntoimenpideyksikkö
- endoskopiayksikkö
- dialyysiosasto

Sisäisesti laskutettavia kliinisiä tukipalvelujen kustannuksia ovat esim.:

- kliininen kemia
- kliininen mikrobiologia
- kliininen fysiologia
- kliininen neurofysiologia
- kliininen patologia (oikeuslääketieteelliset avaukset jäävät kustannuksina kohdistamisen ulkopuolelle, koska ne rahoitetaan erikseen valtiolta saatavalla korvauksella)
- kliininen genetiikka
- kliininen radiologia ja MRI -toiminta
- apteekkitoiminta, lääkehuolto, farmasiapalvelut
- potilassiirtotoiminta

Sisäisesti laskutettavia tukipalvelukustannuksia ovat esim.:

- ICT-palvelut
- ravintohuolto, ateriapalvelut
- siivous- ja laitoshuolto
- pesulapalvelut
- kiinteistö- ja tilapalvelut
- kuljetus- ja lähettipalvelut
- välinehuolto ja välinehuoltajapalvelut
- osastologistiikka/täyttöpöydät
- jätehuolto
- hallintosihteeripalvelut
- sosiaalityöntekijät
- osastonsihteerit ja tekstinkäsittelijät
- hoitotyön palveluyksikkö

Muilta palveluntuottajilta hankitut palvelut asiakkaille ja niiden rahoitusmuodot

Maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista osan tuottaa suoran vallan piirissä toimivat tuottajat. Maakunnat maksavat näille tuottajille kiinteää tarvekorjattua asiakaskoh- taista sekä suoriteperusteista (esimerkiksi kannustekorvaukset) tai muuhun perusteeseen kuuluvia korvauksia (esimerkiksi korvausta pidennetystä aukioloajasta). Nämä kustannukset ovat maakunnan näkökulmasta ulkoisia asiakaspalveluiden ostoja, jotka tulee myös jakaa palveluryhmille ja tietopaketeille.

Edellä mainittu koskee myös tilanteita, joissa maakunta maksaa korvauksen toisen maakunnan sote-keskuk- selle, liikelaitokselle tai muulle tuottajalle. Myös tilanteissa, joissa maakunnan asukas on saanut palveluita oman maakunnan ulkopuoliselta tuottajalta, on maakunta tästä korvausvelvollinen.

Asiakaseteileistä ja henkilökohtaisen budjetoinnin kautta syntyvistä ostomenoista aiheutuvat kustannukset jaetaan myös palveluryhmille ja tietopaketeille. Lisäksi kansallisilta ja maakuntien yhteisiltä tukipalveluja tuottavilta yhtiöiltä hankitut palvelut (kuten ICT- ja taloushallintopalvelut) jaetaan aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

Asiakaspalvelujen ostot ovat aina ns. lopputuotteita, joissa hyödynsaaja on suoraan yksittäinen asiakas (maakunnan asukas tai yhteisö). Muiden palvelujen ostot ovat välisuoritteita, joita hankitaan osaksi omaa palvelutuotantoa.

Edellä oleva tarkoittaa, että tietopaketeille kohdistetaan kustannukset maakunnan omien tuotantoyksiköi- den lisäksi maakunnan ulkopuolelta hankituista asiakaspalveluista (muut maakunnat, yksityinen sektori, kolmas sektori) tai rahoitusmuodosta (ostopalvelu, sote-keskuksille maksettava kapitaatiokorvaus, suorite- perusteinen korvaus tai kannustinpalkkiot, asiakasseteli, henkilökohtainen budjetti) riippumatta. Muut kuin asiakaspalvelujen ostot kohdentuvat tietopaketeille lopputuotteen/palvelun kautta.

Nykyisellään kunnat saavat näitä tietoja käyttämistään ostopalvelujärjestelmistä. Vähimmäistiedot, jotka palveluntuottajan tulee tuottaa maakunnalle kustannus-, palvelu- ja henkilötietoihin liittyen:

1. henkilötunnus HETU (joka yhdistyy väestötietoon)
2. suoritetieto
3. a-hinta tai suoritekokonaisuuden kokonaishinta
4. toimittaja
5. toimittajan laskutusnumero
6. tunnistetieto (asiakasseteli, kapitaatiokorvauspalvelu, henkilökotainen budjetti, maksusitou- mus/palvelupäätös)
7. diagnoosi- tai muu asiakassegmentointi tieto (tavoitetila)

Kuva 4. Oman toiminnan ulkopuolelta hankituista asiakaspalveluista tarvittavia suoritetietoja

Kontakti	Käynti	Hoitopäivä/ asumispäivä	Tuet ja etuudet	Asiakkuus
Henkilötunnus	Henkilötunnus	Henkilötunnus	Henkilötunnus	Henkilötunnus
Kontaktityyppi	Diagnoosi	Diagnoosi	Etuuslaji/tukilaji	Hoidettu asia- kas/potilas
Ajankohta	Käyntityyppi	Päivämäärä	Aika/aikajakso	Lääkärin lähete
Erikoisala	Missä käynti on tapahtunut	Erikoisala	Määrä	Peittävyys
Palveluala	Erikoisala	Palveluala	Päätös?	
Kontaktin syy	Sosiaalihuollon palveluluokka	Jatkohoito		
	Palveluala (kontaktilaji)	Hoitoon tulosy		
	Kävijäryhmä	Käynnin rahoitustapa		
	Käynnin/hoitoon tulosy			
	Käynnin ajankohta			
	Jatkohoito			
	Käynnin rahoitustapa			

Muilta maakunnilta hankittavat palvelut

Muilta maakunnilta hankitut erikoispalvelut sekä maakunnan asukkaan valitsemien muiden maakuntien palvelujen kustannukset kohdistetaan sote-tietopaketeille. Myös muualla kuin omassa maakunnassa ta-
pahtuvan kiireelliseen hoidon kustannukset kohdistetaan päivystyksen tietopakettiin. Palvelut tuottanut
maakunta laskuttaa toista maakuntaa sen asukkaan palvelujen käytöstä. Palveluita ostava maakunta käsit-
telee nämä palvelut asiakaspalvelujen ostoina ja kohdistaa kustannukset ja toimintatiedot sote-tietopake-
teille. Tuottajamaakunnan tulee tuottaa sovitusti tiedot palveluista ja niiden kustannuksista. Kansallisesti
on päätettävä, miten maakunnat/maakuntien liikelaitokset raportoivat nämä tiedot tulevaisuudessa; valta-
kunnallisen yhden järjestelmän kautta vaiko jokaiselle maakunnalle erikseen.

Kapitaatiokorvaus

Huom. Tarkentuu valinnanvapauslainsäädännön mukaisesti.

Maakunta (järjestäjä) maksaa sote-keskukselle kapitaatiokorvauksen sekä siihen mahdollisesti sisältyvän
suoriteperusteisen korvauksen ja mahdollisen kannustinkorvauksen. Korvaus kattaa valinnanvapauslain-
säädännössä määritellyt palvelut ja perustuu tämänhetkisen tiedon mukaan muun muassa sote-keskuksen
valinneiden asukkaiden määrään ja ikään. Maksu maksetaan sote-keskukselle täysimääräisenä myös siinä
tapauksessa, ettei asiakas käytä sote-keskuksen tarjoamia palveluja.

Kapitaatiokorvaus kohdistetaan sote-tietopaketeille sote-keskuksen tuottamien palvelujen suhteessa.

Sote-keskusten palveluntuottaja tuottaa maakunnalle tiedon tuotetuista palveluista ja muut erikseen mää-
ritellyt maakunnalle raportoitavat tiedot. Kapitaatiokorvaus ja muut korvaukset tulee kohdentaa näille tuo-
tetuille palveluille. Palvelujen yhteenlaskettu kustannus tulee olla sama kuin tuottajan sama kapitaatiokor-
vaus.

Asiakaseteli

Maakunnan myöntämän asiakasetelin palveluntuottajalle maksettu korvaus kohdistetaan sote-tietopake-
teille. Järjestäjän kustannus eli palveluntuottajalle maksettava korvaus saadaan maakunnan kirjanpidosta.
Asiakasetelituottaja tuottaa sovitusti edellä esitetyt tiedot palveluista maakunnalle.

Henkilökohtainen budjetti

Maakunta myöntää asiakkaalle henkilökohtaisen budjetin, joka perustuu palvelutarpeen arviointiin. Henki-
lökohtaisella budjetilla hankittavien palvelujen kustannus kohdistetaan sote-tietopaketeille. Tieto kustan-
nuksesta saadaan maakunnan kirjanpidosta. Palveluntuottajan tulee tuottaa sovitusti edellä esitetyt tiedot
palveluista maakunnalle.

Avustukset

Palveluryhmille kohdennettavien avustustusten ja niiden jakotekijöiden määrittelyssä noudatetaan JHS
Maakuntien kustannuslaskennan suosituksia.

Tuottojen kohdentaminen

Sote-tietopakettimallissa tuottojen kohdentamisessa noudatetaan JHS Maakuntien kustannuslaskennan
suosituksia. Palveluryhmille kohdennettavat tuottolajit ja jakotekijät löytyvät ko. suosituksesta.

Asiakasmaksujen erilainen kohdentaminen erityisesti maakunnan oman toiminnan ulkopuolelta ostetujen
palvelujen osalta aiheuttaa helposti kustannusten vartaittavuuden heikkenemisen.

Tulot, kuten asiakastulot ym. tulot on tietopakettien pilotti- ja testausvaiheessa kohdistettu nykyisten kun-
tien käytänteiden mukaisesti. Nettokustannuksissa asiakasmaksut ovat mukana. Asiakasmaksujen keräämi-
sestä on pääsääntöisesti huolehtinut tuottajayksiköt.

Pilotoinnin yhteydessä havaittiin, että palveluasumisen tuotanto on järjestetty kunnissa eri tavoilla. Aterija- ja kiinteistökustannukset eivät aina sisälly kunnan kirjanpitoon, jolloin palveluasumisen bruttokustannukset eivät ole vertailukelpoiset kuntien välillä. Sitä vastoin palveluasumisen nettokustannukset on mahdollista saada vertailukelpoisiksi edellyttäen, että asiakasmaksut määritellään yhteneväisesti.

Jos laitoshoidon ja palveluasumisen kustannuksia halutaan verrata toisiinsa, kustannuksissa tulee huomioida myös Kelan maksamat etuudet (hoito- ja asumistuet, lääkkeet, matkakorvaukset), jotta kokonaiskustannukset ovat vertailukelpoisia. Kelan kustannuksia ei kuitenkaan toistaiseksi yhdistetä tietopaketteihin maakuntien välisessä vertailussa.

Jaksotukset

Sote-tietopakettimallissa noudatetaan jaksotusten toteuttamisessa JHS Maakuntien kustannuslaskennan suosituksia. Tällä hetkellä tilikauden aikana tehtävät jaksotukset vaihtelevat maakunnittain. Tämä voi heikentää maakuntien välisten vertailutietojen luotettavuutta, mikäli tiedot raportoidaan useammin kuin keran vuodessa. Vähäisiä toimintatuloja ja -menoja ei ole tarpeellista jaksottaa. Merkittäviä jaksotettavia eriä sosiaali- ja terveystaloudissa voivat olla esimerkiksi:

- tietyt ostopalvelut,
- asiakasmaksutuotot ja
- lomapalkkavelat ja niihin liittyvät henkilösivukulut. Lomapalkkavelan osalta yleisesti käytettävä jaksotusperuste on kertymisperuste, jolloin lomapalkat jaksotetaan niille kuukausille, joilta lomapalkkaa on kertynyt.

Täsmäytys tuloslaskelmaan

Sote-tietopakettimallissa noudatetaan täsmäytyksen osalta JHS XXX Maakuntien kustannuslaskennan suosituksia. JHS Maakuntien kustannuslaskennan suositusten mukaan palvelukohtaisten nettokustannusten tulee täsmätä tuloslaskelman toimintakatteeseen. Valtionkonttorin ilmoituspalvelu sisältää automaattisia tarkastuksia joilla tiedon oikeellisuutta valvotaan. Mikäli palveluluokkien nettokustannukset eivät täsmää toimintakatteeseen, vaaditaan tiedonantajaa korjaamaan tietojaan. Tarkastelussa mukaan tulee myös muille maakunnalle ja esim. vakuutusyhtiöille tuotetujen palvelujen tulot ja menot.

Koska maakuntien sote-tietopaketeissa tarkastellaan maakunnan oman väestön palveluja ja niiden kustannuksia, maakunnan tuloslaskelman toimintakatteeseen täsmäytyksessä ja tietopakettien täsmäytyksessä (maakuntien välisessä vertailussa) on ero.

Tietopaketeittain maakunnittain vertailu on tavoitteena tehdä brutto- ja nettokustannuksina. Bruttokustannuksina vertailua tehtäessä, nämä muille maakunnille ja muille ulkopuolisille myytyjen palvelujen kustannukset tulee kohdentaa ostavaan yksikköön tai maakuntaan. Sote-tietopaketeilla vertaillaan siten järjestäjän hankkimia kunkin maakunnan oman väestön palvelujen bruttokustannuksia. Täsmäytys tarkoittaa, että tietopaketteihin tulee laskea mukaan vain oman maakunnan väestön palvelujen käyttö ja kustannukset. Laskentaa ei saada suoraan JHS Maakuntien palveluluokista vaan vaaditaan kustannusten kohdentaminen asiakkaisiin tässä käsikirjassa kuvatulla tavalla.

5. Tietopakettien yhteiset toiminnot

Asiakas- ja palveluohjaus, hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta sekä omahoito sisältyvät samanmuotoisina kaikkiin tietopaketteihin. Näiden kustannusten, toimintalukujen ja asiakasmäärien esiin saaminen ei välttämättä onnistu, eikä niitä välttämättä saada vertailukelpoiseksi ensimmäisessä vaiheessa. Nämä toiminnot ovat kuitenkin niin keskeisiä palvelujen ohjauksessa ja kehittämisessä, joten ne ovat syytä tehdä läpinäkyviksi. Myös osastohoitoa sisältyy useaan eri tietopakettiin.

Asiakas- ja palveluohjaus

Tietopakettimallissa asiakas- ja palveluohjaus sisältää myös terveystietopalveluissa tapahtuvan potilasohjauksen. Tämä toiminto on sisällytetty kaikkiin tietopaketteihin, vaikka käytännössä asiakas- ja palveluohjauksen toimintamallit ovat vasta rakentumassa. Asiakas- ja palveluohjaus on tällä hetkellä usein organisoitu niin, että sen toteutukseen käytettyjä henkilöstö- ja muita resursseja on mahdoton irrottaa muusta palvelutuotannosta.

Ajatuksena on, että nostamalla asiakas- ja palveluohjaus omaksi toiminnokseen, voidaan jatkossa kehittää sen toimintamalleja ja toimivuutta kuvaavia mittareita ja ylipäätään sen toimivuuden seurantaan koko palvelujärjestelmän kannalta. Esimerkiksi asiakas- ja palveluohjaukseen sisältyvä palvelutarpeen arviointi on palvelujen ohjauksen kannalta keskeinen. Myös yhtenäisten palvelujen saantikriteerien toteutumista edistää se, että palveluohjaus nostetaan tietopakettikehikossa esiin ja sen roolia myös valtakunnallisen tilastoinnin osana pohditaan.

Tavoitteena on, että tietopakettien asiakas- ja palveluohjaustoimintoon kohdennetaan asiakkaiden palveluohjaukseen keskittyvän yksikön toiminnasta aiheutuvat kustannukset. Lisäksi tietoa kerättäisiin myös asiakas- ja palveluohjausta käyttävistä asiakkaista.

Kaikkea asiakas- ja palveluohjausta ei ole mahdollista eriyttää omaksi toiminnaksi tulevaisuudessakaan. Esimerkiksi terveydenhuollossa tehtävä asiakasohjaus jää tyypillisesti osaksi normaalia palvelutuotantoa.

Tästä syystä kustannusvertailussa asiakas- ja palveluohjaus on yhdistettävä avohoidon kokonaisuuteen kussakin tietopakettissa.

Järjestäjän ja tuottajan erottaminen edellyttää myös sopimusta siitä, miten asiakas- ja palveluohjaus järjestetään; miltä osin se kuuluu järjestäjän ja miltä osin tuottajan vastuulle. Tämän keskustelun ja sopimisen tueksi tulee asiakas- ja palveluohjaus saada läpinäkyväksi.

Asiakas- ja palveluohjauksen kustannuksiin kuuluvat seuraavat toiminnot:

- **Palvelutarpeen arviointi**, joka on *sosiaalihuoltolain* (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä tarkoitettua palvelutarpeen arviointia sekä terveydenhuoltolaissa tarkoitettua hoidon tarpeen arviointia;
- **Asiakassuunnitelman laatiminen**, joka on potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992), jäljempänä *potilaslaki*, 4 a §:n mukaista suunnitelmaa tutkimuksesta, hoidosta tai lääkinnällisestä kuntoutuksesta, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000), jäljempänä *sosiaalihuollon asiakaslaki*, 7 §:n mukaista palvelu- ja hoitosuunnitelmaa, sosiaalihuoltolain 39 §:n mukaista asiakassuunnitelmaa, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystietopalveluista annetun lain (980/2012), jäljempänä *vanhuspalvelulaki*, 16 §:n mukaista palvelusuunnitelmaa, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987), jäljempänä *vammaispalvelulaki*, 3 a §:n 2 momentin mukaista palvelusuunnitelmaa sekä lastensuojelulain (417/2007) 30 §:n mukaista asiakassuunnitelmaa;
- **Erilliset ajanvaraus- ja neuvontapuhelinpalvelut**. Vastaanoton yhteydessä toimivan ajanvarauksen kustannukset menevät ydinpalvelun kustannuksiin (lääkäri-/hoitajapalveluihin). Näitä ei raportoida erikseen.
- **Omahoitopalvelut**, joissa asiakas itse tekee digitaalista palvelutarpeenarviota ja saa digitaalista palveluohjausta.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävä -toiminto

Lähes kaikkiin tietopaketteihin on sisällytetty oma kokonaisuutenaan: hyvinvointia ja terveyttä edistävänä toimintana tai vastaavana toimintona. Tällä hetkellä sisältö saattaa vaihdella alueittain, sillä hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen sisältö ei kaikilta osin ole lainsäädännöllisesti määritetty. Tavoitteena on, että vaikeita ennaltaehkäiseviä palveluja myös kehitetään tulevaisuudessa. Tämän vuoksi tietopakettien kuvaukseen on listattu ne palvelut, mitkä vähintään tulee sisällyttää kyseiseen toimintoon. Myös uudet asiakkaiden ongelmien tai sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyvät palveluinnovaatiot voidaan sisällyttää tähän toimintoon, vaikka niitä ei suoraan selitteessä mainittaisikaan.

Keskeiseksi osaksi hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintoa on nostettu **yhteistyöverkostojen** ylläpito. Erityisesti rajapinta kuntaan jääviin sivistys- ja vapaa-aika yms. palveluihin on syytä tietopaketeissakin nostaa esiin ja sitä kautta painottaa varsinaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen ulkopuolelle jäävien terveyttä ja hyvinvointia edistävien palvelujen merkitystä ja tarvetta koordinoida niihin liittyvää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Järjestöjen tuottamat palvelut sisältyvät tietopakettien varsinaisiin palveluihin siltä osin, kun ne kuuluvat järjestämistä vastuun piiriin. Sen sijaan järjestöjen toimintaa sinänsä edistävät järjestöavustukset, tilavuokrat, avustukset yms. sisällytetään tähän toimintoon.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintojen kustannukset eivät välttämättä ole alueellisesti vertailukelpoiset ja **siksi kustannusvertailussa nämä palvelut on tarvittaessa yhdistettävä avohoidon kokonaisuuteen kussakin tietopakettissa**. Hyvinvointia ja terveyttä edistävien palvelujen talous- ja toimintalukuja ei myöskään saada pääsääntöisesti henkilötunnukseen kiinnitettynä. Suhteutus tehdään tällöin kyseisen tietopaketin ikäryhmäväestöön, ei asiakkaisiin.

Omahoito

Omahoitoon sisältyvät kaikki toiminta ja niiden kustannukset, joilla tuetaan potilaan omahoitoa, joko sähköisesti tai muulla tavoin. Dialyysin omahoito ei kuulu tähän, vaan kyseiseen erikoisalaan. Omahoitoon liittyviä tietoja ei välttämättä saada henkilötunnukseen linkitettyinä.

Osastohoito

Vuodeosastohoitoa kohdistuu useaa eri tietopakettiin. Käytetty vuodeosastohoidon jaottelu poikkeaa jonkin verran totutusta. Jaottelu tehdään neljään eri ryhmään:

1. **erikoissairaanhoidon osastohoito** (keskus- ja yo-sairaaloissa) - erikoisalakoodin mukaan,
2. **vaativan** (tai intensiivisen) **kuntoutuksen osastohoito**,
3. **muu akuutti- ja kuntoutuosastohoito** (sisältää terveyskeskuksen akuuttihoidon ja entisten alue-sairaaloiden sisätautien ja kirurgian osastot) sekä
4. **pitkäaikaislaitoshoito** (sis. terveyskeskuksen pitkäaikaishoidon ja vanhainkotihoito).

Erikoissairaanhoidon osastohoito keskus- ja yliopistosairaaloissa kohdennetaan useaan tietopakettiin myöhemmin esitettävällä tavalla. **Vaativan kuntoutuksen osastohoito** luokitellaan kuntoutuksen tietopakettiin. **Muu akuutti- ja kuntoutuosastohoito** luokitellaan hoito- ja hoivapalvelujen pakettiin. Tämä akuutti- ja kuntoutuosastokokonaisuus sisältää myös saattohoidon tai muun palliatiivisen hoidon. Tämä kokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti nykyisistä terveyskeskusten vuodeosastoista ja osa entisistä alue-sairaaloiden vuodeosastoista. Jotkut aluesairaaloista toimivat työnjaollisesti erikoissairaanhoidon yksikönä. Tällöin aluesairaala luokitellaan yliopisto- tai keskussairaalan osaksi ja aluesairaaloiden osastot tai osa niistä kohdennetaan erikoissairaanhoitoon. Nämä aluesairaalat määritellään aluekohtaisesti.

Lisäksi on olemassa **pitkäaikaislaitoshoitoa**, joka kohdennetaan osaksi hoito- ja hoivapalvelujen tietopakettia tai vammaisten laitoshoidon. Pitkäaikaislaitoshoitoa ovat hoito- ja hoivapalveluissa vanhainkotihoito sekä terveyskeskusten pitkäaikaisosastot.

6. Palvelujen kohdennukset tietopaketteihin

Suun terveydenhuollon tietopaketti

Huom. Suun terveydenhuollon tietopaketti rakenne voi vielä tarkentua suoran valinnanvapauden tarkentuessa.

Kaikki suun terveydenhuollon palvelut sisällytetään tähän tietopakettiin, myös erikoissairaanhoidossa toteutetut sekä opiskeluterveydenhuollossa ja kouluterveydenhuollossa järjestettävät palvelut. Suun terveydenhuollon palvelut tulevat tähän kokonaisuuteen riippumatta minkä lain tai organisaation mukaisesti palveluja tuotetaan.

Suun terveydenhuollon tietopaketin rakenne tukee myös suoran valinnan palvelujen ja niiden kustannusten kohdentamista vertailukelpoisesti tietopakettiin myös tilanteissa, joissa maakunnittain suoranvalinnan ratkaisut ovat erilaisia lain sallimissa rajoissa.

Suunhoidon yksikössä tuotettavia suun terveydenhuollon suoran valinnan palveluja ovat:

- 1) terveydenhuoltolain 13 §:ssä tarkoitettu terveysneuvonta ja terveystarkastukset;
- 2) suusairauksien ennaltaehkäisy ja siihen liittyvä neuvonta ja muut palvelut sekä määräaikaist suun terveystarkastukset;
- 3) muu kuin hammaslääketieteen erikoisaloihin kuuluva suun ja hampaiden tutkimus, hoidon tarpeen arviointi ja hoidon suunnittelu;
- 4) suusairauksien oireiden toteaminen, oireen mukainen hoito ja hammasproteettiset korjaukset;
- 5) muut kuin hammaslääketieteen erikoisaloihin kuuluvat iensairauksien ja hammasinfektioiden hoidot sekä suun ja hampaiston korjaavat ja kirurgiset hoitotoimenpiteet;
- 6) edellä tässä momentissa tarkoitettuihin palveluihin liittyvät hammaslääkärin todistukset ja lausunnot; sekä
- 7) edellä mainittuihin palveluihin liittyvät kuvantamispalvelut ja vastaanotto toiminta.

Lisäksi maakunnan on sisällytettävä suunhoidon yksikössä tuotettaviin suoran valinnan palveluihin maakunnan alueen palvelutarjonta ja asukkaiden palvelutarve huomioon ottaen riittävä määrä 3 momentissa tarkoitettuihin palveluihin liittyviä terveydenhuollon ammattihenkilöiden konsultaatiota ja vastaanottopalveluja lukuun ottamatta sairaalaolosuhteita edellyttäviä suun terveydenhuollon palveluja.

Suoran valinnanvapauden suun terveydenhuollon palveluihin eivät kuulu palvelut alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille, jotka saavat terveydenhuoltolain 15 §:ssä tarkoitettuja neuvolapalveluja, 16 §:ssä tarkoitettua kouluterveydenhuoltoa tai 17 §:ssä tarkoitettua opiskeluterveydenhuoltoa.

Ikäjaottelu

Suun terveydenhuollon tietopaketissa raportointi tulee olla mahdollista seuraavilla ikäryhmillä: 0-17, 18-24, 25-74-vuotiaiden palvelut ja ≥ 75 vuotiaiden palvelut. Tulevaisuudessa kustannus- ja asiakasmäärätiedot tulee saada myös jaottelulla 0-6, 7-17, 18-24, 25-64, 65-74-vuotiaat sekä ≥ 75 -vuotiaat.

Järjestäjän ja maakuntien vertailun kannalta ensisijaista on suun terveydenhuollon kokonaisuuden tarkastelu. Suun terveydenhuollon tietopaketti ja sen toiminnot ja palveluryhmät tulee kuitenkin saada ikäjaon mukaisiin kokonaisuuksiin. Ikäjaottelu tukee suun terveydenhuollon palvelujen ohjaamista, sillä alaikäisille tulee lain mukaan tarjota määräaikaistarkastukset. Aikuisväestölle tarjottavissa palveluissa järjestäjällä on enemmän vapausasteita suunnitella palvelutarjontaa. Toisaalta iäkkäiden palvelujen järjestämisessä on ollut haasteita.

Tietopaketin rakenne mahdollistaa sen, että eri ikäryhmien kustannukset, toiminta ja asiakasmäärät voidaan haluttaessa moduulina yhdistää lasten, nuorten ja perheiden sekä hoito- ja hoivapalvelujen tietopakettien tietoihin, jolloin tarkastelua voidaan tehdä ikäkaarimallin mukaan.

Suun terveydenhuollon tietopaketin linjauksia

- **Vaativa hoito ja sairaalassa tapahtuva** hoito on määritetty omiksi palveluiksi, mutta käytännössä näiden raja on epäselvä. Vaativa hoito ovat tyypillisesti erikoishammaslääkärin tai leukakirurgin tuottamia palveluita. Vaativaa hoitoa voi tapahtua myös muulla kuin sairaalan yhteydessä, kuten myös valinnanvapauden piirissä olevissa suun terveydenhuollon yksiköissä. Vertailussa vaativa hoito ja sairaalassa tapahtuva hoito tulee tarkastella yhtenä kokonaisuutena.
- **Hammaslaboratorion ja -radiologian** kustannukset kohdentuvat kullekin palvelulle, jossa niitä käytetään. Nämä tulkitaan välisuoritteiksi eivätkä näy siten omina palveluinaan eivätkä toimintotasoina.
- **Hammasteknikon ja erikoishammasteknikon** palvelut eivät ole mukana tietopaketissa.
- **Tarveaineet** ovat kustannuksissa mukana palveluittain.
- **Keskitetty erillinen hammaslääkäripäivystys** kuuluu päivystyksen tietopakettiin.
- **Suun terveydenhuollon välinehuollosta** aiheutuvat kustannukset kohdennetaan suun terveydenhuollon kustannuspaikoille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti myös julkisessa palvelutuotannossa.
- **Varhaishoito on omana kokonaisuutena, mutta sen ottaminen** yhdeksi palveluksi edellyttää uusien koodien määrittelyä ja jäänee ainakin alkuvaiheessa suunterveydenhuollon peruspalvelut -toimintoon.
- **Opetushammaslaitoksen toiminta**, siltä osin, kun sen palvelee maakunnallista terveydenhuoltoa ja siitä aiheutuu maakunnalle kustannuksia, raportoidaan perustason hoitopalveluihin.

Muuta huomioitavaa

Isoilla paikkakunnilla vaativat suun terveydenhuollon toimenpiteet on keskitetty erillisyyksiköihin, jolloin kustannusten kohdentaminen palveluryhmiin voidaan toteuttaa toimipisteen avulla. Pienemmillä paikkakunnilla suun terveydenhuollon yksiköissä voidaan toteuttaa niin perustason kuin vaativan tason toimenpiteitä. Suun terveydenhuollon kustannusten kohdentaminen palveluryhmätasolle ei siis onnistu hoitavan yksikön (kustannuspaikan) perusteella organisaatioissa, joissa toimintoja ei ole eriytetty.

Suun terveydenhuollon toimenpideluokitus on osa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Tietorakenteet-yksikön ylläpitämää kansallista terveydenhuollon toimenpideluokitusta. Toimenpideluokitus on käytössä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla ja päivitetty luokitus on saatavilla koodistopalvelimelta. Yhdestä suun terveydenhuollon käynnistä kirjataan järjestelmiin asiakkaille tehdyt toimenpiteet sv-koodeilla.

Samalla käynnillä voidaan toteuttaa toimenpiteitä, jotka on luokiteltu suun terveydenhuollon tietopaketissa usealle eri palveluryhmätasolle (esimerkiksi suun terveyden edistäminen ja seuranta, perustason hoitopalvelut ja vaativat palvelut). Suun terveydenhuollon kustannukset kohdennetaan tietopaketin palveluryhmätasolle kirjattujen toimenpidekoodien ja Suomen hammaslääkäriliiton (SHL) laatimien painokertoimien perusteella. SHL:n laatimat painokertoimet ovat käytössä julkisella sektorilla ostopalvelutoiminnan hinnoittelussa. Kertoimet perustuvat siihen, että koodin SFA10 suhdeluku on 1 ja sille on määritelty tietty hinta, johon muiden toimenpiteiden hinnat suhteutetaan. Toimenpiteen SFA10 hinta määritellään tuottaja-/kuntakohtaisesti.

Luokittelu sote-tietopaketin perus- ja vaativaan tasoon on tehty karkeasti THL:n toimenpidekoodeihin merkityn luokan perusteella. Pääsääntöisesti perustason luokitellaan toimenpiteet, joille on THL:n luokittelussa merkitty luokat 1-6. Vaativaan tasoon luokitellaan pääsääntöisesti toimenpiteet, joille on merkitty luokat välillä 7-12. Luokittelu ei ole kuitenkaan yksiselitteinen, ja osa luokkien 1-12 toimenpiteistä voidaan luokitella sairaalatason toimenpiteiksi.

Käynnistä erotetaan suun terveyden edistämisen ja seurannan kustannukset toimenpidekoodin avulla suun terveyden edistämiseen ja seurantaan. Muilta osin, jos käynti sisältää vaativan tason toimenpidekoodin, käynnin kustannukset kohdennetaan vaativiin palveluihin, vaikka käynti sisältäisi myös perustason toimenpiteitä. Suun terveydenhuollon koodistossa ei ole erikseen hammaslääkärin ja suuhygienistin palveluita. Suun terveydenhuollon palvelukohtaisessa kustannusten laskennassa em. ammattiryhmien kustannukset kohdennetaan samoilla painokertoimilla.

Suun terveydenhuollon tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus		Tähän toimintoon sisällytetään palvelutarpeen arvon, palveluohjauksen tai yhteisen palvelusuunnitelman kustannukset. Sähköiset palvelut, asiakkaan tekemät omahoidon arviot, puhelinneuvonta.
Omahoitopalvelut		Tähän toimintoon sisällytetään suun terveydenhuoltoa koskevat omahoitopalvelut.
Suun terveydenhuolto peruspalvelut Tähän toimintoon sisällytetään suun terveydenhuollon perustason 0-17-vuotiaiden suun terveydenhuollon palvelut, jotka eivät sisälly suoran valinnanvapauden piiriin	Suun terveyden edistäminen ja seuranta	Sisältää terveysneuvonnan, terveystarkastukset sekä suun tutkimukset.
	Varhaishoito	Varhaishoidolla tarkoitetaan sellaista hoitoa, joka kohdistuu hampaisiin tai ikeniin, joissa jo näkyy sairauden merkkejä, mutta sairauden aiheuttamat vauriot eivät vielä ole palautumattomia. Alkavien kariesvaurioiden eteneminen voidaan varhaishoidon avulla pysäyttää ilman, että hammasta tarvitsee paikata. Vastaavasti tulehtunut ien voidaan parantaa täysin terveeksi, jos tulehdus ei ikenen lisäksi ulotu muihin hampaiden kiinnityskudoksiin. Kohdennukset suun terveydenhuollon luokituksen avulla, mutta vaatii koodien määrittelyn.
	Perustason hoitopalvelut	Sisältää hammaslääkärin, suuhygienistin ja hammashoitajan perustason palvelut: hammas- ja suusairauksien peruspalvelut, perustason oikomishoito, perustason suu- ja leukakirurginen hoito, perustason proteettinen hoito, perustason parodontologinen hoito, perustason paikkaushoito, muu hammas- ja suusairauksien peruspalvelu. Kohdennukset suunterveydenhuollon luokituksen avulla.
	Vaativat palvelut	Muu kuin hammaslääketieteen erikoisaloihin kuuluva suun ja hampaiden tutkimus, hoidon tarpeen arviointi ja hoidon suunnittelu Sisältää suu- ja leukakirurgian palvelu, oikomishoidon palvelut, protetiikan ja purentafysiologian erikoisalapalvelut, parodontologian palvelut, kariologian ja endodontian palvelut, suupatologian palvelut, oikeushammaslääketieteen palvelut, paitsi sairaalassa tapahtuvan hoidon. Kohdennukset tehdään suunterveydenhuollon luokituksen avulla.

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Suun terveydenhuolto peruspalvelut Tähän toimintoon sisällytetään suun terveydenhuollon perustason palvelut, jotka ovat myös suoran valinnanvapauden palveluja	Suun terveyden edistäminen ja seuranta	Sisältää terveystarkastukset sekä suun tutkimukset.
	Varhaishoito	Varhaishoidolla tarkoitetaan sairauden merkkejä omaavien hampaiden tai ikenien hoito, mutta joiden sairauden aiheuttamat vauriot eivät vielä ole palauttattomia. Alkavien kariesvaurioiden eteneminen voidaan varhaishoidon avulla pysäyttää ilman että hammasta tarvitsee paikata. Vastaavasti tulehtunut ien voidaan parantaa täysin terveeksi, jos tulehdus ei ikenen lisäksi ulotu muihin hampaiden kiinnityskudoksiin. Kohdennukset suunterveydenhuollon luokituksen avulla, mutta vaatii koodien määrittelyn.
	Perustason hoitopalvelut	Sisältää hammaslääkärin, suuhygienistin ja hammashoitajan perustason palvelut: hammas- ja suusairauksien peruspalvelut, perustason oikomishoito, perustason suu- ja leukakirurginen hoito, perustason proteettinen hoito, perustason parodontologinen hoito, perustason paikkaushoito, muu hammas- ja suusairauksien peruspalvelu. Kohdennukset suunterveydenhuollon luokituksen avulla.
	Vaativat palvelut	Muu kuin hammaslääketieteen erikoisaloihin kuuluva suun ja hampaiden tutkimus, hoidon tarpeen arviointi ja hoidon suunnittelu. Sisältää suu- ja leukakirurgian palvelut, oikomishoidon palvelut, protetiikan ja purentafysiologian erikoisalapalvelut, parodontologian palvelut, kariologian ja endodontian palvelut, suupatologian palvelut, oikeushammaslääketieteen palvelut, paitsi sairaalassa tapahtuvan hoidon. Kohdennukset tehdään suunterveydenhuollon luokituksen avulla. Huom. Mikäli eivät ole valinnanvapauden piirissä voidaan yhdistää alla olevaan.
Suun terveydenhuolto erityistason palvelut Tähän toimintoon sisällytetään suun terveydenhuollon erityistason palvelut, jotka eivät ole suoran valinnanvapauden piirissä	Vaativat palvelut (ei sairaalatasoiset)	Sisältää suu- ja leukakirurgian palvelut, oikomishoidon palvelut, protetiikan ja purentafysiologian erikoisalapalvelut, parodontologian palvelut, kariologian ja endodontian palvelut, suupatologian palvelut, oikeushammaslääketieteen palvelut, paitsi sairaalassa tapahtuvan hoidon. Kohdennukset suunterveydenhuollon luokituksen ja toimipaikan avulla.
	Keskussairaala- tai yliopistosairaalatasoinen suun terveydenhuoltopalvelu	Suun terveydenhuollon erikoisalapalvelut. Sisältää suu- ja leukakirurgian palvelut, oikomishoidon palvelut, protetiikan ja purentafysiologian erikoisalapalvelut, parodontologian palvelut, kariologian ja endodontian palvelut, suupatologian palvelut, oikeushammaslääketieteen palvelut. Kohdennus erikoisalan avulla. 58-alkuiset erikoisalakoodit ilman ikärajaa.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tietopaketti

Kaikki mielenterveys- ja päihdepalvelut sisällytetään tähän tietopakettiin riippumatta minkä lain tai organisaation mukaisesti palveluja tuotetaan.

Ikäjaottelu

Kustannus- ja asiakasmäärätiedot tulee saada jaottelulla 0-17v., 18-24v., 25-64v., 65-74v., ≥75v.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tietopaketin linjauksia

Ikäpohjaiset linjaukset

- *0-17-vuotiaiden mielenterveys- ja päihdepalvelut tulevat vertailussa* kattavasti ensisijaisesti lasten, nuorten ja perheiden tietopakettiin. Mutta haluttaessa ne voidaan tarkastella moduulina myös mielenterveys- ja päihdepalvelujen kokonaisuudessa.
- *18-24-vuotiaiden mielenterveys- ja päihdepalvelut* tulee tarvittaessa voida yhdistää lasten, nuorten ja perheiden tietopakettiin, ensisijaisesti ne tarkastellaan kuitenkin aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa.
- *≥75-vuotiaiden mielenterveys- ja päihdepalveluiden avopalvelut (esimerkiksi psykogeriatrinen työryhmä)* tulee tarvittaessa voida yhdistää hoito- ja hoivapalvelujen tietopakettiin, ensisijaisesti ne tarkastellaan kuitenkin aikuisten mielenterveys ja päihdepalveluissa.

Muut toimintoihin tai palveluryhmiin liittyvät linjaukset

- Terveyskeskuksen psykiatrinen tiimi (sisältää depressiohoidon) tulee laskea vastaanottopalveluissa omaksi palveluryhmäksi, joka vertailussa ensisijaisesti sijoitetaan tähän tietopakettiin. Osio voidaan tarvittaessa tarkastella vastaanottotietopaketin yhteydessä.
- Iäkkäiden geropsykiatrinen työryhmä ja iäkkäiden päihdehuolto tarkastellaan ensisijaisesti tässä, mutta on oltava erotettavissa hoito- ja hoivapalvelujen tietopakettiin.
- Geropsykiatriset vuodeosastot (ml. 70 F erikoisalakoodi) kohdentuvat hoito- ja hoivapalveluiden kuntoutus- ja akuuttiosastohoitoon 75 vuotta täyttäneiden osalta.

Muut linjaukset

- Psykoterapiat on nostettu omaksi palveluryhmäksi, vaikka niiden kustannus kunnille on suhteellisen pieni. Tulevaisuudessa tähän kokonaisuuteen lisätään KELA:n maksamat korvaukset psykoterapiasta, jotka ovat kuntien kustannuksia merkittävämmät.
- Tähän pakettiin eivät kuulu:
 - HAL-poliklinikat, jotka kuuluvat äitiysneuvolatoimintaan lasten, nuorten ja perheiden tietopakettiin
 - Selviämishoitoyksiköt tai selviämisasemat kuuluvat päivystyksen tietopakettiin
 - Mielenterveysasumispalvelut kuuluvat ≥75-vuotiaiden osalta hoito- ja hoivapalvelujen asumispalveluksi.
- Anonyymien palveluiden kustannuksia ei huomioida suhteutettaessa tietopaketin kokonaiskustannukset asiakasmääriin mielenterveys- ja päihdepalveluissa ja hoito- ja hoivapalveluissa.

Huomioitava kirjaamiskäytäntöjen tarkennuksessa

Perustason mielenterveys- ja päihdetyö sekä ennaltaehkäisevä työ kuuluvat vastaanottopalvelujen ja aikuisten sosiaalityön tietopakettiin kansallisen mielenterveys- ja päihdesuunnitelman (Mieli-suunnitelman) mukaisesti. Sosiaali- ja terveyskeskuksissa ja vastaavissa peruspalveluissa tulee tunnistaa mielenterveyshäiriöt ja päihdeongelmat, antaa varhaista tukea ja hoitaa pääosa. Häiriöiden yleisyyden vuoksi on välttämätöntä, että jokainen perustason lääkäri ja hoitaja sekä sosiaalityöntekijä tunnistavat ja hoitavat näitä häiriöitä samassa määrin kuin muita kansanterveysongelmia. Lisäksi perustasolla tulee hoitaa lievät ja keskivaikeat masennus- ja ahdistushäiriöt sekä päihdeongelmat, huolehtia perusvieroitushoito (alkoholi ja lääkkeet), hoitaa osa pitkäaikaista skitsofreniaa sairastavista.

Mielenterveystyön kokonaisuuden kannalta tulevaisuudessa on välttämätöntä, että perustason työ pystytetään tilastoimaan osana mielenterveys- ja päihdetyön kokonaisuutta. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tietopakettiin perustason palvelusta kohdennetaan vain **erityistyöntekijöiden mielenterveys- ja päihdetyö**. Terveyskeskuslääkärin ja terveydenhoitajan tekemä mielenterveys- ja päihdetyö tilastoituu vasta tulevaisuudessa, kun päästään hyödyntämään vertailukelpoista diagnoositasoista tietoa.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus		Tähän toimintoon sisällytetään keskitetyn asiakas- ja palveluohjausyksikön toiminta palvelutarpeen arvio, palveluohjaus ja (ml. palvelupäätökset) ja yhteisen palvelusuunnitelman teko. Sähköiset palvelut, asiakkaan tekemät omahoidon arviot, puhelinneuvonta.
Omahoitopalvelut		Päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyvän omahoidon palvelut Digitaaliset ennaltaehkäisevät palvelut
Mielenterveys- ja päihdetyön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Tähän toimintoon kuuluu kaikki mielenterveys- ja päihdepalvelujen ennaltaehkäisevät palvelut ja sekundaarinen preventio.	Interventiot	Mielenterveys- ja päihdeongelmia ehkäisevät interventiot sekä tukea antavat tai elämäntilannetta selkeyttävät keskustelut ammattihenkilön kanssa. Jos palvelutuote on selkeä interventio, se kohdentuu tähän. Huom. Tähän ei kuulu esim. perustyön ohessa tehtävä sosiaalityön interventio.
	Muut ennaltaehkäisevät palvelut	Etsivä päihdetyö Kumpanuuskoordinaatio Vertaistukitoiminnan ja ryhmämuotoisen toiminnan koordinaatio yhdessä kumppaneiden (esim. kunnat ja kolmas sektori) kanssa sekä avustukset järjestöille (kaikki riippuvuuksien lajit).
	Anonyymi-palvelut	Huumeiden käyttäjien sosiaali- ja terveysneuvonta (ml. pistosvälineiden vaihto) Klubitalo toiminta, päiväkeskustoiminta Kaikille kuntalaisille avoimet palvelut, joista ei tehdä asiakkaalle päätöstä Etsivä päihde- ja mielenterveystyö
Mielenterveys- ja päihdeavohoidon ja kuntoutus Tähän toimintoon sisällytetään erityistyöntekijöiden toteuttama mielenterveys- ja päihdeavopalvelut.	Psykiatrinen avohoido	Aikuispsykiatrian poliklinikkapalvelu Aikuispsykiatrian konsultaatiot lasten- ja nuorisopsykiatrialle Akuuttiryhmä Ryhmähoito Depressiokoulu Mielenterveyspotilaiden psyykinen kuntoutus (muu kuin terapia) Työ- ja toimintakyvyn arvio Kokemusasiantuntija Mielentilatutkimukset (oikeuspsykiatrinen avohoido) Erikoissairaanhoidon psykoterapia, joka tapahtuu normaalin poliklinikkatoiminnan yhteydessä esim. sarjahoitona jää avohoitoon
	Mielenterveysavohoidon ja kuntoutus	Mielenterveysasiakkaille tarkoitettu sosiaalityö, sosiaalinen kuntoutus, sosiaaliohjaus. Mikäli palvelu on omana kokonaisuutena erillään aikuisosiososiaalityöstä, kohdennetaan palvelu tähän. Terveystieteiden palveluun kuuluvat ei-erikoislääkärijohtoisessa yksikössä toteutettavaa hoitoa ja kuntoutusta mielenterveysongelmien vuoksi (akuutit psyykkiset kriisit ja pitkäaikaiset mielenterveyshäiriöt kuten skitsofrenia, kaksisuuntainen mielialahäiriö, masennus ja ahdistuneisuus-häiriö, persoonallisuushäiriö).
	lääkäreiden geropsykiatrisen työryhmä	Tähän kohdennetaan palvelu, joka toteutetaan joko vanhustenhuollossa tai mielenterveyspalveluissa erillisenä psykiatrisen erikoisalalan koulutuksen saaneiden työntekijöiden toimesta.
	Sosiaali- ja terveyskeskuksen psykiatrisen tiimi (suoravaliinta)	Huomioidaan ainoastaan erityistyöntekijöiden toteuttama mielenterveys- ja päihdepalvelu. Perustason palvelusta kustannus- ja toimintatietoja ei eritellä diagnoosin perusteella. Huom. Palveluryhmän laskenta tehdään vastaanottopalvelussa, mutta tarkastellaan ensisijaisesti tässä tietopaketissa
	Päihdeavohoidon ja kuntoutus	Päihdetyön avohoidon/A-klinikka Päihdehuollon poliklinikka esim. terveysaseman yhteydessä oleva erillinen yksikkö tuottaa palvelua Päihdekäytön vieroitushoito (päihdekäyttö, peli- ja nettiriippuvuus) Päihdekuntoutus avohoitona Opioidiriippuvaisten korvaushoito Huom! Perustason yksittäiset korvaushoidot kohdentuvat vastaanottopalveluihin, mutta erilliset omat yksiköt kohdentuvat tähän tietopakettiin. Perhekuntoutus, läheisten hoito lääkäreiden päihdehoito Päihdeasiakkaille tarkoitettu sosiaalityö, sosiaalinen kuntoutus, sosiaaliohjaus ja päivätoiminta
	Psykiatriset	Tähän toimintoon sisällytetään pääosin alueen psykoterapiapalvelut Yksilöpsykiatriset (ml. ratsastus-, taide-, musiikkiterapiat) Pari- ja perheterapia, ryhmäterapia, psykoedukaatio

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Työ- ja päivätoiminta	Työtoiminta	Mielenterveysasiakkaiden työtoiminta Mielenterveysasiakkaiden päivätoiminta Päihteiden käyttäjien päiväkeskuspalvelut Ryhmä- ja viriketoiminta
	Päivätoiminta	Huom! Päiväkeskuspalvelut kohdennetaan tähän, jos asiakkuudesta tehdään päätös. Kaikille avoin toiminta kohdennetaan anonyymeihin palveluihin.
Kotiin annettavat palvelut Tähän toimintoon sisällytetään kaikki kotiin annettavat palvelut sekä itsenäisen asumisen tuki	Tukiasuminen ja tuettu asuminen	Esimerkkejä sisällöstä: <ul style="list-style-type: none"> - Kotiin vietävä psykiatrinen hoito, kotikuntoutus, tehostettu kotihoito jne. - Tuettu kuntouttava asumispalvelu/tehostettu kotihoito - Itsenäisen asumisen tuki - Kotikuntoutus ja arjessa selviytymisen tuki
	Muut kotiin annettavat palvelut	
Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut	Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelu	Huom! Tuettu ja autettu asuminen kohdistuu kotiin annettaviin palveluihin. Huom! ≥ 75 v. asumispalvelut kohdentuu hoito- ja hoivapalveluihin Huom! Ensisuojatyypinen tilapäinen majoitus on sellainen, johon hakeutuu pääasiassa päihde- ja mielenterveysongelmaisia asiakkaita. Ns. normaali kriisimajoitus (jonne ei esim. pääse päihtyneenä) sisältyy aikuisten sosiaalityön pakettiin.
	Päihdekuntoutujien asumispalvelu	
	Mielenterveyskuntoutujien ympärivuorokautinen asumispalvelu	
	Päihdekuntoutujien ympärivuorokautinen asumispalvelu	
	Ensisuojatyypinen majoitus	
Mielenterveys- ja päihdelaitoshoito Tähän toimintoon sisällytetään kaikki laitoksissa tapahtuva psykiatrinen ja päihdelaitoshoito	Psykiatrinen osastohoito	Sisältää sekä akuutti- että kuntoutushoidon. Sisältää Hilmo-erikoisalain 70 (Psykiatria), 70F (Geriatrinen psykiatria) ja 70Z (Oikeuspsykiatria) Kaikki riippuvuuskien lajit, sisältää sekä vieroitushoidon että kuntoutushoidon. Riippuvuuskien laitoshoidon sisältää erikoissairaanhoidon riippuvuuskien osastohoidon ja päihdekuntoutujien laitoshoidon. Valtion mielisairaalat ja muut oikeuspsykiatrian yksiköt, mukana myös vaikeita ilman kriminaalitaustaa olevia potilaita. Geropsykiatriset vuodeosastot (ml 70 F erikoisalakoodi) kohdentuvat hoito- ja hoivapalveluiden kuntoutus- ja akuuttiosastohoitoon 75 vuotta täyttäneiden osalta.
	Riippuvuuskien laitoshoidon	
	Oikeuspsykiatriset yksiköt	

Lasten, nuorten ja perheiden tietopaketti

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut sisällytetään tähän tietopakettiin riippumatta minkä lain tai organisaation mukaisesti palveluja tuotetaan. Toiminnot ja palveluryhmät luokitellaan kevyestä raskaaseen sekä integroidaan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon palvelut.

Ikäjaottelu

Lapsi: 0-17v. ja nuori: 18-24v. Palveluihin voi kuulua satunnaisesti vanhempiakin palvelun tarpeesta johtuen. Tulevaisuudessa rajoiksi tarvitaan myös ryhmittelyjä esim. 0-3v. ja 4-6v. Lasten- ja nuorten psykiatrisissa on vaihtelevia ikärajoja, jonka takia vertailussa lasten sekä nuorten psykiatria joudutaan tarkastelemaan yhdessä.

Lasten, nuorten ja perheiden tietopaketin linjauksia

Lasten ja nuorten erikoissairaanhoidon linjaukset

- Tässä paketissa raportoidaan ensisijaisesti lasten erikoissairaanhoidon. Siihen kuuluvat lasten poliklinikoiden ja avopediatrian palvelut, lasten somaattinen vuodeosastohoito sekä raskaus- ja synnytystoiminta. Näiden toimintojen ja palveluryhmän laskenta tuotetaan erikoissairaanhoidon laskentamallilla (kts. kohta 18-74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon).
- Tässä paketissa raportoidaan myös muiden erikoisaloiden (erityisesti korva- nenä- kurkkutautien potilaat) lapsipotilaiden (0-17-vuotiaiden) hoito siten, että se sisältyy joko somaattisen avohoidon tai somaattisen vuodeosastohoidon alle. Näiden toimintojen ja palveluryhmän laskenta tuotetaan erikoissairaanhoidon laskentamallilla (kts. kohta 18-74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon).
- Nämä palvelut tulee kuitenkin saada yhdistettyä osaksi erikoissairaanhoidon kokonaisuutta haluttaessa.

Lasten ja nuorten kattava ikäkaaren mukainen tarkastelu edellyttää, että:

- Vastaanottopalvelujen tietopaketista saadaan lasten palvelut ikäjaolla 0-17-vuotiaat siten, että ne voidaan tarkastella haluttaessa lasten, nuorten ja perheiden tietopaketin yhteydessä. Ensisijaisesti nämä raportoidaan vastaanottopalvelujen tietopaketissa.
- Päivystyksen tietopaketista saadaan lasten päivystys ikäjaolla 0-17-vuotiaat siten, että ne voidaan tarkastella haluttaessa lasten, nuorten ja perheiden tietopaketin yhteydessä. Ensisijaisesti nämä raportoidaan päivystyksen tietopaketissa. Näin toimitaan vertailtavuuden takia, vaikka lastenpäivystys olisi organisatorisesti erillinen yksikkö.
- Vammaisten palvelut tulee saada jaoteltua ikäryhmittäin ja tarvittaessa yhdistettyä tähän tietopakettiin 0-17-vuotiaiden osalta. Lapsen ja nuoren vammaisen palvelut kohdentuvat vertailussa ensisijaisesti vammaisten tietopakettiin.
- Kuntoutuksen tietopaketista saadaan lastenkuntoutus 0-17-vuotiaiden osalta siten, että ne voidaan tarkastella haluttaessa lasten, nuorten ja perheiden tietopaketin yhteydessä. Ensisijaisesti nämä raportoidaan kuntoutuksen tietopaketissa.

Muut linjaukset

- **Lastentautien erillinen päivystysyksikkö** kohdentuu päivystyksen tietopakettiin, mutta päivystyskäynnit lasten poliklinikalla menevät lastentauteihin ”poliklinikkatoiminta (päivystys)” -palveluryhmään.
- **Lapsiperheiden kotipalvelut ja perhetyö** sisältävät muun kotiin annettavan sosiaalityön, paitsi lastensuojelun kotipalvelun ja tehostetun perhetyön
- **Perhekeskuksien palvelut kohdistetaan kuhunkin palveluryhmään.** Esimerkiksi perhekeskuksessa toimiva neuvolapalvelu kohdistetaan äitiys- ja lastenneuvolapalveluiden palveluryhmään ja lapsiperheiden kotipalvelut lapsiperheiden kotipalvelut ja perhetyön palveluryhmään.
- **Syrjäytymisvaarassa olevan nuoren palvelut** on otettu kehittämistarpeiden takia omaksi palveluksi.
- **Lääkäripalvelut neuvoloihin ja kouluterveydenhuoltoon** tulee kohdentaa pääsääntöisesti tähän tietopakettiin ja niitä ei tule olla vastaanottopalveluissa. Alkuvaiheessa tämän erottaminen saattaa olla vaikeaa eikä aiheuta suurta virhettä tulkinnoissa.
- **Puheterapia** kohdentuu kuntoutuspalveluihin.
- **Kutsuntatarkastukset** kohdentuvat siihen yksikköön, missä asiakas käy terveystarkastuksessa.

- **Kiireellinen sijoitus** kirjautuu joko pitkäaikaiset sijoitukset perhehoitona/laitoshoidon tukitoimena tehty perhehoidon/laitoshoidon sijoitukset. Sijoitukset jakautuvat vain avohoidon tukitoimena tehty sijoitukset ja muut/pitkäaikaiset sijoitukset.
- **Äitiys- ja lastenneuvolan** kustannukset tulee saada eriteltyä neuvolalajeittain. Jos tämä ei onnistu nämä voidaan käsitellä yhdessä.
- **Isyyden tunnustaminen** kohdentuvat sinne yksikköön, missä asiakas käy joko neuvolaan tai sosiaalityöhön.
- **Lapsihengityshalvauspotilaan palvelut** kohdentuvat erikoissairaanhoidon riippumatta siitä kuka ne tuottavat.

Muuta huomioitavaa

Tällä hetkellä poliittinen linjaus on, että koulukuraattorit ja psykologit jäävät kuntiin. Jos linjaus muuttuu, otetaan nämä mukaan omaksi palveluryhmäksi.

Lasten, nuorten ja perheiden tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömääritykset
Asiakas- ja palveluohjaus		Tähän toimintoon sisällytetään keskitetyn palveluohjauksen yksikön toiminta esim. ohjaamomalli. Sähköiset palvelut, asiakkaan tekemät omahoidon arviot, puhelinneuvonta.
Omahoitopalvelut		Omahoitoa tukevat sähköiset palvelut
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Tähän toimintoon sisällytetään terveysneuvontapalvelut, varhaisen tuen sosiaalipalvelut sekä kumppanuuksien koordinointi.	Äitiys- ja lastenneuvola-palvelut	Raskaudenajan terveysseuranta ja neuvonta. Sisältää myös perhevalmennuksen ja kotikäynnit. Neuvolatoiminnassa kustannukset tulisi saada eriteltyä neuvolalajeittain (äitiysneuvola, lastenneuvola). Sisältää omien psykologien kustannukset.
		Alle kouluikäisten terveysseuranta ja -neuvonta. Sisältää myös perhevalmennuksen ja kotikäynnit. Sisältävät myös omien psykologien kustannukset. Isyyden tunnistaminen kohdentuu siihen yksikköön missä asiakas käy.
	Kouluterveydenhuollon palvelut	Kouluikäisten terveysseuranta ja neuvonta. Sisältää yhteisöllisen opiskeluhoitoa.
	Perhesuunnittelu	Seksuaaliterveydenhoito ja perinnöllisyysneuvonta
	Lapsiperheiden kotipalvelut ja perhetyö (Varhaisen tuen sosiaalipalvelut)	Sosiaalihuoltolain nojalla toteutettava ennaltaehkäisevä perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu. Avohoidosta tulisi saada irrotettua ennaltaehkäisevä toiminta, joka usein sekoittuu avohoidon palveluihin, esim. varhaisen tuen sosiaalipalvelut vs. tavallinen perhetyö. Vanhemmuuden arviointi Vanhemmuuden tukeminen (perhevalmentaja), tukihenkilö ja -perhetoiminta
	Lapsiperheiden vertaistuki ja tuki lomaviittoon	Vertaistukitoiminnan ja ryhmämuotoisen toiminnan koordinointi yhdessä kumppaneiden (esim. kunnat ja kolmas sektori) kanssa sekä avustukset järjestöille. Lomaviittoon
Perheoikeudelliset palvelut		Tähän toimintoon sisällytetään Lapsen ja vanhemman tapaamisen valvonta Isyyden tunnustaminen, kohdentuvat siihen yksikköön jossa asiakas käy sopimusasiat. Olosuhdeselvitykset Sovittelu Adoptioneuvonta Lastenvalvoja

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Opiskeluterveydenhuollon palvelut Tähän toimintoon sisällytetään opiskeluterveydenhuollon mukainen sisältö poislukien suun terveydenhuolto, joka on suun terveydenhuollon tietopakettissa. Tämä on oma toiminto, koska sen laajuus ja resurssit riippuvat alueen opiskelupaikoista eikä väestömäärästä.	Opiskeluterveydenhuolto	Opiskeluterveydenhuolto (poislukien opiskeluterveydenhuollon järjestämä suun terveydenhuolto) on omana kokonaisuutena, Sen volyyymi riippuu opiskelupaikkojen paikkojen määrästä, ei varsinaisesti väestömäärästä.
	YTHS	YTHS:n kustannukset kohdennetaan toistaiseksi tähän tietopakettiin. Jatkossa ne tulisi saada eriteltyinä perustaso, erikoissairaanhoidon erikoisaloittain ja suunterveydenhuolto. Toiminta ja kustannukset pitäisi kohdentaa jaon mukaisesti.
Somaattinen avohoito Tähän toimintoon sisällytetään kaikki 0-17-vuotiaiden somaattinen perus- ja erityistason somaattinen avohoito.	Lastentautien poliklinikka	Esimerkkejä sisällöstä: -lastentautien poliklinikat -avohoitopediatriapalvelu -nuorisogynekologin vastaanotto -sisältää myös lasten ja nuorten neuropsykiatriset poliklinikat ja sosiaalipediatrin vastaanotot
	Muut erikoisalapoliklinikat yhteensä 0-17v.	Lastentautien osalta ko. yksikköjen resurssit ja palvelut kohdennetaan tähän ilman ikäjakoa. Myös lasten ja nuorten perusterveydenhuollon vastaanotto toiminta 0-17v. sisällytetään tähän toimintoon silloin kun se moduulina eriytetään vastaanottopalveluista.
Psykososiaalinen avohoito Tähän toimintoon sisällytetään kaikki 0-17-vuotiaiden avohuollon sosiaalipalvelut ja mielenterveyspalvelut	Lapsiperheiden sosiaalityö ja -ohjaus	Sosiaalityön ammattilaisen toteuttama sosiaalityö, esim. elämäntilanteen tukeminen ja ohjaus. Omatyöntekijän palvelut
	Lastensuojelun avohuolto	Lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteet, esim: Toimeentulon ja asumisen turvaaminen Lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittäminen Lapsen kuntoutumista tukevat hoito- ja -terapiapalvelut Lastensuojelun kotipalvelu Tehostettu perhetyö
	Kasvatus -ja perheneuvonta	Sosiaalihuoltolain määrittelemä sisältö
	Syrjäytymisvaarassa olevan nuoren palvelut	Sosiaalinen kuntoutus Nuorten päihdeavohoito Omatyöntekijä (jos tällainen palvelu saadaan eriytettyä)
	Lastensuojelun jälkihuolto	Lapsen ja nuoren tukeminen sijoituksen jälkeen. Huom! Sijoitus laitokseen tai perhehoitoon jälkihoidon toimenpiteenä kohdennetaan kyseiseen palveluun.
	Perusterveydenhuollon psykologipalvelut	
	Lasten psykiatrinen avohoito	Erikoissairaanhoidotasoinen lasten psykiatrinen avohoito
	Nuorten psykiatrinen avohoito	Erikoissairaanhoidotasoinen nuorten psykiatrinen avohoito

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Perhehoito Tähän toimintoon sisällytetään kaikki perhehoitona toteutetut kodin ulkopuolelle tehdyt sijoitukset. Pitkäaikaisien sijoitusten lisäksi myös lyhytaikaiset avohuollon tukitoimena tehdyt	Pitkäaikaiset sijoitukset perhehoitona	
	Avohoidon tukitoimena tehdyt perhehoidon sijoitukset	
Laitoshoito Tähän toimintoon sisällytetään kaikki psykiatrinen osastohoito sekä ammatillisissa perhekodeissa ja lastensuojelulaitoksissa tapahtuva kodin ulkopuolelle sijoittaminen. Pitkäaikaisien sijoitusten lisäksi myös lyhytaikaiset avohuollon tukitoimena tehdyt kodin ulkopuolelle sijoitukset.	Lastensuojelun ammatilliset perhekodit avohuollon tukitoimisijoituksena	
	Lastensuojelun laitoshoidon avohoidon tukitoimena	Sisältää kaiken lastensuojelulaitosten toiminnan, myös koulukodit ja päihteillä vaikeasti oireilevien laitoshoidon.
	Lastensuojelun ammatilliset perhekodit pitkäaikaiset	
	Lastensuojelun laitoshoidon pitkäaikainen	Sisältää kaiken lastensuojelulaitosten toiminnan, myös koulukodit ja päihteillä vaikeasti oireilevien laitoshoidon.
	Lastenpsykiatrian osastohoito	
	Nuorisopsykiatrian osastohoito	
	Ensikoti	
	Turvakoti	
Somaattiset osastot	Lastentautien osastohoito	Sisältää myös somaattisen kotisairaalan, jos se on erikseen toteutettuna lapsille ja nuorille. Laskenta tehdään erikoissairaanhoidossa erikoissairaanhoidon periaatteiden mukaan, muokataan lasten- ja nuorten tietopaketin muotoon.
	Muut erikoisalajat yhteensä 0-17v.	
Raskaus- ja synnytystoiminto		Raskauden ja synnytyksen hoito sisältäen: -Synnytys -Äitiyspoliklinikkatoiminta -HAL - poliklinikat -Sikiödiagnostiikka -Sikiöseulonnat -Ensitietopalvelu Huom! Palveluryhmän laskenta tehdään erikoissairaanhoidossa, mutta tarkastellaan ensisijaisesti tässä tietopaketissa. Kohdennussäännöt on kerrottu kohdassa "17-74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopaketti"

Aikuisten sosiaalipalvelujen tietopaketti

Aikuisten sosiaalipalvelujen tietopakettiin sisältyvät aikuisväestöön kohdentuvat palvelut.

Ikäjaottelu

Kustannus- ja asiakasmäärätiedot tulee saada jaottelulla 18-24v., 25-64v., 65-74v., ≥75v.

Aikuissosiaalityön tietopakettiin liittyviä linjauksia

- Aikuisten 18–24-vuotiaiden palvelut tulee tarvittaessa saada kytkettyä lasten ja nuorten ja perheiden tietopaketin tietojen kanssa tai 18-24-vuotiaiden palvelujen käytön erillistarkasteluun.
- ≥75-vuotiaiden sosiaalityö kohdentuu suoraan hoito- ja hoivapalvelujen tietopakettiin.
- Kapitaatiokorvauksen piirissä (nykyisillä terveysasemilla) oleva sosiaaliohjaajan ja sosiaalityöntekijän vastaanotto lasketaan vastaanottopalveluissa tietopaketissa omaksi palveluryhmäksi, mutta ensisijaisessa tarkastelussa kohdennetaan aikuissosiaalityöhön.
- Erikoissairaanhoidon vuodeosastojen/erikoissairaanhoidon sosiaalityön resurssit kohdennetaan erikoissairaanhoidon palveluille.
- Sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumista tukevat palvelut kuuluu tähän tietopakettiin ensisijaisesti. Toissijaisesti se tarkastellaan täydentävässä matkapalvelujen tietopaketissa.
- Sosiaalinen kuntoutus on sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen sisällä.

Linjattavat asiat

Linjaamatta on, miten kunnan maksama työmarkkinatuki ja työvoimahallinnon tehtävät sekä kunnille jäävä työllistäminen asemoituvat uudessa maakuntamallissa. Tällä hetkellä työelämäpalvelut eivät ole vertailukelpoisia maakuntien välillä, joten ne jätetään huomioimatta vertailuluvuista.

Kustannusten kohdennuksissa huomioitavaa

Avohuollon ja -hoidon osalta nykyisin pienissä organisaatioissa tiedonsaannin ongelmana on sosiaalityön toteutuminen yhdennettynä sosiaalityönä, jolloin sosiaalityön kustannuksiksi kirjautuu myös vammaisten palvelujen, lasten ja nuorten sosiaalityön, iäkkäiden sekä mielenterveys- ja päihdetyön kustannuksia. Nämä tulisi saada kohderyhmän mukaisesti eriteltyä. Maakuntamallissa tämä ongelma tulee poistumaan. Henkilöstön ja kustannusten jaossa käytetään aiemmin tässä käsikirjassa esitetyjä kustannusten kohdennussääntöjä.

Asiakkaaksi sosiaalihuollon palveluissa ja sosiaaliohjauksessa lasketaan asiakkaaksi henkilö, jolla on vuoden aikana (tai muun seurantajakson aikana) käynti/käyntejä tai muu asiakastyömerkintä sosiaalihuollon yksikössä. Mikäli käyntejä ei kirjata eikä asiakkuutta synny asiakasmäärä jää liian alhaiseksi. Alussa on hyväksyttävä virheellinen asiakastieto. Asiakkuuden hinta on siis todellisuutta korkeampi alussa. Tämä asia korjautuu Kansa-koulu-hankkeen myötä, jossa sosiaalihuollon kirjaaminen tarkentuu.

Aikuisten sosiaalityön tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus		Tähän toimintoon sisällytetään (keskitetyn) palveluohjauksen yksikön yleinen asiakas- ja palveluohjaustoiminta.
Omahoito		Tähän toimintoon sisällytetään asiakkaan hyvinvointia tukevat oma- ja itsehoitopalvelut.
Aikuissosiaalityön hyvinvoinnin edistäminen		Tähän toimintoon sisällytetään sosiaalityön keinoin toteutettavat sosiaalista hyvinvointia edistävät sosiaalipalvelut ja ennaltaehkäisevä sosiaalityö, kuten yhteisösosiaalityö (aluetoiminta), kumppanuuksien koordinointi ja vertaistukitoiminta, järjestöavustukset ja rakenteellinen sosiaalityö. Esimerkkejä palveluista: <ul style="list-style-type: none"> • Yhteisösosiaalityö (aluetoiminta) • Interventiot • Neuvonta ja ohjaus hyvinvointiin (laki) • Kumppanuuksien koordinointi ja vertaistukitoiminta • Etsivä sosiaalityö, mikäli maakunnan toteuttamaa
Aikuisten sosiaalityö ja -ohjaus	Sosiaalityö ja -ohjaus	Tähän palveluun sisällytetään sosiaalityön ammattilaisen toteuttama sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, jossa otetaan kokonaisvastuu sosiaalihuollon asiakkaan palvelutarpeiden arvioimisesta, tarvittavien sosiaalipalvelujen ja tuen myöntämisestä, kokonaisuuden yhteensovittamisesta muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa sekä tuetaan asiakasta palvelujen käytössä ja elämänhallinnassa ja seurataan tuen ja palvelujen toteutumista ja vaikuttavuutta. Sosiaalityön ja sosiaaliohjaukseen kuuluvia tukipalveluita ovat esimerkiksi omatyöntekijäpalvelu, palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma, välitystili, rikos- ja riita-asioiden sovittelu ja valvonta, ostettu sosiaaliohjaus. Sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta voidaan toteuttaa henkilökohtaisten tapaamisten, kotikäyntien, verkostotyön ja ryhmäpalvelujen keinoin. Toimeentulotuen myöntäminen ja etsivä sosiaalityö kuuluvat myös tähän. Sosiaalinen kuntoutus kuuluu tähän myös osana sosiaalityötä.
	Sosiaalityö- ja ohjaus sosiaali- ja terveysasemilla (sote-keskuksissa)	Tähän palveluun sisällytetään terveysasemilla ja hyvinvointikeskuksissa tehtävä aikuisten sosiaalityö ja jalkautuvat palvelut. Tähän luokitellaan myös suoran valinnan sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus tulevissa sote-keskuksissa. Huom! Palveluryhmän laskenta tehdään vastaanottopalvelussa, mutta tarkastellaan ensisijaisesti tässä tietopaketissa.
Sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumista tukevat palvelut		Sosiaalihuoltolain mukaiset matkapalvelut tarkastellaan myös tarvittaessa matkapalvelujen tietopaketissa.
Sosiaalinen asuminen		Tähän toimintoon sisällytettävä sosiaaliseen asumiseen kuuluvat esimerkiksi aikuisten asumisen tuen palvelut ja kriisimajoitus. Sosiaaliseen asumiseen kuuluu sellainen asumispalvelu, joka kohdentuu asiakkaisiin, joille asunto on järjestetty kunnan tai kuntayhtymän puolesta avustuksella ja kunta maksaa esim. vuokran ensisijaisesti ja pyrkii perimään sen asiakkaalta. Tämä sosiaalinen asuminen tulisi olla kustannusneutraali, kun asiakkaalta tulisi saada perittyä vuokrat. Mielenterveysasiakkaiden kuntoutusasuminen, päihdekuntoutumisasuminen, vammaisten palveluasuminen, iäkkäiden asumispalvelut eivät kuulu tähän vaan omiin tietopaketteihin. Huom! Tähän ei sisällytetä lastensuojeluun, mielenterveys- tai päihdehuollon palveluihin tai hoito- ja hoivapalveluihin liittyviä asumisen palveluja.
Toimeentulotuki	Perus ttt	Tähän toimintoon sisällytetään kaikki toimeentulotuen lajit: perustoimeentulotuki, täydentävä toimeentulotuki ja ehkäisevä toimeentulotuki. Toimeentulotuen eri lajit tulee pystyä erottelamaan toisistaan. Vaikka toimeentulotuki siirtyi KELA:n toteuttamaksi, tulee se ottaa mukaan jatkossakin tarkasteluun. Maahanmuuttajien toimeentulo kohdentuu tähän.
	Täydentävä ttt	
	Ehkäisevä ttt	

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
<p>Maahanmuuttopalvelut</p>	<p>Ilman huoltajaa maassa olevien lasten ja nuorten asuminen ja tuki</p> <p>Kotoutumisen edistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa</p>	<p>Tähän sisältyvät kaikki palvelut, jotka asiakas saa maahanmuuttostatusensa perusteella eri lakien nojalla.</p> <p>-Ryhmään kuuluvat niin pakolaiset kuin kotouttamistoiminnan piirissä olevat ei-pakolaisetkin, kuten myös mahdolliset muut vastaavat ryhmät.</p> <p>-Jatkossa tähän kohtaan sisältyisi myös ”paperittomille”/”laittomasti maassa oleskeleville” tarjottava hätämajoitus ja muut palvelut.</p> <p>Kaksi JHS luokkaa: 1. Ilman huoltajaa maassa olevien lasten ja nuorten asuminen ja tuki 2. Kotoutumisen edistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa</p> <p>Tähän toimintoon sisällytetään valtion korvausajan piirissä olevien maahanmuuttajien sosiaalipalvelut, joissa edistetään maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutusta antamalla maahanmuuttajalle suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä tukemalla hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Näitä palveluita ovat esim. kotoutumisen edistäminen, maahanmuuttajien sosiaaliohjaus ja sosiaalityö, maahanmuuttajien tukikeskuspalvelu (esim. Infotori), maahanmuuttajien terveystarkastukset, tulkkipalvelut ja erilaiset ryhmätoiminnot työelämän ulkopuolella oleville aikuisille maahanmuuttajille esim. kotiäideille ja iäkkäille.</p> <p>Kotimajoituksessa olevat asiakkaat, pakolaiskorvaukset (pakolaiset ja paluumuuttajat), laskennallinen korvaus ja täysimääräiset korvaukset kohdennetaan tähän.</p> <p>Jos maahanmuuttajien terveystarkastus tapahtuu ihan erillään terveyskeskuksissa eikä ole keskitettyä yksikköä kustannukset kohdentuvat vastaanottopalveluihin. Sen sijaan, jos on erillinen maahanmuuttajien terveystarkastusyksikkö, sen kustannukset kohdistuvat tähän omana kokonaisuutena.</p> <p>Tähän toimintoon sisällytetään erillisen maahanmuuttajille suunnatun yksikön palvelut ja niiden tulot ja kustannukset. Jos maahanmuuttajille ei ole kunnassa erillistä yksikköä, kustannukset kohdentuvat siihen yksikköön, jossa asiakas käy esim. sosiaalityöhön. Vastaavasti, jos maahanmuuttaja käyttää esim. päivystystä, suunterveydenhuoltoa tai maahanmuuttajan lapsen asioita hoidetaan lastensuojelussa nämä kustannukset kohdistuvat palveluryhmään ja toimintoon.</p>
<p>Työelämäosallisuutta tukevat palvelut ja päiväaikainen toiminta</p> <p>Tähän toimintoon kuuluvat työllistämiseen tähtäävät palvelut</p>	<p>Kuntouttava työtoiminta</p>	<p>Tähän palveluryhmään sisällytetään pitkään työttömänä olleen sosiaalihuollon asiakkaan henkilökohtaisia työllistymisedellytyksiä ja elämänhallintaa. Työllistymistä edistäviä tukipalveluita ovat esimerkiksi aktivointisuunnittelu, kuntouttava työtoiminta, monialainen yhteispalvelu (TYP ja Ohjaamo), tuettu työllistäminen, työkokeilu ja työhönvalmennus.</p> <p>Koska tähän kirjautuu nyt kuntien ja jatkossa maakuntien sote-palvelut, muiden työllistämiseen osallistuvien tahojen kustannukset ja asiakkaat eivät tule tähän mukaan. Jos sosiaalityöntekijä työskentelee työvoimahallinnon kanssa yhdessä, hänen kustannus ja asiakkaat kohdentuvat tähän toimintoon.</p> <p>Huom! Nykytilanteessa, jos sote tekee varsinaista työllistämistä tai työllistämiseen liittyvää palvelua se kohdennetaan aikuissosiaalityöhön työelämäpalveluihin. Jos työllistäminen on keskushallinnossa sitä ei oteta mukaan. Vain siis ne kustannukset tulevat mukaan mitä sote hoitaa. Jatko työnjaollisesti on auki maakuntamallissa.</p>

Hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketti

Hoito- ja hoivapalveluihin sisällytetään pääsääntöisesti iäkkäille tarkoitettuja palveluja riippumatta missä organisaatiossa tai minkä lain mukaisesti niitä tuotetaan. Palvelujen piirissä voi olla alle 75 vuotta täyttä-neitä. Toiminnot ja palveluryhmät luokitellaan kevyestä raskaaseen sekä integroidaan perusterveydenhuol-lon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon palvelut.

Ikäjaottelu

Kustannus- ja asiakasmäärätiedot tulee saada jaottelulla -64v., 65-74v. ja ≥75v.

Väestön ikäluokat, joihin tiedot suhteutetaan

≥75-vuotiaat

Kustannuksista poistetaan alle 75-vuotiaille asiakkaille kohdennettujen palvelujen kustannukset, kun tieto-paketin kokonaiskustannuksia suhteutetaan yli 75-vuotiaaseen väestöön.

Hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketin linjauksia

- **ESH:n osastohoito ja poliklinikkapalvelut** ≥75-vuotiaille kohdennetaan vertailussa ensisijaisesti tähän tietopakettiin. Laskenta toteutetaan erikoissairaanhoidon laskentaperiaatteiden mukaan (laskentaperiaatteet kohta 18-74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon). Kun halutaan tarkastella erikois-sairaanhoidon kokonaisuutena, nämä palvelut tarkastellaan erikoissairaanhoidon kokonaisuudessa.
- **Iäkkäiden geropsykiatrinen tiimi** ja iäkkäiden muu mielenterveys- ja päihdehuollon avohoito kohdennetaan ensisijaisesti mielenterveys- ja päihdepalveluihin, mutta tarvittaessa voidaan tarkas-tella hoito- ja hoivapalvelujen yhteydessä.
- **Iäkkäille** tarjottava avo- ja kotikuntoutus tarkastellaan ensisijaisesti kuntoutuksen tietopaketissa. Tarvittaessa ≥75-vuotiaiden kuntoutus tulee raportoida osana hoito- ja hoivapalvelujen kokonai-suutta.
- **Geriatrinen päivystys** ja muu ≥75-vuotiaiden päivystys kohdennetaan vertailussa ensisijaisesti päi-vystyksen tietopakettiin, mutta se on tarvittaessa pystyttävä raportoimaan hoito- ja hoivapalvelu-jen tietopaketin yhteydessä.
- **Ikäjaon perusteella iäkkäät vammaispalveluasiakkaat** (vammaispalvelulainsäädännön mukaan palveluja saavat) tarkastellaan ensisijaisesti vammaispalvelujen paketissa, mutta tarvittaessa ≥75-vuotiaiden vammaispalvelut on pystyttävä raportoimaan hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketin yhteydessä.
- Ikäjaon perusteella **≥75-vuotiaiden suun terveydenhuolto** on voitava raportoida hoito- ja hoiva-palvelujen tietopaketin yhteydessä.
- **Akuutti- ja kuntoutusosastohoito raportoidaan hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketissa.** Tämä akuutti- ja kuntoutusosastokokonaisuus sisältää myös saattohoidon tai muun palliatiivisen hoidon. Tämä kokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti nykyisistä terveyskeskusten vuodeosastoista ja osasta entisistä aluesairaaloitten vuodeosastoista. Osa aluesairaaloista ovat selvästi yliopisto- tai keskussairaalan osa ja toimivat työnjaon mukaan erikoissairaanhoidon yksikkönä. Niiden sairaaloitten osastot tai osa niistä kohdennetaan erikoissairaanhoidon hoitoon. Tähän kohdennettavat sairaalat määritellään aluekohtaisesti.
- **Erillinen geropsykiatrian osastohoito** kohdennetaan kokonaisuutena tähän. Tämä siis tarkoittaa sitä, että 70F-erikoisalakoodillakin tuotettu psykiatria kohdennetaan kokonaisuudessaan hoito- ja hoivapalveluihin. Siellä se aiheuttaa hieman vääristymää, sillä noin 40 % asiakkaista on 65-74-vuo-tiaita, ja 10 % alle 65-vuotiaita. Tarkasteltaessa jatkossa (tulevissa raportointijärjestelmissä) +75-vuotiaiden kustannuksia suhteutettuna +75-vuotiaaseen väestöön, tulee alle 75-vuotiaiden kus-tannukset poistaa tarkasteltavista kustannuksista.
- **Hyvinvointia ja terveyttä edistävillä palveluilla** tarkoitetaan yleensä anonyymejä palveluita, joi-den kustannuksia ei huomioida suhteutettaessa tietopaketin kokonaiskustannuksia asiakasmää-riin.

Hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus		Tähän toimintoon sisällytetään (keskitetyn) palveluohjauksen yksikön yleinen asiakas- ja palveluohjaustoiminta.
Omahoito		Omahoitoa tukevat sähköiset palvelut
lääkäiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Tähän toimintoon sisällytetään kotona asuvien iäkkäiden sosiaalista ja fyysistä hyvinvointia edistävät anonyymit palvelut, siltä osin kuin niistä koituu kustannuksia järjestäjälle.		Ikääntyvien henkilöiden terveyden edistämiseen, sairauksien ehkäisyyn sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä ohjaus ja neuvonta, Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintoon kohdentuu avoin <ul style="list-style-type: none"> - päivätoiminta, joka on erilaista viriketoimintaa (askartelu, päivätanssit) iäkkäille ja sinne pääsee ilman palvelutarpeen arviota - kuntosalipalvelu Kolmannen sektorin tuottama esim. ryhmätoiminta <ul style="list-style-type: none"> - vertaistuki - ystävätoiminta - järjestötoiminnan ja muiden kumppanuuksien koordinoimien kustannukset - yhdistysten käyttöön luovutettujen tilojen kustannukset
Omaishoidon tuki Tähän toimintoon sisällytetään muu kuin vammaisten omaishoidon tuki. Mukaan lasketaan sekä rahaetuus että omaishoitajan tukimuodot	Omaishoidontuen palkkio	Mukaan lasketaan vain rahaetuus
	Omaishoidon järjestämiseen liittyvät kustannukset ja tukimuodot (ei tarvitse eritellä)	Tähän kohtaan tulee omaishoidon järjestämiseen liittyvät kustannukset ja muut tukimuodot. Omaishoitajan tukimuotona voi olla esimerkiksi palvelusetelit tai toimeksiantosopimuksella toteutettu sijaishoito.
	Omaishoidon tuen asiakkaiden hoitajan lakisääteiset vapaat	Huom! Omaishoidon tuen piirissä olevan asiakkaan lyhytaikais-hoito kirjautuu kyseiseen palveluun (esim. tehostettu palveluasumeinen). Tarvittaessa omaishoidon asiakkaiden muiden palveluiden käyttöä voidaan tarkastella erikseen.
Avohoito- ja huolto Tähän sisällytetään kaikki ≥75-vuotiaiden erityistasoinen vastaanottopalvelu. Perustason vastaanotto sisältyy vastaanottopalvelujen kokonaisuuteen.	lääkäiden sosiaalityö ja ohjaus	lääkäiden sosiaalityö- ja ohjaus kohdennetaan hoito- ja hoivapalvelujen tietopakettiin.
	Muistisairaiden poliklinikat ja geriatrian poliklinikat	Tähän toimintoon sisältyvät erityisesti hoidon ja hoivan asiakkaille suunnatut avopalvelut, kuten muistisairauksien poliklinikka ja muut geriatriset avopalvelut.
	Erikoissairaanhoidon avohoito	Sisältää sekä psykiatrisen että somaattisen avohoidon (poliklinikkapalvelut).

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Kotiin annettavat tai kotona asumista tukevat palvelut Tähän toimintoon sisällytetään iäkkäiden kotona asumista tukeva kotihoito (sis. kotisairaanhoidon, kotipalvelun, lääkäripalvelut ja tukipalvelut sekä hoitotarvikkeet)	Kotihoito	-Sekä tilapäinen kotihoito (kotipalvelu, kotisairaanhoidon) että säännöllinen kotihoito. Kotihoidon sisäisen luokittelun tulisi jatkossa perustua asiakkaan saaman palvelun määrään. -Saattohoidolle ei ole valtakunnallisesti käytettyä koodausta, joka olisi liittyneen Hetuun. Tässä vaiheessa kotisaattohoitoa eikä laitoksissa tapahtuvaa saattohoitoa ei saada esiin. Kotisaattohoidon asiakkaat tulisi jatkossa saada tilastoitua. -Lääkäripalvelut kotihoitoon kohdennetaan pääsääntöisesti tähän. Näitä kustannuksia ei pitäisi olla vastaanottopalveluissa. Alkuvaiheessa tämän erottaminen saattaa olla vaikeaa eikä aiheuta suurta virhettä tulkinnoissa. -Kotihoidon hoito- ja diabetestarvikkeet sekä niiden jakelu -Sotainvalidien kotihoitokustannukset Huom! Kotihoidon ja palveluasumisen tai omaishoidon tuen asiakkaan käynnit terveysasemalla kohdentuvat vastaanotto- palveluihin.
	Tukipalvelut	Kotona selviytymistä tukevat palvelut, kuten: -Ateriapalvelu, siivous, vaatehuolto -Kauppa- ja muut asiointipalvelut -Sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut -Turvapuhelin -Sotainvalidien tukipalvelut Ei pakottava palveluryhmä tietopaketeissa
	Kotisairaala	Kotihoidon tukena oleva kotisairaala
	Asunnonmuutostyöt	Jos asunnonmuutostöitä ei saada kohdennettua vanhuksille ja vammaisille erikseen, ne jätetään jompaankumpaan, mutta kirjataan tämä kohdennusvirhe.
	Päiväkeskuspalvelu	Kotihoidon tukena toimiva yksikkö, jossa tarjotaan esim. ateria- kylvytys- ja hoitopalveluita. Päiväkeskus kuuluu kotiin annettaviin palveluihin tai kotona asumista tukeviin palveluihin. ja johon asiakkaat pääsevät palvelutarpeen arvion kautta (esim. geriatrinen päivä kuntoutus).
	Palveluasuminen	Erillinen yksikkö, jossa ei kirjata käyntejä kohdennetaan tähän.
Perhehoito		Tähän toimintoon sisällytetään perhehoitona toteutettu hoito- ja hoivapalvelu
Ympäri vuorokautinen hoito	Tehostettu asumispalvelu	Sisältää kaikki palveluasumisen kustannukset ml. lääkäripalvelut ja vaipat. Huom! Väli vuokrattujen asuntojen vuokrat kohdentuvat tähän, minkä vuoksi tehostetun palveluasumisen ei ole täysin vertailukelpoista maakuntien välillä.
	Pitkäaikaislaitoshoidon	Entiset vanhainkodit, ja terveyskeskuksen pitkäaikaisosastot. Jos tk vuodeosastolla on sekä akuuttipotilaita että pitkäaikaispotilaita, jako tehdään hoitopäivien suhteessa.
Kuntoutus- ja akuuttiosastohoito (lähisairaalahoidon)	Perustason kuntoutus- ja akuuttiosastohoito	Tämä kokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti nykyisistä terveyskeskusten vuodeosastoista ja entisistä aluesairaaloitten vuodeosastoista. Sisältää myös saattohoidon (palliativisen hoidon). Sairaalat, joiden osastot kohdennetaan tähän, sovitaan aluekohtaisesti. Jos tk vuodeosastolla on sekä akuuttipotilaita että pitkäaikaispotilaita, jako tehdään hoitopäivien suhteessa. Lyhytaikaishoitoon kohdennetaan erilliset yksiköt, joissa annetaan vain lyhytaikais- tai tilapäishoitoa esimerkiksi omaishoitajan vapaapäivien ajaksi.
	Saattohoito osastolla	
	Lyhytaikaishoito (muu kuin sairaalaosasto)	
	Geropsykiatrian osastohoito	
Erikoissairaanhoidon osastohoito	Kaikki erikoisalat yhteensä	Laskenta toteutetaan erikoissairaanhoidon laskentaperiaatteiden mukaan (kts. 18-74 vuotiaiden erikoissairaanhoidon).

18-74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopaketti

Yleistä koko erikoissairaanhoidon koskevaa kohdennusta

Erikoissairaanhoidon tietopaketti jakautuu 12 toimintoon, joista jokaisessa on neljä eri palveluryhmää.

1. Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)
2. Poliklinikkatoiminta (akuutti)
3. Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut
4. Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut

Lisäksi tietopaketti sisältää hengityshalvauspotilaiden hoidon iästä riippumatta.

Poliklinikkatoiminto luokitellaan akuutiksi, jos palvelualakoodiksi on merkitty 91, päivystyskäynti. Muissa tapauksissa poliklinikkatoiminto luokitellaan elektiiviseksi poliklinikkatoiminnoksi. Poliklinikkapalvelun luokittelu on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Poliklinikkapalvelun luokittelu.

Poliklinikkapalvelun luokittelu	Palvelualakoodi	Selite
Poliklinikkatoiminto (akuutti)	91	Päivystyskäynti
Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)	83	Päiväsairaalahoito
	92	Ajanvarauskäynti, ensikäynti
	93	Ajanvarauskäynti, uusintakäynti
	94	Konsultaatiokäynti

Vuodeosasto- ja toimenpidepalvelu luokitellaan elektiiviseksi, jos palvelualakoodiksi on merkityt 2 (päiväkirurgia). Palvelualakoodeilla 1 (sairaalan vuodeosastohoito/terveyskeskuksen vuodeosastohoito) ja 6 (kuntoutuslaitoshoido) merkityillä tapahtumilla luokittelu toteutetaan saapumistapapäätelyn avulla. Vuodeosasto- ja toimenpidepalvelu luokitellaan päivystykselliseksi saapumistapakoodeilla 1, Päivystys ja 3, siirto ajanvarauspoliklinikalta osastohoitoon. Saapumistapakoodeilla 2, 4, 5 ja 9 vuodeosasto- ja toimenpidepalvelu luokitellaan elektiiviseksi palveluksi. Vuodeosasto- ja toimenpidepalvelun luokittelu ja saapumistapapäätely on esitetty taulukoissa 4 ja 5.

Taulukko 4. Vuodeosasto- ja toimenpidepalvelun luokittelu.

Vuodeosasto- ja toimenpidepalvelun luokittelu	Palvelualakoodi	Selite
Elektiivinen vos/tmp palvelu	2	Päiväkirurgia
Vaatii lisäksi saapumistapapäätelyn	1	Sairaalan vuodeosastohoito/terveyskeskuksen vuodeosastohoito
	6	Kuntoutuslaitoshoido

Taulukko 5. Saapumistapapäätely vuodeosasto- ja toimenpidepalveluille

Saapumistapapäätely	Saapumistapakoodi	Selite
Päivystyksellinen vos/tmp palvelu	1	Päivystys
	3	Siirto ajanvarauspoliklinikalta osastohoitoon
Elektiivinen vos/tmp palvelu	2	Hoidon varaus
	4	Erikoisalasiirto samassa sairaalassa
	5	Sairaalsiirto
	9	Muu tapa

Palvelujen jako tulotavan perusteella tukee järjestäjän ohjausta, sillä päivystyksellisten ja elektiivisten palvelujen mekanismit ovat monella tapaa erilaiset ja niiden tarpeeseen vaikutetaan eri tavoilla. Lisäksi valinnanvapaus koskee elektiivistä toimintaa, mutta ei vastaavalla tavalla erikoissairaanhoidon päivystyksellistä toimintaa. Lisäksi elektiivistä toimintaa on mahdollista tuottaa monituottajamallilla, kun taas päivystyksellisessä toiminnassa tämä olisi huomattavasti haastavampaa.

Kaikki maakunnan erikoissairaanhoidon palvelujen kustannusten laskenta suoritetaan alla esitetyllä jaotellulla erikoisalakoodeittain ja siirretään kokonaistarkastelussa muihin tietopaketteihin taulukon 6 kohdennusperiaatteiden mukaisesti. Muilta maakunnilta ja yksityisiltä palvelun tuottajilta hankitut palvelut kohdennetaan vastaavalla tavalla ostopalveluina tietopaketin toiminto- ja palveluryhmätasolle.

Ikäjaottelu

Kustannus- ja asiakasmäärätiedot tulee saada jaotellulla 0-17v., 18-24v., 25-64v., 65-74v. ja ≥ 75 v.

Erikoissairaanhoidon tietopaketin linjauksia

Erikoissairaanhoidon kohdennukset eri tietopaketteihin

Erikoissairaanhoidon kohdentuu ensisijaisesti useaan eri tietopakettiin, koska tiettyjä erikoissairaanhoidon osioita pitää tarkastella integraation ja palvelujen toisistaan riippuvuuksien takia osana muita tietopaketteja (esim. psykiatria tarkastellaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen tietopaketissa).

Erikoissairaanhoidon kustannusten ja toimintojen kohdennussäännöt ovat kuitenkin kaikilta osin samat, vaikka ne raportoidaan useassa eri paketissa.

Taulukossa 6 on esitetty mitkä ja millä periaatteella erikoissairaanhoidon palveluryhmät ja toiminnot kohdentuvat muihin tietopaketteihin. Maakunnan kaikkien palvelujen kokonaisuutta tarkasteltaessa ja vertailtaessa erikoissairaanhoidon tietopakettiin jää pääsääntöisesti 18–74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon.

Kaikki hengityshalvauspotilaiden kustannukset ja toimintatiedot kohdennetaan ESH tietopakettiin omana toimintona, jolloin se on tarkasteltavissa erikseen.

Taulukko 6. Erikoissairaanhoidon palvelujen kohdennuseriaatteet tietopaketteihin

Paketti	Toiminto	Palveluryhmä	Erikoisalakoodi	Ikä-jakauma	Huom!
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Somaattinen avohoito	Lastentautien poliklinikka	40-alkuiset erikoisalakoodit	0-17	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Somaattinen avohoito	Muut erikoisalapoliklinikat yhteensä 0-17 v.	pois lukien 40-alkuiset, 30A, 58, 58V, 58X, 58Y, 74, 75, 99H	0-17	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Psykososiaaliset avopalvelut	Lasten psykiatrinen avohoito	75 ilman ikärajausta, 70-alkuiset ikärajauskella	0-12	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Psykososiaaliset avopalvelut	Nuorten psykiatrinen avohoito	74 ilman ikärajausta, 70-alkuiset ikärajauskella	13-17	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Laitoshoido	Lasten psykiatrian osastot	75 ilman ikärajausta, 70-alkuiset ikärajauskella	0-12	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Laitoshoido	Nuorten psykiatrian osastot	74 ilman ikärajausta, 70-alkuiset ikärajauskella	13-17	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Somaattiset osastot	Lastentautien osastohoito	40-alkuiset erikoisalakoodit	0-17	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Somaattiset osastot	Muut erikoisalakoodit yhteensä 0-17 v.	pois lukien 40-alkuiset, 30A, 58, 58V, 58X, 58Y, 74, 75, 99H	0-17	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Raskaus- ja synnytystoiminto	Perinatologia , sis. hedelmättömyyshoidot ja -tutkimus	30A, toimipiste, yksikkö		Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	Mielenterveys- ja päihdetyön avohoito	Mielenterveysavohoito	70, 70A, 70B, 70C, 70D, 70F, 70P, 70Z	18-74	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	Mielenterveys- ja päihdetyön avohoito	Päihdeavohoito	70, 70A, 70B, 70C, 70D, 70F, 70P, 70Z	18-74	Korvauspoliklinikka ja päihdepsykiatria tulee kohdentaa tähän, ei omaa erikois-
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	Mielenterveys- ja päihdelaitoshoido	Psykiatrinen osastohoito	70, 70A, 70B, 70C, 70D, 70F, 70P, 70Z	18-74	Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	Mielenterveys- ja päihdelaitoshoido	Riippuvuuksien laitoshoido	70, 70A, 70B, 70C, 70D, 70F, 70P, 70Z	18-74	
Hoito- ja hoivapalvelut	Avohoito	Erikoissairaanhoidon avohoito	pois lukien 30A, 74, 75, 58, 58V, 58X, 58Y, 99H	≥75 -vuotiaat	Kaikki erikoisalakoodit yhteensä, sisältää somaattisen hoidon ja psykiatrian, Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Hoito- ja hoivapalvelut	Erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito	Erikoissairaanhoidon osastohoito	pois lukien 30A, 74, 75, 58, 58V, 58X, 58Y, 99H	≥75 -vuotiaat	Kaikki erikoisalakoodit yhteensä, sisältää somaattisen hoidon ja psykiatrian, Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Suun terveydenhuolto	Suun terveydenhuollon erityistason palvelut	Keskussairaala- tai yliopistosairaalaaton suun terveydenhuoltopalvelu	Erikoisalakoodi 58, 58V, 58X, 58Y		Elektiivinen ja päivystyksellinen toiminto yhteen
Lääkinnällinen kuntous	koti- ja avokuntoutus	Fysiatrian poliklinikka	96		

Seuraavat palvelut raportoidaan kokonaisuuden tarkastelussa ja vertailussa muissa tietopaketeissa, mutta niitä voidaan tarkastella haluttaessa osana perinteistä erikoissairaanhoidon kokonaisuutta:

- ESH:n osastohoito ja avohoito ≥ 75 -vuotiaille raportoidaan ensisijaisesti hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketissa.
- Lasten ja nuorisopsykiatria tarkastellaan ensisijaisesti osana lasten, nuorten ja perheiden tietopakettia.
- Lasten ja nuorten somaattinen erikoissairaanhoido ja muut erikoisalajat 0-17-vuotiaiden osalta tarkastellaan ensisijaisesti osana lasten, nuorten ja perheiden tietopakettia.
- Raskaus- ja synnytystoiminta tarkastellaan ensisijaisesti osana lasten, nuorten ja perheiden tietopakettia.
- Aikuisten psykiatrinen erikoissairaanhoido tarkastellaan ensisijaisesti osana päihde- ja mielenterveyspalvelujen tietopakettia.
- Erikoissairaanhoidon kuntoutus; vaativan kuntoutuksen osastot, fysiatrianpoliklinikat tai vastaavat ja osastojen kuntoutushenkilökunta, tarkastellaan ensisijaisesti osana kuntoutuksen tietopakettia. Osastojen kuntoutushenkilökunnan kohdennus on haasteellinen, jos henkilöt kuuluvat osastojen henkilökuntaan. Tavoite kuitenkin olisi, että nämä työntekijät jatkossa pystyttäisiin kohdentamaan kuntoutukseen.
- Erikoissairaanhoidotasoinen suun terveydenhuolto (suu- ja leukakirurgia) tarkastellaan ensisijaisesti osana suun terveydenhuollon tietopakettia.

Muita erikoissairaanhoidon tietopakettia tarkentavia linjauksia

- Maakunnan väestötasoiseen tarkasteluun tulee kaikki erikoissairaanhoido riippumatta onko tuottaja yliopistollinen sairaala, keskussairaala tai muu julkinen sairaala tai alueen yksityiseltä ostama palvelu. Tämä tarkoittaa, että mukana ovat:
 - Nykytilanteessa kuntien itse tuottama erikoissairaanhoido ja erikoissairaanhoidon ostot muilta kuin sairaanhoitopiiriltä
 - Muilta sairaanhoitopiireiltä/maakunnilta hankitut palvelut
 - Jatkossa perustason valinnanvapaustuottajilta (sosiaali- ja terveyskeskuksista) hankittu erikoissairaanhoido tulee saada mukaan.
- Polikliiniseksi toiminnaksi lasketaan myös pientoimenpiteet (esim. kardiologin tekemä ultraääni, reumapotilaan nivelpistot jne.) Polikliiniseksi toiminnaksi lasketaan myös kaikki tähytystoimenpiteet, joissa ei tarvita yleisanestesiaa.
- Elektiivisiksi toimenpiteiksi luokitellaan kaikki erityistiloja, henkilöstöä tai esim. sedaatiota (tai puudutusta) vaativat toimenpiteet, vaikka toimenpide tehtäisi polikliinisesti.
- Vuodenvaihteen yli meneville erikoisalajaksoista kohdennetaan tarkasteluvuoden kustannukset ja hoitopäivät.
- Päivystyksessä hoitopäiväksi lasketaan, jos käytössä on petipaikka tai osastohoitokirjaus huolimatta kestosta (voi olla myös alle 24h)
- Terapiat psykiatriassa menevät polikliiniseen toimintaan, elleivät ne ole ostopalveluja tai muuten erillisessä omassa yksikössä tuotettuja.
- Pienten useimmiten entisten aluesairaaloitten sisätautien ja kirurgian vuodeosastot kohdennetaan ilman ikärajausta perustason kuntoutus- ja akuuttiosastohoitoon hoito- ja hoivapalvelujen tietopakettiin. Nämä osastot määritellään alueellisesti erikseen.
- Jäsenmaksujen/erityisvelvoitemaksujen sisältämä toiminta ja kustannukset puretaan palveluittain erikoissaloille muilta osin, mutta seuraavat kustannukset jäävät jakamattomiin kustannuksiin:
 - Kuntaliiton palvelumaksu kohdennetaan maakunnan hallintomaksuun.
 - Myrkytystietokeskuksen maksuosuus kohdennetaan päivystykseen.
 - Sairaala-apteekin varmuus-/velvoitevarastointi kohdennetaan lääkehuollon tietopakettiin.
 - Perusterveydenhuollon yksikön (yleislääketieteen) aluetoiminnan/yhtymähallinnon kohdentamiselle yhteinen linjaus.

- **Sisäisesti laskutettavia erikoissairaanhoidon tietopakettile kohdennettavia kustannuksia erikoissairaanhoidosta ovat:**
 - leikkaustoiminta, lyhki / päiväkirurgia
 - anestesiologia, heräämö, 23h-potilaat
 - tehohoito
 - sädehoito
 - sydänvalvonta
 - sydäntoimenpideyksikkö
 - endoskopiayksikkö
 - dialyysiosasto

Sisäisesti laskutettavia klinisiä tukipalvelujen kustannuksia erikoissairaanhoidossa ovat (nämä voivat olla myös ulkoisesti hankittuja):

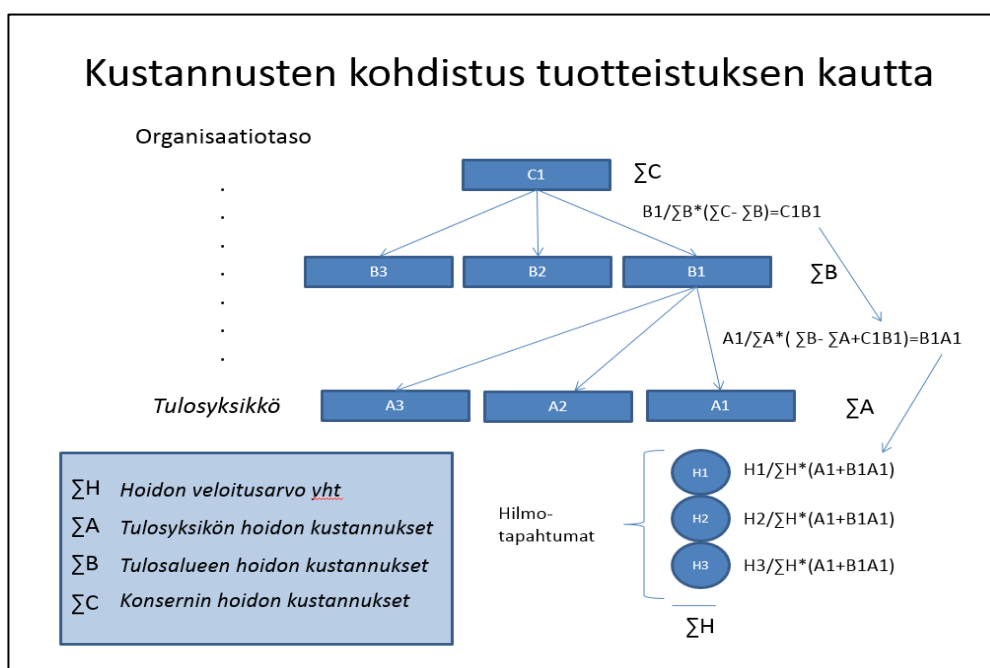
- kliininen kemia
- kliininen mikrobiologia
- kliininen fysiologia
- kliininen neurofysiologia
- kliininen patologia (oikeuslääketieteelliset avaukset jäävät kustannuksina kohdistamisen ulkopuolelle, koska ne rahoitetaan erikseen valtiolta saatavalla korvauksella)
- kliininen genetiikka
- kliininen radiologia ja MRI -toiminta
- apteekkitoiminta, lääkehuolto, farmasiapalvelut
- potilassiirtotoiminta

Erikoissairaanhoidon kustannusten kohdennukset palvelutapahtumille

Erikoissairaanhoidon palvelut on perinteisesti tuotteistettu suoriteperusteisesti, jolloin palvelutapahtuman hinta (käynti/hoitajakso) muodostuu suoritekäytön kautta. Suoritteiden hinta (=veloitusarvo) määräytyy kustannuslaskennan kautta jälkilaskentana, jolloin kuluvan vuoden palvelutapahtuman veloitusarvo voi poiketa todellisesta kustannustasosta. Tietopakettiraportoinnissa olennaista on todellisten kustannusten esille tuominen täsmäyttämällä tuotteistuksen ja toteutuneiden kustannusten erotus palvelutapahtumille.

Tuotteistuksen avulla jokaisen tulosityksikön tuottamien palvelutapahtumien veloitusarvojen yhteenlaskettu summa antaa suhteellisen painoarvon kyseisen yksikön osuudesta kustannuserojen kohdentamiselle. Todellisen kustannustason täsmäytys toteutetaan useammassa vaiheessa, jotta esimerkiksi kuvantamisyksikön yli-/alijäämä saadaan kohdennettua aiheuttamisperiaatteella sen palveluita käyttäneille yksiköille.

Kustannusten täsmäytys palvelutapahtumille on esitetty kuvassa 5.

18-74-vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt	Erikoisalakoodi
Sydän- ja rintaelinsairauksien palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Kardiologia Sydän- ja rintaelinkirurgia Thorax- ja verisuonikirurgia Keuhkosairaudet	10K 20R 20T, V 80 alkuiset erikoisalakoodit
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Vatsasairauksien palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Sisätautien gastroenterologia Nefrologia Gastroenterologinen kirurgia Urologia	10G 10M 20G 20U
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Tuki- ja liikuntaelimestön sairauksien palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Reumatologia Ortopedia ja traumatologia Käsikirurgia	10R 20O 20J
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Yleismediisiinisten sairauksien palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Sisätaudit Sisätautien allergologia Endokrinologia (sisätaudit) Geriatría (sisätaudit ja neurologia?) Kliininen hematologia Infektiosairaudet Perinnöllisyyslääketiede Ihotaudit ja allergologia	10 10A 10E 10F 10H 10I 94 60
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Muut toimenpidepalvelut, tehohoito ja kivun hoito	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Anestesiologia ja tehohoito Kivun hoito Plastiikkakirurgia Yleiskirurgia Elinsiirtokirurgia	11 puuttuu 20P 20Y puuttuu
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Kaulan ja pään alueen sairauksien palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Silmätaudit Neuro-oftalmologia Korva-, nenä- ja kurkkutaudit Audiologia Foniatria Hammas-, suu- ja leukasairaudet Suu- ja leukakirurgia (kohdentuu ensisijaisesti suun terveydenhuollon tietopakettiin) Oikomishoito Kliininen hammashoito	50 50N 55 55B 57 58 58V 58X 58Y
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Naistentautien ja synnytysten palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Naistentaudit ja synnytykset Gynekologinen endokrinologia ja andrologia Perinatologia Huom! Kohdentuu ensisijaisesti lasten, nuorten ja perheiden tietopakettiin modulinä. Naistentautien urologia Naistentautien sädehoito	30 -alkuiset erikoisalakoodit 30E 30Q 30U 30S
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt	Erikoisalakoodi
Neurologian palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Neurologia Neurologinen geriatria Neurokirurgia	77 77F 25
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Syöpätautien palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Syöpätaudit Sädehoito	65 puuttuu
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Lasten ja nuorten sairauksien palvelukokonaisuus (kohdentuu ensisijaisesti lasten, nuorten ja perheiden tietopakettiin)	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Lastentaudit Lasten allergologia Neonatologia Lastenendokrinologia Lasten gastroenterologia Lasten hematologia Lasten infektiosairaudet Lasten kardiologia Lasten nefrologia Lastenneurologia Lastenkirurgia	40-alkuiset erikoisalakoodit 40A 40D 40E 40G 40H 40I 40K 40M 78 20L
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Lasten ja nuorten psykiatria (kohdentuu ensisijaisesti lasten, nuorten ja perheiden tietopakettiin)	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Nuorisopsykiatria (psykiatria) Nuorisopsykiatria Lastenpsykiatria Lastenpsykiatria (psykiatria) Lasten ja nuorten psykiatrian ikäraja on niin vaihteleva että niitä ei tietopaketeissa tarvitse erolehdellä vaan voidaan laskea suoraan yhteen	74 75 70-alkuinen psykiatria ikärajuksella (0-17)
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
Aikuispsykiatria (kohdentuu ensisijaisesti aikuispsykiatriaan)	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	Psykiatria Oikeuspsykiatria	70-alkuiset erikoisalakoodit
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)		
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut		
	Terapiat, jos ostopalveluna tai muuten erillistä toimintaa		
Hengityshalvauspotilaan hoito		Tähän toimintoon raportoidaan kaikki hengityshalvauspotilaan hoito sikäli kun se on siellä erillisenä. Laitteet ja apuvälineet raportoidaan ensisijaisesti kuntoutuksen tietopaketissa.. Erikoisalakoodi 99H kohdistuu tähän	

Vammaisten palvelujen tietopaketti

Vammaislainsäädännön mukaiset vammaisten palvelut sisältyvät tähän pakettiin riippumatta minkä organisaation mukaisesti palveluja tuotetaan. Oikeus erityispalveluihin tulee silloin, kun vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin ei pystytä yleispalveluilla vastaamaan. Muut vammaisten palvelut kohdentuvat muihin tietopaketteihin.

Mukaan tulevat vammaisten erityispalvelut riippumatta vammaisuuden syystä tai diagnoosista. Erityispalveluja säätelevät erityisesti Vammaispalvelulaki ja Laki kehitysvammaisten erityishuollosta. Uudistuvan lain mukana vammaisia ja kehitysvammaisia ei enää tarkastella erillisinä ryhminä. Lähtökohtana tulee olla, että kaikki yleiset palvelut ovat yhdenvertaisesti myös vammaisten henkilöiden käytettävissä.

Vammaisten palvelujen tietopaketti rakentuu samalla periaatteella kuin muut asiakasryhmäkohtaiset tietopaketit, eli kevyestä raskaaseen. Erotuksena muihin asiakasryhmäkohtaisiin paketteihin vammaisten palvelujen paketista puuttuvat ennaltaehkäisevät, koko väestöä koskevat palvelut.

Ikäjaottelu

Kustannus- ja asiakasmäärätiedot tulee saada jaottelulla 0-17v., 18-24v., 25-64v., 65 -74v. ja ≥ 75 v. Alkuvaiheessa 0-17v., 18-74v. ja ≥ 75 v.

Vammaispalvelujen tietopaketin linjauksia

- Vammaisten lasten (0-17v.) saamat palvelut kohdennetaan ensisijaisesti tähän tietopakettiin, mutta niiden on oltava eroteltavissa, jotta niitä voidaan tarkastella myös lasten, nuorten ja perheiden tietopaketin yhteydessä.
- ≥ 75 -vuotiaiden vammaispalvelut kohdennetaan ensisijaisesti vammaispalveluihin, mutta on saatava ikäjaolla tarvittaessa tarkastelua myös hoito- ja hoivapalvelujen yhteydessä
- Vammaisten liikkumista tukevat palvelut ovat ensisijaisesti vammaisten palvelujen tietopaketissa, mutta tarvittaessa niitä on pystyttävä tarkastelemaan täydentävässä matkapalvelujen tietopaketissa.
- Vammaisten apuvälineet, koneet ja laitteet raportoidaan kuntoutuksen tietopaketissa.
- Vammaisten ja kehitysvammaisten **aamu- ja iltapäivähoito** on linjattu tässä mallissa kuntien tehtäväksi.
- Vammaisten vastaanottopalvelut kuuluvat vastaanottopalvelujen tietopakettiin tai erikoissairaanhoidon poliklinikoihin. Vammaisten tietopakettiin kuuluvat vammaisten erikoislainsäädännön mukaiset palvelut.
- Vammaisten koulujen kustannukset kohdentuvat sivistyspalveluihin.

Muuta huomioitavaa

Asiakkaaksi vammaisten sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa lasketaan asiakas, jolla on vuoden aikana (tai muun seurantajakson aikana) käynti/käyntejä tai käynnin korvaava muu suorite sosiaalihuollon yksikössä. Mikäli näitä suoritteista ei kirjata eikä asiakkuutta synny ja asiakasmäärä jää liian alhaiseksi. Alussa on hyväksyttävä virheellinen asiakastieto. Tämä asia korjautuu Kansa-koulu-hankkeen myötä, jossa sosiaalihuollon kirjaaminen strukturoituu ja tarkentuu.

Vammaisten palvelujen tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus Tähän toimintoon sisällytetään keskitetyn palveluohjauksen yksikön toiminta: sähköiset palvelut, asiakkaan tekemät omahoidon arviot, puhelinneuvonta jne.		Palveluohjauksen tehtäviä ovat esim. -Yleinen tiedotus -Palvelutarpeen arvio -Ohjaus Tähän kohdentuu asiakas- ja palveluohjaus jos se toteutuu erillisenä toimintana muusta sosiaalityöstä esim. järjestäjän erillisenä palveluna.
Omahoito		Omahoitoa tukevat sähköiset palvelut
Vammaisten omaishoidon tuki Tähän toimintoon sisällytetään alle 65 -vuotiaisiin kohdistuva omaishoidon tuki. Mukaan lasketaan sekä rahaetuus että omaishoitajan tukimuodot.	Omaishoidontuen palkio	Tähän toimintoon sisällytetään alle 65 -vuotiaisiin kohdistuva omaishoidon tuki. Palkkojen sivukulut voivat kohdentua muihin eikä tarvitse eritellä tähän.
	Omaishoidon muut järjestämiseen liittyvät kustannukset	Palkkojen sivukulut voivat kohdentua muihin eikä tarvitse eritellä tähän. Sijaishoidon kustannukset siltä osin kun ne saadaan eroteltua. Omaishoidon palvelusetelit/asiakassetelit, joilla hankitaan palveluja omaishoidon tuen asiakkaalle
	Omaishoitajan lakisäänteeseen vapaaseen liittyvät palvelut	Laitoshoidon tai palveluasumisenhoitopäivät mikäli ne ovat eriytettävissä. Tämä palvelu voi kohdentua myös laitoshoitoon tai palveluasumiseen. Saadaan tulevaisuudessa omaishoidon tuen asiakkaiden muiden palvelun käytön kautta.
Sosiaalityö- ja ohjaus		Sosiaalityössä tulee huomioida vain vammaisiin asiakkaisiin kohdistuva sosiaalityö ja se tulee eriyttää esim. aikuissosiaalityöstä. Suoraan tähän palveluun kohdenneet resurssit <ul style="list-style-type: none"> - Vastaanotto - Osaamisen turvaaminen - Toteutuneen palvelun arvio - Palvelupäätös - Asiakas- ja palveluohjaus silloin kun se tapahtuu sosiaalityön ohessa - Sopeutumisvalmennus
Henkilökohtainen apu		Tähän toimintoon sisällytetään vammaisten henkilökohtaisen avustajan palvelut. Henkilökohtainen avustaja on yksi oma toiminto, vaikka kuuluu sekä arjen toimintoja tukevaan että työtä ja opiskelua tukevaan avohuollon palveluun. Ohjauksen näkökulmasta tämä on merkittävä kokonaisuus, joka on syytä pitää omana toimintonaan.
Avohuolto Tähän toimintoon sisällytetään mm. vammaisten päivä- ja työtoiminta, asunnon muutostyöt, vammaisten kotihoito, tuettu asuminen sekä tilapäishoito sekä muut työtä, opiskelua, liikkumista ja muita arjen toimintoja ja asumista tukevat palvelut.	Työtä, opiskelua ja osallisuutta tukevat palvelut	Vammaisten työtoiminta, työhön kuntoutus, päivätoiminta JHS luokka nimellä Työelämäosallisuutta tukevat palvelut ja päiväaikainen toiminta
	Liikkumista tukevat palvelut	Kuljetuspalvelut, saattajapalvelut, oman auton muutostyöt ja tuet autoon Voitava tarkastella ä matkapalveluiden tietopakettissa
	Vammaisten asumisen muu tuki ja palvelut kuin ympärivuorokautisen avun ja tuen sisältävät asumispalvelut	Muuttovalmennus, asumiskokeilu tms. Asunnon muutostyöt Kotihoito vpl mukaan ja sosiaaliohjaus kotona (oma henkilöstö) Tuettu ja ohjattu asuminen, pysyvä ja tilapäinen (=lyhytaikainen hoito) Kotiin annettaviin palveluihin sisällytetään myös kotiin annettava vammaispalvelu, joka lain mukaan muuttaa kodin palveluasumiseksi. Tässä noudatetaan samaa logiikkaa kuin muissakin asumispalveluissa ja kotihoidossa. Linjaus poikkeaa siis nykyisestä lainsäädännöstä.
Vammaisten perhehoito		Vammaisten perhehoito ja tukiperheet
Vammaisten ympärivuorokautisen avun ja tuen sisältävät asumispalvelut	Lyhytaikainen asumispalvelu	Tähän toimintoon sisällytetään vammaisten ml kehitysvammaisten autettu(=tehostettu, ympärivuorokautinen) asuminen, joka toteutetaan erillisessä asumispalveluyksikössä. Intervallihoidon erottelu ei ole pakottavaa. Huom! Asumispalveluiden palveluryhmätasoluokitus ei pakollinen.
	Pitkäaikainen asumispalvelu	
Vammaisten kuntoutusosastohoito	Lyhytaikainen kuntoutusosastohoito	Tähän toimintoon sisällytetään kaikki vammaisten laitushoito
	Pitkäaikainen kuntoutusosastohoito	

Kuntoutuksen tietopaketti

Kuntoutuksen tietopaketin taustalla on terveydenhuoltolaki. Paketissa ei ole tässä vaiheessa mielenterveys- ja päihdekuntoutusta, ammatillista kuntoutusta eikä sosiaalista kuntoutusta. Mielenterveys- ja päihdekuntoutus kohdentuu mielenterveys ja päihdepalvelujen tietopakettiin.

Ikäjaottelu

Kuntoutuksen tietopaketti tulee saada ikäjaottelulla 0-17v., 18-24v., 25-64v., 65-74v. ja ≥ 75 v.

Kuntoutuksen tietopaketin linjauksia

- Kuntoutuksen tietopaketti ja sen toiminnot ja palveluryhmät tulee saada ikäjaon mukaisiin kokonaisuuksiin. Järjestäjän ja vertailun kannalta kuitenkin lääkinnällinen kuntoutus raportoidaan omana kokonaisuutena.
- Kotikuntoutus luokitellaan ensisijaisesti tähän tietopakettiin, mutta erityisesti iäkkäiden kotikuntoutus pitää voida erotella omaksi kokonaisuudeksi, jotta sitä voidaan tarkastella myös osana hoito- ja hoivapalvelujen tietopakettia.
- Fysioterapeutin vastaanotot terveysasemilla (valinnanvapauden piiriin kuuluvat palvelut) raportoidaan ensisijaisesti tässä paketissa, mutta ne on voitava raportoida myös vastaanottopalvelujen tietopaketin yhteydessä.
- KELAn järjestämistä vastuulla olevat terapiat ja muu kuntoutus tulee jatkossa saada mukaan. Mutta alkuvaiheessa kuntoutuksen perustietopaketissa on vain maakunnan kustannusvastuulla olevat palvelut.
- **Geriatrinen kuntoutus tulkitaan** lääkinnälliseksi kuntoutukseksi, olipa se itse tuotettua organisaation palvelulinjassa (esim. vanhainkodissa) tai ostopalveluna.
- **Vammaisten apuvälineet** ja asunnon muutostyöt kohdennetaan apuvälinepalveluihin.
- **Akuutti- ja kuntoutusosastohoito raportoidaan hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketissa.** Tämä kokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti nykyisistä terveyskeskusten vuodeosastoista ja osasta entisistä alueairaaloitten vuodeosastoista (kts. kohta hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketti).
- **Vaativan kuntoutuksen osastoksi luokitellaan osasto, joka tarjoaa;**
 - monialaista kuntoutusta (sis. fysioterapia, toimintaterapia, neuropsykologia, puheterapia, seksuaaliterapeutti, urologinen konsultaatio)
 - osastolla on nopeasti saatavissa oheispalvelut (laboratorio, kuvantaminen, lääkäripalvelut) myös päivystysaikana
 - kuntoutus on intensiivistä ja potilaan kunnon salliessa kuntouttavaa toimintaa on min. 6 tuntia päivässä (tavoite)
 - Erikoissairaanhoidon vaativan kuntoutuksen osastot tulisi saada tähän mukaan, jos täyttävät ko kriteerit riippumatta minkä erikoissalan alla ovat.. Tarkoittaa siis että neurologinen kuntoutusosasto on vaativan kuntoutuksen osasto, jos edellä esitetyt kriteerit täyttyvät.

Vaativan kuntoutuksen osastopaikkoja tarvitaan noin 15-20 kpl/100 000 asukasta. Näihin sisältyy myös vaikeat MS yms. neurologiset kuntoutukset.

Muu neurologinen kuntoutus ei ole vaativaa (päänsärky, lääkityksen tarkistus, lääkevieroitus, vanhat AVH-kertausjaksot yms.) Tällaiset osastot kirjataan neurologian kuntoutusosastoiksi ja erikoissairaanhoidon tietopakettiin.

Toiminto ”Kuntoutus osastoilla ” sisältää siis vain kuntoutushenkilökunnan työpanoksen ja kustannukset. Tämän osuuden erottaminen osastoilta saattaa osoittautua haastelliseksi ja siksi toteutuksessa tulee hioa mallia tältä osin. Tavoite on kuitenkin saada tässä tietopaketissa kuntoutuksen erityispuolelun koko kokonaisuus esiin.

Kuntoutuksen tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Kuntoutustarpeen arvio ja ohjaus		Tähän toimintoon sisältyy keskitetty kuntoutustarpeen arvio ja ohjaus, esim. kuntoutusohjaus Kuntoutussuunnitelman teko Ikäryhmittäiset ja osin toimintakyky pohjaiset toimintamallit Sähköiset palvelut, asiakkaan tekemät omahoidon arviot, puhelinneuvonta
Omahoito		Omahoitoa tukevat sähköiset palvelut
Koti/avokuntoutus Tähän kohdennetaan kaikki avo- ja kotikuntous riippumatta onko henkilöstö kuntoutuspalvelussa tai terveysasemalla tai kotihoitossa.	Fysiatrian poliklinikka	Fysiatrian poliklinikka erikoisalakoodi 96, kuntoutuspoliklinikka tai vastaavat poliklinikat.
	Terveysasemalla tai suoran valinnan sote-keskuksen tuottama fysioterapia	Sisältää jatkossa myös sote-keskusten sisällä tapahtuvan kuntoutusneuvonta- ja ohjaus- ja kuntoutustarpeen arviopalvelu. Tarkastellaan ensisijaisesti tässä, mutta tarvittaessa sote-keskusten palvelukokonaisuudessa
	Avokuntoutus -ei kotona tapahtuva	Fysioterapia Toimintaterapia Puheterapia Lymfaterapia Ratsastusterapia Musiikkiterapia Ravitsemusterapia Jalkojenhoito Neuropsykologinen kuntoutus Kuntoutuspoliklinikka (lääkäri) Kuntoutussuunnittelija Tulee olla mahdollista eritellä terapiakoodeittain ainakin tulevaisuudessa, joten ICT ratkaisussa tulee huomioida että koodit tulevat mukaan.
	Kotikuntoutus	Fysioterapia, toimintaterapia ym kotona tapahtuva terapia Kotihoidon asiakkaiden kuntoutus kohdennetaan palveluun ”kotikuntoutus” Tehostetun palveluasumisen asiakkaille kohdennettava kotikuntoutus kohdennetaan kuntoutuksen tietopakettiin palveluun ”kotikuntoutus”. Lyhytaikashoidon (tehostettu palveluasuminen) asiakkaiden saama kuntoutus raportoidaan kuntoutuksen tietopakettiin palveluun ”kotikuntoutus”.
	Koulutus ja tuki muulle henkilökunnalle	Voi jäädä erottelematta
	Vaativa kuntoutus (KELA)	
	Apuvälinepalvelut	Arvio Lainaus Korjaus Huolto Kuljetus Apuvälinepalveluista tulee saada myös asiakastieto ja hetu Sisältää kaikki henkilökohtaiset apuvälineet myös vammaisten apuvälineet riippumatta apuväline toiminnan toteutuksesta. Osastojen apuvälineet kuuluvat osastojen kustannuksiin
Kuntoutus osastoilla Tähän toimintoon sisältyy osastoilla toteutettu kuntoutus kuntoutushenkilökunnan toteuttaman työn osalta	Kuntoutus- ja akuuttiosastohoito	Kuntoutus- ja akuuttiosastohoidon kuntoutushenkilökunnan toteuttama palvelu. Huom! vain kuntoutushenkilökunnan resurssit ja asiakkaat. Nämä osastot ovat hoito- ja hoivapalveluissa
	ESH:n osastojen kuntoutus	Erikoissairaanhoidon osastohoidossa tapahtuva kuntoutus kuntoutushenkilökunnan toteuttaman työn osalta. Huom! vain kuntoutushenkilökunnan resurssit ja asiakkaat.
	Pitkäaikaisosastojen kuntoutus	Huom! vain kuntoutushenkilökunnan resurssit ja asiakkaat
Vaativan kuntoutuksen osastot Tähän toimintoon kuuluu koko osaston toiminta ja kustannukset		Tähän toimintoon sisällytetään vaativan kuntoutuksen osastohoito kokonaisuudessaan. Ks. määrittely yllä Sisältää myös erikoissairaanhoidossa olavan vaativan kuntoutuksen, jos täyttää ko kriteerit.
Veteraanikuntoutus		Tähän toimintoon sisällytetään rintamaveteraanien kuntoutus (Valtiokonttorin korvaamaa).

Vastaanottopalvelujen tietopaketti

Huom! Rakenne voi vielä tarkentua valinnanvapauslakiluonnoksen muutosten tai tulkintojen mukaan. Nimi voi muuttua kuvaamaan suoranvalinnan palvelujen kokonaisuutta.

Sosiaali ja terveyskeskuksessa tuotettavia sosiaali- ja terveydenhuollon suoran valinnan palveluja ovat laki-luonnoksen 19.10.2017 mukaan:

- 1) terveydenhuoltolain 13 §:ssä tarkoitettu terveysneuvonta ja terveystarkastukset;
- 2) terveydenhuollon neuvonta ja ohjaus;
- 3) yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, vastaanotolla, kotikäynneillä tai etäyhteyksien avulla toteutettava asiakkaiden oireiden, toimintakyvyn ja sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito;
- 4) edellä 3 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin liittyvä terveydenhuoltolain 29 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kuntoutusneuvonta ja -ohjaus ja 2 kohdassa tarkoitettu toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi;
- 5) terveydenhuoltolain 22 §:ssä tarkoitettujen todistusten antaminen silloin kun ne liittyvät edellä 1–4 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin;
- 6) edellä mainittuihin palveluihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut; sekä
- 7) sosiaalihoitolain 6 §:ssä tarkoitettu sosiaalihoollon ammattihenkilön antama sosiaalihoollon neuvonta ja ohjaus.

Lisäksi maakunnan on sisällytettävä sosiaali- ja terveyskeskuksessa tuotettaviin suoran valinnan palveluihin 1 momentissa tarkoitettuihin palveluihin liittyviä muiden kuin yleislääketieteen alaan kuuluvien terveydenhuollon ammattihenkilöiden konsultaatiota ja vastaanottopalveluja. Konsultaatio- ja avovastaanottopalveluja on oltava ainakin sisätautien, lastentautien, geriatrian ja silmätautien erikoisaloilta. Maakunnan on päätettävä eri erikoisalojen konsultaatio- ja avovastaanottopalvelujen vähimmäislaajuus siten, että se vastaa maakunnan asukkaiden palvelutarpeisiin.

Ikäjaottelu

Kustannus- ja asiakasmäärätiedot tulee saada jaottelulla 0-17v., 18-24v., 25-64v., 65-74v., ≥75v.

Vastaanottopalvelujen tietopaketin linjauksia

Suoran valinnanvapauden piirissä olevat palvelut, tulee pystyä tarkastelemaan palveluryhmätasolla kokonaisuuksina, jotka ovat liitettävissä muihin tietopaketteihin seuraavien periaatteiden mukaan:

Palveluryhmien kohdennusten linjaukset

- **Lääkärin ja hoitajan vastaanottopalvelut** luokitellaan ensisijaisesti tähän tietopakettiin. Ne on kuitenkin oltava eroteltavissa ikärajausella, jotta niitä voidaan tarkastella myös ikäkaaren mukaisella jaolla.
- **Muut palveluryhmätasolla olevat palvelut** tarkastellaan ensisijaisessa tarkastelussa omassa tietopaketissaan, joka on mainittu taulukossa.
- Palveluryhmät on muodostettu **suoran valinnanvapauden lakiehdotuksen 19.10.2019 mukaisiksi**.

Muut linjaukset

- Skopiat luokitellaan osaksi erikoissairaanhoidon (elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut).
- **Lääkärityöpanoksen kohdentuminen** neuvoloihin, kouluterveydenhuoltoon, kotihoitoon ja palveluasumiseen kohdennetaan kuhunkin näihin palveluihin sisään ja resurssit eivät näy tässä tietopaketissa. Lääkärityövoiman kohdentamisesta on tehtävä nykyistä selkempi linjaus, koska suoran valinnan sote keskusten palveluvalikoiman on oltava oman toiminnan osalta vertailukelpoisia yksityisten palveluntuottajien kanssa. Alkuvaiheessa voi olla vaikea erottaa näitä lääkäripalveluja erikseen ja sallittavaa on, että ne kohdentuvat vastaanottopalveluihin.
- **Opetusterveysasemien tulot/menot/toimintaluvut** kohdennetaan tavanomaisesti toiminnolle ja palveluille. Koulutus tulee esiin siinä, että tietopakettikohtaisesti mitataan koulutuksessa olleiden ammattihenkilöiden lukumäärä/henkilökunta.
- **Vastaanottopalvelujen sisällä tapahtuva kiireellinen tai päivystyshoito** kohdentuu vastaanottopalvelujen tietopakettiin eikä päivystystoiminnaksi. Kaikki normaalivastaanottotoiminnasta olevat erilliset päivystysyksiköt kohdentuvat päivystyksen tietopakettiin ja tulee siten olla erotettavissa myös kustannusten osalta muusta vastaanottopalvelusta.

- **perustason korvaushoito (ylläpitohoito)**, toteutetaan joko keskitetyssä erillisessä yksikössä tai jonkin verran vastaanottopalvelujen sisällä, jolloin erottelua ei saada luotettavasti toteutettua. Vastaanottopalvelujen sisällä tapahtuva korvaushoidon volyymi vaihtelee jonkin verran alueittain ja aiheuttaa pientä epätarkkuutta vastaanottopalvelujen ja mielenterveyspalvelujen vertailun välillä. Myös korvaushoidon lääkekustannukset näkyvät tällöin terveysasemien kustannuksissa. Tämä palvelu tulee myös tarkasteltavaksi, kun suoran valinnanvapauden palvelujen laajuudesta päätetään.

Kehittämistarpeita

- Kiireellisen hoidon luokitus ja kirjaaminen tulee tarkistaa.

Vastaanottopalvelujen tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus		Tähän toimintoon sisällytetään ensi vaiheen yhteydenottokanavat vastaanottopalveluihin esim.: <ul style="list-style-type: none"> - Digitaalinen palvelu - Puhelinpalvelu - Muu neuvonta ja ohjaus vastaanotolla
Omahoito		Omahoitoa tukevat sähköiset palvelut
Suoran valinnanvapauden palvelut Tässä toiminnossa ovat ne palvelut, jotka voivat olla suoran valinnan sosiaali- ja terveyskeskuksen palveluvalikoimassa	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Terveydenhuoltolain 13 §:ssä tarkoitettu terveysneuvonta ja terveystarkastukset Tähän palveluryhmään sisällytetään vastaanotto toiminnan ennaltaehkäisevät palvelut, esim. <ul style="list-style-type: none"> - Terveysneuvontapäivät - Terveyskioskit - Tartuntatautien seuranta ja ehkäisy on vastaanottopalvelun sisällä siltä osin kun se lainsäädännössä on esitetty perustason tehtäväksi. - Rokotukset
	Lääkärin ja hoitajan vastaanottopalvelut	Tähän palveluryhmään sisällytetään: <ul style="list-style-type: none"> - Yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, avovastaanotolla, kotikäynneillä tai etäyhteyksien avulla toteutettava asiakkaiden oireiden, toimintakyvyn ja sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito; - Terveydenhuoltolain 22 §:ssä tarkoitettujen todistusten antaminen silloin kun ne liittyvät edellä oleviin palveluihin - Kiireellinen hoito vastaanotoilla Laskennassa ei erotella hoitaja- ja lääkärikäyntejä vaan yhteensä palvelussa; käynneet asiakkaat ja heidän käynnit tai käyntiä korvaava kontakti Vastaanotoilla normaali työn yhteydessä tapahtuva ennaltaehkäisevä työ kirjautuu tänne ellei ole koodeilla erotettavissa ja kohdennettavissa hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen palveluryhmään.
	Ilmaisjakelun piiriin kuuluvat hoitotarvikkeet	Pääsääntöisesti vain avohoidon tarvikkeet, kotihoitoon kohdentuvat kotihoitoon.
	Kuntoutusneuvonta- ja ohjaus ja kuntoutustarpeen arvio	Terveydenhuoltolain 29 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kuntoutusneuvonta ja -ohjaus ja 2 kohdassa tarkoitettu toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi. Huom! Tarkastellaan ensisijaisesti kuntoutuspalveluissa.
	Sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus	Sosiaalihuoltolain 6 §:ssä tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilön antama sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus Huom! Tarkastellaan vertailussa ensisijaisesti aikuissosiaalityössä.
	Terveydenhuollon erikoisammattilaisten konsultatiiviset ja vastaanottopalvelut	Suoran valinnan palveluihin 1 momentissa tarkoitettuihin palveluihin liittyviä muiden kuin yleislääketieteen alaan kuuluvien terveydenhuollon ammattihenkilöiden konsultaatiota ja vastaanottopalveluja. Konsultaatio- ja avovastaanottopalveluja on oltava ainakin sisätautien, lastentautien, geriatrian ja silmätautien erikoisaloilta. Maakunnan on päätettävä eri erikoisalojen konsultaatio- ja avovastaanottopalvelujen vähimmäislaajuus siten, että se vastaa maakunnan asukkaiden palvelutarpeisiin. Huom! Tarkastellaan ensisijaisesti erikoissairaanhoidon kohdennusten mukaan.
	Psykiatrin tiimi	Lievän ja keskivaikean masennuksen sekä lyhytkestoisen ahdistuksen ym hoito (ml. tarvittaessa psykologin ja psykiatrin toimesta toteutettu palvelu). Huom! Tarkastellaan ensisijaisesti päihde- ja mielenterveyspalvelujen tietopaketissa.

Päivystyksen tietopaketti

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä määrittelee päivystyksen toimintaa.

Päivystykseen tietopakettiin kuuluu somaattisen ja psykiatrisen päivystyksen lisäksi erityispalveluita, kuten hammaslääkäripäivystys, päihdevastaanotto ja selviämisasema, psykiatrisen vastaanotto, geriatrisen päivystysvastaanotto ja sosiaalipäivystys.

Päivystyksen tietopaketin pohjana on lakiin ja asetuksiin kirjatut päivystysyksikkölinjaukset sai raaloiden työnjaosta, mutta tarkastelu ei tapahdu tuottajajaksittain vain maakunnittain kokonaisuutena.

Ikäjaottelu

Kustannus- ja asiakasmäärätiedot tulee saada jaotellulla 0-17v., 18-24v., 25-64v., 65-74v. ja ≥ 75 v.

Päivystyksen tietopaketin linjauksia

- Tietopaketti ja sen toiminnot tulee saada ikäjaoteltuna, jolloin ne tarvittaessa voidaan yhdistää ikäryhmittäiseen tarkasteluun
- Päivystyskokonaisuuteen lasketaan mukaan maakunnan asukkaiden kaikkien eritasoisten päivystävien sairaaloiden ja terveyskeskusten päivystysten asiakkaat ja kustannukset taulukossa olevan jaotellun mukaan.
- **Kiireellinen hoito**, joka hoidetaan perusterveydenhuollon vastaanotoilla ja iltavastaanotoilla terveysasemilla, kirjautuu vastaanottopalveluihin.
- **ESH:n päivystystoiminta, kun kyse ei ole erillisestä päivystysyksiköstä**, kohdentuu eri klinikoiden toimintaan. ESH:n tietopaketissa tämä toiminta kohdennetaan joko a) päivystykselliseen poliklinikkatoiminnan palveluun tai b) päivystyksestä alkaneeseen osastohoitopalveluun.
- **Synnytyksiin liittyvä päivystys** kuuluu lasten, nuorten ja perheiden tietopakettiin kokonaisuutena.
- **Myös päivystyksen yhteydessä oleva päivystys- tai seurantaosasto** tai muu vastaava yksikkö kuuluu päivystyksen tietopakettiin ilman hoitojakson aikarajoja. Hoitopäiväksi lasketaan, jos petipaikka tai osastohoitokirjaus huolimatta kestosta (voi olla myös alle 24h).
- **Sosiaalityön vastaanotoilla tapahtuva kiireellinen palvelu** kirjautuu sosiaalityön yksikköön, ei sosiaalipäivystykseen.
- **Kiireellinen hoito ei-kotikunnassa** ja jatkossa oman maakunnan ulkopuolella kirjautuu myös tähän kokonaisuuteen omana kohtana.
- **Kriisipäivystys** kohdennetaan siihen palveluryhmään, minkä yksikön alaisuudessa se toimii. Jos esimerkiksi psykiatrialla on omaa kriisipäivystystä, palvelu kohdennetaan psykiatrian palveluun. Jos kyseessä on yleinen kriisipäivystys, palvelu kohdennetaan päivystyksen tietopakettiin.

Perusmääritelmät (kyllä/ei) (=ollakseen päivystyspiste, rakennemäärittelyt tulee täyttyä, jolloin kaikkiin väitteisiin tulee vastata kyllä):

1. Perusterveydenhuollon päivystyspiste (esim. jossakin TK:ssa tai yksityisen tuottamana)
 - a. hoidon tarpeen ja kiireellisyyden arviointi (valtakunnallisesti sama kaikissa, esim. ESI)
 - b. vähintään mahdollisuus vierianalytiikkaan, plv ja nielunäytteisiin
 - c. konsultaatiomahdollisuus ylemmän tason päivystykseen
 - d. sähköinen sairauskertomus
2. Akuuttilääketieteen päivystyspiste (esim. Savonlinna, Kouvola)
 - a. hoidon tarpeen ja kiireellisyyden arviointi (valtakunnallisesti sama kaikissa, esim. ESI)
 - b. natiivikuvantamismahdollisuus 24/7 ja kuvista lausunnot pyydettyäessä
 - c. CT tutkimukset 24/7
 - d. mahdollisuus konsultoida sisätautilääkäreitä, kirurgia ja neurologia
 - e. mahdollisuus ottaa potilaita seurattavaksi 24/7
 - f. laboratorion palvelut ja vähintään vierianalytiikka 24/7
3. Yhteispäivystyspiste (esim. Mikkeli)
 - a. hoidon tarpeen ja kiireellisyyden arviointi (valtakunnallisesti sama kaikissa, esim. ESI)
 - b. natiivi, UÄ ja CT tutkimukset 24/7 ja kuvista lausunnot pyydettyäessä
 - c. laboratorion palvelut 24/7

- d. päivystysleikkausmahdollisuus 24/7
- 4. Laaja päivystyspiste (ne 12 määriteltyä)
 - a. hoidon tarpeen ja kiireellisyyden arviointi (valtakunnallisesti sama kaikissa, esim. ESI)
 - b. mahdollisuus massiivisiin verensiirtoihin
 - c. hoitoprotokollat keskeisimmille potilastyhmille systemaattisessa käytössä (STEMI, AVI, korkeaenerginen vamma, sepsis) ja mahdollisuus näiden potilaiden hoitoon
 - d. natiivi, UÄ, CT ja MRI tutkimukset saatavissa 24/7 ja kuvista lausunnot pyydettäessä
 - e. päivystysleikkausmahdollisuus 24/7
 - f. tehohoitomahdollisuus 24/7

Edellä olevaan päivystysyksiköiden nimikkeistöön ja määrittelyyn saattaa tulla vielä tarkennuksia Luokittelussa noudatetaan STM:n kiireellisen hoidon kriteereitä. Päivystyksen jälkeinen sairaalahoito ei sisälly tähän tietopakettiin, mutta se on eriytettävissä keskitetyn ESH:n tietopaketista.

Päivystyksen tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Hoidontarpeen arvio ennen päivystykseen tuloa		Tähän toimintoon sisällytetään päivystykseen liittyvä puhelinpalvelu. Sähköiset palvelut, asiakkaan tekemät omahoidon arviot, puhelinneuvonta.
Triage päivystysyksikössä		Tähän toimintoon sisällytetään triage-hoitajien ja -sihteerien kustannukset
Päivystys Tähän toimintoon sisällytetään lääkäripäivystys	Perusterveydenhuollon päivystyspisteen palvelut	Tähän kohdennetaan kaikkien perusterveydenhuollon erillisten päivystysyksiköiden potilaat, käynnit ja kustannukset . Erillinen tarkoittaa siis yksikköä, joka hoitaa joko koko vuorokauden tai osavuorokauden päivystystä omissa yksikössään. Sen sijaan normaali terveysaseman vastaanotolla hoidetut kiireelliset potilaat kirjautuvat vastaanoton tietopakettiin. Näiden kiireellisten käyntien kirjaaminen on epätasalaatuista terveysasemilla, siten niiden vertailu ei ole tarkoituksenmukaista. Jos perustason päivystystä on klo 16 jälkeen kunnassa, se kohdennetaan tähän.
	Akuuttilääketieteen päivystyspisteen palvelut	
	Yhteispäivystyspisteen palvelut	
	Laajan päivystyspisteen palvelut	
	Päihde ja psykiatrisen päivystysvastaanotto	Tähän toimintoon sisällytetään sekä hoitaja- että psykiatripalvelut (voi sisältyä myös somaattiseen päivystyksen toimintaan ja kustannuksiin, ei siis ole välttämättä erotettavissa omaksi palveluryhmäksi)
	Geriatrinen päivystysvastaanotto	Tähän toimintoon sisällytetään, jos on oma erillinen geriatrinen päivystysyksikkö. Tarvittaessa voidaan tarkastella hoitaja hoivapalvelujen yhteydessä.
Kiireellinen hoito muilla paikkakunnilla		Oman alueen ulkopuolinen kiireellinen hoito kirjautuu tähän kokonaisuutena.
Sosiaalipäivystys		Tähän toimintoon sisällytetään ympärivuorokautisen kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi toimiva sosiaalipäivystys. Sosiaalityön vastaanotoilla virka-aikana tapahtuva kiireellinen hoito kohdentuu ko. toimintaan, ei päivystykseen.
Hammaslääkäripäivystys		Tähän toimintoon sisällytetään hammaslääkäripäivystys ja sen kustannukset

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Selviämisasema/ selviämishoitoasema		<p>Tähän toimintoon sisällytetään selviämisasemat ja selviämishoitoasemat.</p> <p>Selviämisasema on terveydenhuollon laitteilla ja osaamisella varustettu yksikkö, jossa päihtyneen terveydentilaa tutkitaan ja arvioidaan säännöllisesti sekä reagoidaan akuutteihin terveysongelmiin. Sisältää myös sosiaalisen palvelutarpeen arvon ja jatkohoitoon ohjaamisen.</p> <p>Päivystysyksikön yhteydessä toimiva selviämishoitoyksikkö on sellainen, jossa hoitohenkilökunta on osin psykiatrisen koulutuksen saaneita ja somaattista puolta hoidetaan yhtä intensiivisesti kuin muillakin potilailla, mallin on osoitettu rauhoittavan päivystyspisteen ilmapiiriä ja varmistavan hoidon toteutumisen.</p>
Seurantaosasto		Tähän toimintoon sisällytetään päivystyksen yhteydessä oleva päivystys- tai seurantaosasto tai muu vastaava tarkkailuosasto

Ensihoidon tietopaketti

Ensihoitopalvelulla tarkoitetaan kokonaisuutta, joka sisältää äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan hoidon tarpeen arvon, hoidon ja tarvittaessa kuljetuksen, ensivastetoiminnan, osallistumisen ensihoitovalmiuden ylläpitämisen ja alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen, virkaavun antamisen muille viranomaisille. Ensihoitopalvelu on luonteeltaan ei-taloudellista viranomaistoimintaa ja osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.

Ensihoitopalveluun kuuluvat potilaan äkillisen sairastumisen tai vammautumisen jatkohoitoon liittyvät siirrot, silloin kun potilas tarvitsee siirron aikana vaativaa ja jatkuvaa hoitoa tai seurantaa lääketieteellisin perustein arvioituna. Ensihoitopalveluun kuuluvat potilassiirrot käsitellään ja välitetään hätäkeskustietojärjestelmässä, kuten muutkin ensihoitopalvelun tehtävät. Muista potilaiden kuljetuspalveluista säädetään terveydenhuoltolain 73 §:ssä. Potilaiden kuljetuspalvelut eivät ole osa ensihoitopalvelua, mutta niissä käytetyt resurssit voivat olla tarvittaessa maakunnan valmiustoiminnan käytettävissä, esimerkiksi suuronnettomuuksissa ja muissa poikkeavissa häiriötilanteissa mikäli hankintasopimuksissa niin sovitaan.

Ensihoitopalvelu on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon päivystysten kanssa siten, että nämä ja muut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan kotona annettavat päivystykselliset lähipalvelut yhdessä muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden.

Maakunnan omasta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannosta vastaa maakuntalainen 52 §:ssä tarkoitettu maakunnan liikelaitos. Myös pelastustoimen järjestäminen on säädetty maakuntien tehtäväksi. Maakunnan omaan toimintaan kuuluu maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen liikelaitosten kalusto ja henkilöstö. Maakuntien omaan järjestämiseen ja tuottamiseen kuuluvat edellä kuvattujen viranomaistehtävien lisäksi ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksestä päättäminen yhteistyöalueittain sovitettuna, tuottamistavasta päättäminen ja tarvittaessa kilpailuttaminen, ensihoitoyksiköiden ja ensivasteyksiköiden henkilöstö ja kalusto. Lisäksi hallituksen esityksen mukaan maakunnan on mahdollista hankkia kilpailuttamalla muilta palveluntuottajilta ensihoidon ambulansseja ja niiden henkilöstöä siten, että niillä täydennetään maakunnan omaa tuotantoa.

Sote-uudistuksessa ensihoitopalvelun rahoitus tulee valtiolta 18 maakunnalle. Kelan rooli ensihoitopalvelujen kuljetusten korvausjärjestelmässä tulee jäämään tämän takia pois. Kelalle jää oletettavasti tärkeä rooli potilaiden kuljetuspalvelujen korvausjärjestelmässä. Lääkärihelikopteritoiminnan rahoitus on tullut valtiolta, ja sen toiminnan tulevan rahoitusmallin selvittely on kesken.

Ikäjaottelu

Kustannukset ja suoritteet tulee pystyä jaottelemaan ikäjaolla 0-17v., 18-24v., 25-64v., 65v-74v. ja ≥75v.

Ensihoidon tietopaketin linjauksia

- Kustannuslaskentamallit tulee olla yhdenvertaiset. Kansallisen sähköisen ensihoitokertomuksen myötä muodostettavaa ensihoitopalvelun kansallista tietovarantoa hyödynnetään ensihoitopalvelun kansallisessa vertailussa järjestäjien ja palveluntuottajien kesken.
- Kaluston hankinta ja ylläpito on ensihoidossa merkityksellinen kustannuserä.
- Ensihoitopalveluun kuuluvat potilassiirrot kuuluvat tähän tietopakettiin, mutta ei muut potilassiirrot
- Muut potilassiirtokuljetukset (Th laki 73 §) voidaan tarkastella osana tätä tietopakettia, mutta ensisijaisesti ne raportoidaan kuten matkapalvelujen tietopaketissa onmääritetty.
- Ensihoidon laatumittarit on kuvattu erillisessä dokumentissa.

Ensihoidon tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Palvelut ja sisältömäärittelyt
Ensihoitopalvelun operatiivinen toiminta	Ensivaste tehtävittäin Perustason ensihoito Hoitotason ensihoito Lääkärihelikopteritoiminta Muu ensihoitolääkäripäivystys Ensihoidon kenttäjohto Yhden henkilön arviointiyksikkö Ensihoitoon kuuluvat potilassiirrot	Ensihoitopalveluun sisältyy äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan hoidon tarpeen arviointi ja kiireellinen hoito ensisijaisesti terveydenhuollon laitoksen ulkopuolella, tarvittaessa potilaan kuljettaminen lääketieteellisesti arvioiden tarkoituksenmukaisimpaan hoitoyksikköön ja äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan jatkohoitoon liittyvät siirrot, silloin kun potilas tarvitsee siirron aikana vaativaa ja jatkuvaa hoitoa tai seuranta. Muu määrittely Terveydenhuoltolaki (1326/2010) ja Laki terveydenhuoltolain muuttamisesta (1516/2016) 40§ a. Kokonaiskustannukset / tuotettu valmiustunti Valmiustunteihin lasketaan kaikki ambulansseilla tuotetut tunnit. Kokonaiskustannuksiin lasketaan sekä sote että pelastustoimen ensihoitopalvelun kustannukset: henkilöstö, tilat, kaluston hankinta ja ylläpito, laitteet, muu hoitovälineistö. Myös ensihoitopalveluun kuuluvat potilassiirrot (th laki). Ensivasteyksiköiden kustannukset tehtävittäin.
Ensihoitokeskus		Erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on sovittava ensihoitokeskuksen tehtävien järjestämisestä erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa. Kokonaiskustannukset / tuotettu ensihoitolääkäripäivystyksen valmiustunti. Kokonaiskustannuksiin lasketaan kaikki ensihoitolääkäritoiminnan kustannukset: henkilöstö, tilat, kaluston hankinta ja ylläpito, laitteet, muu hoitovälineistö.
Muita viranomaisia tukevat palvelut Tähän toimintoon sisällytetään muille toimijoille tehtävät työsuoritteet	Esim.päivystystä tukevaa toimintaa	Huomioitava sote-lainsäädännön reunaehdot
Valmius ja varautuminen	Varautuminen normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin Ml. monipotilastilanteet	

Lääkehuollon tietopaketti

Lääkkeiden järkevän käytön toteutumiseksi terveydenhuollon palvelujärjestelmän toiminta ja voimavarat on suunnattava varmistamaan, että potilaat saavat hoidollisen tarpeensa mukaiset oikeat lääkkeet oikeaan aikaan ja mahdollisimman vähäisin kustannuksin heille ja yhteiskunnalle, ja että potilaat käyttävät lääkkeitä oikein ja todella hyötyvät niistä.

Lääkehuollon tietopakettien tavoite on kehittää lääkkeiden järkevän käytön tueksi malli, jonka avulla lääkehuollon/lääkehoitojen kustannuksia, käyttöä, laatua ja vaikuttavuutta koskevat tiedot voidaan kerätä ruutiinisti ja raportoida standardimuotoisesti muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen rinnalla.

Lääkehuollon tietopakettien toimintotaso on jaoteltu jakelukanavan mukaan avohoidon lääkkeisiin ja sairaalalääkkeisiin. Rokotteet käsitellään omalla toimintona¹. Lisäksi apteekkitoiminta on oma toimintonsa, mikä mahdollistaa avo- ja sairaala-apteekkijärjestelmän ylläpidosta aiheutuvien kustannusten vertailun ja apteekkitoiminnan osuuden määrittämisen lääkehuollon kokonaiskustannuksista.

Rokotteen anto kirjautuu normaaliin terveysaseman toimintaan eikä sitä ole tarkoitettu eritellä. Rokotteiden kokonaiskustannukset tulee suoraan THL:ltä, koska kilpailutettu hinta on salainen. Eli lääkehuollon tietopakettiin raportoidaan vain rokotteen kokonaishinta, ei rokotamisesta aiheutuvia kustannuksia. Alueen omaostona hankitut rokotteen kirjautuvat sairaalalääkkeiden osioon. Kaikki itse maksetut kirjautuvat reseptilääke-osioon. Terveysasemilla ja kotihoidossa on jonkin verran rokotekustannuksia (esim. tetanus). Niitä ei tarvitse eritellä.

Ikäjaottelu

Lääkehuollon tietopakettien korvattavat reseptilääkkeet -palvelu tulee saada jaotellulla 0–17v., 18–44v., 45–74v., ≥75v. Muilta osin ikäryhmittäinen raportointi ei toistaiseksi ole mahdollista.

Lääkehuollon tietopakettien linjauksia

Lääkehuollon tietopaketti on ns. täydentävä tietopaketti. Tällä tarkastelulla ei sairaala-apteekin lääkkeitä tarvitse poimia pois sote-tietopaketeista, mutta tarvittaessa ne saadaan sairaala-apteekin kautta suoraan lääkehuollon täydentävään tietopakettiin. Kohdennukset on tarkennettu alla olevassa taulukossa.

Lääkehuollon tietojen kohdentaminen

Toiminto	Ensisijainen kohdennus	Toissijainen kohdennus	Selite
Avohoidon lääkkeet	Lääkehuollon tietopaketti		KELA-kustannukset
Sairaalalääkkeet	Kyseinen tietopaketti/toiminto, johon lääkekustannukset kohdentuvat sisäisessä laskutuksessa	Lääkehuollon tietopaketti	Vertailtaessa maakuntien koko toimintaa sairaala-apteekin kautta jaetut lääkkeet (sairaalalääkkeet) esitetään muissa tietopaketeissa/toimintoissa. Kun tarkastellaan vain lääkehuollon tietopakettia, ne sisällytetään lääkehuollon tietopakettiin.
Apteekki-toiminta ja lääkkeiden annostelu	Kyseinen tietopaketti/toiminto, johon lääkekustannukset kohdentuvat sisäisessä laskutuksessa	Lääkehuollon tietopaketti	Kts. yllä

Lääkehuollon tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Alapalveluryhmä	Sisältömäärittelyt
Avohoidon lääkkeet	Korvatut lääkkeet	Harvinaislääkkeet	Korvattujen ja alle omavastuun jääneiden korvattavien lääkkeiden kustannukset yhteensä. Ei sisällä kliinisiä ravintovalmisteita tai perusvoiteita.
		ATC-ryhmät (14 pääryhmää ja niiden farmakologiset alaryhmät (ei sisällä harvinaislääkkeitä))	
	Ei-korvatut reseptilääkkeet		Lääkkeet, joita ei korvata sairausvakuutuksesta. Ei sisällä rokotteita.
	Itsehoitolääkkeet		Lääkkeet, joita voi ostaa apteekista ilman lääkemääräystä. Huom! osa valmisteista määrätty reseptillä.
Sairaalalääkkeet	Lääkkeet	Harvinaislääkkeet	Kaikki lääkkeet, annostelureitistä tai lääkemuodosta riippumatta, paitsi tartuntatautilain mukaiset lääkeshoidot.
		ATC-ryhmät (14 pääryhmää ja niiden farmakologiset alaryhmät (ei sisällä harvinaislääkkeitä))	
	Tartuntatautilain mukaiset lääkeshoidot		Esim tuberkuloosin, HIV:n tai hepatiitti C:n hoitoon käytetyt lääkkeet, sairaalassa annetut rokotteet
Apteekkitoiminta ja lääkkeiden annostelu	Sairaala-apteekkien toiminta		Tila, henkilöstö ja laitteistokustannukset
	Lääkeannostelukustannukset	Infuusiopoliikkiniikka	
		Kotisairaanhoido	
		Annosjakelu	
Avoapteekkien toiminta		Apteekkitoiminnan kustannus on lääkkeen hinnasta riippuvat marginaalit + toimitusmaksu – apteekkimaksu, apteekkipalkkio	
Rokotteet	Kansallisen rokotusohjelman rokotteet		Kansallinen rokotusohjelma on oma kokonaisuutensa, Rokotusohjelmasta päättää sosiaali- ja terveysministeriö. Rokotusohjelman rokotteet rahoitetaan kokonaan valtion budjetista. Eduskunta päättää vuosittain rokotusohjelman budjetista. Hankinta toteutetaan itsenäisenä kokonaisuutena. Kaikki rokotteet, mukaan lukien riskiryhmien rokotteet (esim. TBC, TBE endemisillä alueilla)
	Muut rokotteet	ATC-ryhmä J07	

Matkapalvelujen tietopaketti

Matkapalvelut jaetaan lakisääteisten matkakorvausten mukaan. Kodin ja terveydenhuollon yksikön väliset matkat on jaettu palveluryhmätasolla peruskorvauksen (halvin julkinen liikenne) ja erityiskulkuneuvon (oma auto, taksit, ambulanssi ja muut) mukaisesti. Kuntien sosiaalisin syin kustantamat matkat on jaettu erilleen muista matkapalveluista. Siirtokuljetukset laitosten välillä on jaettu kahteen eri toimintoon nykykäytännön mukaan: sisäänkirjattujen potilaiden kuljetukset ovat lähettävän laitoksen vastuulla ja sisäänkirjaamattomien potilaiden laitosten väliset kustannukset KELAn korvaamana matkana. Päiväkeskusten kuljetukset kuuluvat päiväkeskusten toimintaan.

Ikäjaottelu

Kustannukset ja suoritteet tulee pystyä saada jaottelulla 0-17v., 18-24v., 25-64v., 65v-74v. ja ≥75v.

Matkatietopakettien linjauksia

Matkatietopaketti on ns. täydentävä tietopaketti, jolloin matkapalvelut ovat ensisijaisesti mukana kussakin tietopaketissa (esim vammaispalvelut). Mutta tarkasteltaessa matkapalvelujen yhteen KELAN toteuttamien matkojen kanssa, matkapalvelut poimitaan matkapalvelujen tietopakettiin.

Muuta huomioitavaa

Sairausvakuutuslain mukaisesti korvatut ensihoidon kustannukset raportoidaan ensisijaisesti ensihoidon tietopaketissa (ensihoidon operatiivinen toiminta), mutta niiden tulee olla tarvittaessa tarkasteltavissa myös matkapalvelujen tietopaketin yhteydessä.

Matkapalvelujen tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä	Sisältömäärittelyt ja raportoinnin suhde perustietopaketteihin
Sairausvakuutuslain mukaisesti korvatut ensihoidon kuljetukset	Ambulanssi	Raportoidaan ensisijaisesti ensihoidon tietopaketissa.
	Muu ensihoidon kulkuneuvo, esim. helikopteri, lentokone, ilma-alus	
Sairausvakuutuslain mukaiset matkakorvaukset	Julkinen liikenne	
	Oma auto	
	Taksit	
	Muu kulkuneuvo esim. helikopteri, lentokone, ilma-alus	
Vammaisten liikkumista tukevat palvelut (ent. Vammaispalvelulain mukaiset matkat)	Kuljetuspalvelu esim. taksi tai palvelubussi	Raportoidaan ensisijaisesti vammaispalvelujen tietopaketissa. Sisältää kuljetuspalvelun, saattajapalvelun ja oman auton muutostyöt.
Siirtokuljetukset laitosten välillä (sisäänkirjatut)	Taksi	
	Ambulanssi	
	Muu kulkuneuvo esim. helikopteri, lentokone, ilma-alus	
Siirtokuljetukset laitosten välillä (ei sisäänkirjatut) KELAN	Taksi	
	Ambulanssi	
	Muu kulkuneuvo esim. helikopteri, lentokone, ilma-alus	
Sosiaalihoitolain mukainen liikkumista tukevat palvelut	Kuljetuspalvelu	Raportoidaan ensisijaisesti aikuissosiaalityön tietopaketissa.
Majoitus	Yöpymisraha	
Kelan myöntämän ulkomailla annetun hoidon matkakustannukset	Matkat	Esim. lennot, taksi
	Majoitus	

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopaketti

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopaketti on nostettu omaksi kokonaisuudeksi. Sen lisäksi, että osassa tietopaketissa on oma hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminto. Tavoitteena on saada hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen palvelut läpinäkyväksi. Tietopaketti sisältää muista paketeista poiketen enemmän hallinnon toimenpiteitä, jotka eivät suoraan kohdistu asiakkaisiin.

Paketin toiminnot jaotellaan:

- väestön palvelutarpeen arvioon tarvittavaan työhön,
- palvelujen vaikutusten arviointityöhön,
- eriarvoisuuden vähentämiseen tähtäävään työhön,
- kuntien tukemiseen ja kannustamiseen sekä kuntien kanssa tehtävään yhteistyöhön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Tietopaketin rakenne poikkeaa muista tietopaketeista siten, että määrittelyihin on liitetty myös tuotteet, joita hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluilla tuotetaan, sekä mitattavat asiat, joilla palvelujen onnistumista mitataan.

Ikäjaottelu ja asiakastieto

Tietopaketin palveluita ei ole rajattu tietyille ikäryhmälle. Paketista ei ole saatavissa asiakastietoa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopaketin linjauksia

Huom! Taulukkoon ei ole ennen maakuntamallin käynnistymistä realistista mahdollisuutta saada kustannuksia, siksi se jätetään testausvaiheen ulkopuolelle.

Maakunnan suunnittelussa tulee tarkastella myös hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen tietopaketti ja määrittää miten tietopaketin palvelut järjestetään ja kustannukset kohdennetaan. Tietopaketille pitää luoda valtakunnalliset yhteiset linjaukset.

Yleiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen linjaukset

- Sosiaali- ja terveyspolitiikan keskeinen tavoite on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä sosiaalisten ja terveyteen liittyvien ongelmien ehkäisy ja näihin liittyvän eriarvoisuuden vähentäminen.
- Niihin vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon ohella laajasti yhteiskunnan eri sektorien (kuten koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestely) toiminta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen edellytysten luomisessa ja aktiivisena toimijana hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttamisessa.
- Vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kuuluu edelleen kunnille (kuntalaki 1 & 37 §, terveydenhuoltolaki 11 & 12 § ja useat erityislait).

Alueen ja kuntien tehtävien linjauksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta

- Sote-palvelujen ja kuntiin jäävien palvelujen yhteensovittamiseksi tarvitaan selkeät hallinnon alarajat ylittävät yhteistyö- ja toimeenpanorakenteet.
- Tässä tietopaketissa on esitetty maakuntien yleiset tehtävät/palvelut hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen osalta
- Tietopaketin toteuttamiskäytännöt voivat olla erikokoisissa kunnissa erilaisia. Esimerkiksi suurissa kunnissa voi ikäryhmäkohtaisesti tarvita hyvinvointikoordinaattoreita.
- Tietopaketin toteuttamisessa on tärkeää, että alueen eri toimijat toimivat koordinoitusti ja yhdensuuntaisesti. Näitä toimijoita ovat kunnan hyvinvointikoordinaattori, kunnan eri hallinnon alat, järjestöt, osaamiskeskus ja perusterveydenhuollon terveyden edistämisen yksikkö, maakuntaliitot, TE-keskukset, AVI, ELY.
- Maakuntien soten tehtävänä on tukea kuntia ja muita alueellisia toimijoita, koordinoita hyvinvoinnin edistämisen yhteistyötä ja toimia asiantuntijatoimijana. Alueiden tulee seurata ja raportoida alueen hyvinvointia, asettaa hyvinvoinnin edistämiseksi tavoitteet, määrittellä toimenpiteet ja vastuutahot sekä arvioida ennakkoon ja ottaa huomioon päätösten ja toimien vaikutukset eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen.
- Maakuntien tulee järjestää alueellista koulutusta, koordinoita kehittämis- ja tutkimushankkeita sekä valtakunnallisten ohjelmien toimeenpanoa.

Muuta huomioitavaa

Termien täsmennykset

- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen:** Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun. Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. elinolot, työllisyys ja työolot sekä toimeentulo. Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöiksi taas luetaan sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Hyvinvoinnin edistämisessä vaikutetaan näihin osatekijöihin.
- **Eriarvoisuus:** Suomalaisten yleinen hyvinvoinnin ja terveyden taso on jatkuvasti kohentunut, mutta hyvinvoinnin ja terveyden jakautuminen väestössä on yhä eriarvoisempaa. Eriarvoisuus ilmenee esimerkiksi sosioekonomisten ryhmien välillä lähes kaikilla hyvinvoinnin ja terveyden ulottuvuuksilla. Sosioekonomiset terveyserot liittyvät ihmisten epätasa-arvoiseen asemaan yhteiskunnassa. Terveyserot läpäisevät koko sosiaalisen hierarkian: keskimääräinen terveydentila paranee asteittain sosiaalisen aseman myötä.
- **Hyvinvointikertomus:** Sekä kunnassa että maakunnissa eri toimialojen yhdessä laatima raportti asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä. Kertomuksissa tulee tarkastella eri ilmiöitä mm. iän, sukupuolen ja sosiaalisen aseman näkökulmista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopaketin sisältö

Toiminto	Palveluryhmä
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijatyö	Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen asiantuntijatuki kunnille: mm. hyvinvointikertomustyön ja ennakoarvioinnin tuki ja koulutus, hyvinvointi- ja terveystiedon tuottaminen kunnille sekä tuki niiden tulkitsemiseen sekä valtakunnallisten ohjelmien ja linjausten toimeenpanon tuki. Ehkäisevän päihdetyön alueellinen ohjaus ja kehittäminen sekä tuki kunnille: em. lisäksi mm. väestöviestintä alkoholin riskikäytöstä, tupakka- ja nikotiinituotteiden ja huumeiden käytöstä sekä haitallisesta rahapelaamisesta, yhtenäisten hyvien käytäntöjen jalkauttamisen tuki maakunnassa (mm. Pakka-toimintamalli), verkostotyö ja sen koordinointi (HE Maakuntalaki, 6§ Maakunnan tehtävänälat; Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015). Tiedontuotanto sote-palveluista ja väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilasta sekä palvelujen käytöstä maakunnan ja valtakunnan tason palveluntuotannon seuranta varten. Ammattilaisten ja organisaatioiden välisten verkostojen koordinointi.
Yhteisöön kohdentuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut	Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen asiantuntijatuki kunnille: mm. hyvinvointikertomustyön ja ennakoarvioinnin tuki ja koulutus, hyvinvointi- ja terveystiedon tuottaminen kunnille sekä tuki niiden tulkitsemiseen sekä valtakunnallisten ohjelmien ja linjausten toimeenpanon tuki. Ehkäisevän päihdetyön alueellinen ohjaus ja kehittäminen sekä tuki kunnille: em. lisäksi mm. väestöviestintä alkoholin riskikäytöstä, tupakka- ja nikotiinituotteiden ja huumeiden käytöstä sekä haitallisesta rahapelaamisesta, yhtenäisten hyvien käytäntöjen jalkauttamisen tuki maakunnassa (mm. Pakka-toimintamalli), verkostotyö ja sen koordinointi (HE Maakuntalaki, 6§ Maakunnan tehtävänälat; Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015). Tiedontuotanto sote-palveluista ja väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilasta sekä palvelujen käytöstä maakunnan ja valtakunnan tason palveluntuotannon seuranta varten. Ammattilaisten ja organisaatioiden välisten verkostojen koordinointi.
Kannustava rahoituselementti	Kannuste, jolla rohkaistaan kuntia ja alueita hyvinvoinnin edistämiseen

Lisätietoja

Eero Vaissi, eero.vaissi@sitra.fi

Lea Konttinen, lea.konttinen@sitra.fi

Karoliina Ohrankämnen, karoliina.ohrankammen@sitra.fi

Liite 1. Käsitteet

Tässä käsikirjassa on käytetty sosiaali- ja terveyspalvelujen laisäädännön ja valmistelussa olevan sosiaali- ja terveyspalvelujen uuden järjestämis- ja valinnanvapauslain mukaisia käsitteitä, joita ei ole erikseen avattu. Lisäksi käytetään kustannuslaskennan käsitteitä, jotka määritellään erillisessä JHS Kustannuslaskennan perusteet dokumentissa. Alla olevassa taulukossa on esitetty käsikirjassa käytettyjen keskeisten käsitteiden määritelmät.

Käsite	Määritelmä
Asiakaspalvelujen ostot	Asiakaspalvelujen ostot ovat aina ns. lopputuotteita joissa hyödynsaaja on suoraan yksittäinen asiakas (maakunnan asukas tai yhteisö). Muiden palvelujen ostot ovat välisuoritteita, joita hankitaan osaksi omaa palvelutuotantoa, välisuoritteita käytetään maakunnan omissa palveluissa. Esimerkiksi terveyskeskusten laboratorio- ja röntgenpalvelujen ostot eivät ole asiakaspalvelujen ostoja, koska ne ovat yleensä ainoastaan osa asiakkaan saamasta sairaanhoitopalvelusta.
Asiakas	Asiakkaalla tarkoitetaan maakunnan asukkaita ja muita henkilöitä, joille maakunnan on lakiin perustuen järjestettävä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Palvelut ja niihin liittyvät toiminta- ja taloustiedot ovat kohdistettavissa henkilötunnukseen, mikä mahdollistaa asiakas- ja asiakasryhmäkohtaisen palvelujen analysoinnin, suunnittelun ja ennustamisen.
Järjestäjä	Viranomaistaho, jolla on oikeudellinen vastuu siitä, että lailla säädetty palvelut ja velvoitteet tulevat säännösten mukaan hoidetuiksi. 1.1.2020 lähtien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy maakunnille.
Moduuli	Tietopakettien toiminto- ja palveluryhmätasot ovat moduuleja, joiden sisältö, eli palvelukuvaus ja laskentaperiaatteet, on määritelty samanlaisiksi ja ovat siten maakuntien välillä vertailukelpoisia.
Oman toiminnan ulkopuolelta hankitut palvelut	Palvelut, jotka hankitaan oman organisaation ulkopuolelta. Hankittavat palvelut ja niistä maksettava korvaus perustuvat ostopalvelusopimukseen (mkl. asiakasseteli, henkilökohtainen budjetti)
Palveluryhmä	Sote-tietopakettien alin ryhmittelyn moduulitaso. Ryhmittelevät samantyyppiset palvelut kokonaisuuksiksi.
Sote-tietopaketit	Sote-tietopaketit ovat uusi, kansallisesti käytöön otettava sosiaali- ja terveydenhuollon raportointi- ja ohjausmalli, joka mahdollistaa maakuntien välisen vertailun. Niillä kuvataan erityisesti maakunnallisen järjestäjän onnistumista sote-palvelujen hankinnassa maakunnan väestölle sekä näiden kustannusten hallintaa.
Sote-tietopakettien hierarkkisuus	Sote-tietopakettien rakenne, jossa määritellään toiminto- ja palveluryhmien (moduulien) ensisijainen ryhmittely siten, että tietopaketit ovat maakunnittain vertailukelpoisia.
Sote-tietopakettien käsikirja	Sote-tietopakettien käyttöönottoa tukeva käsikirja, jossa on kuvattu yksityiskohtaiset määrittelyt tietopakettien laskentaan.
Sote-tietopakettien modulaarisuus	Sote-tietopakettien rakenne muodostuu samojen periaatteiden mukaan muodostetuista moduuleista (toiminnoista ja palveluryhmistä).
Suorite	Suoritteella tarkoitetaan yksittäistä hoito- tai palvelutapahtumaa, joita karkeimmillaan tarvitaan tietopakettien talous- ja toimintatietojen yhdistämiseksi ja jotka jatkossa kytketään henkilötunnukseen. Sote-tietopaketit eivät määrittele suoritteiden tuotantotapaa.
Tiedolla johtaminen	Toiminnan ohjaus ja päätöksenteko, joka perustuu olemassa olevaan tietoon.
Tiekartta Sote-tietopakettien käyttöönottoon	Tämä dokumentti, jonka tehtävänä on kuvata miten sote-tietopaketit otetaan kansalliseen käyttöön.
Tietoallas tai -varasto	Paikka, jossa säilytetään sote-tietopakettien toiminta- ja taloustietoja. Tietoaltaaseen kerätään tieto eri järjestelmistä siinä muodossa kuin se on lähdejärjestelmissä. Tietovarastossa tieto on tarkkaan määriteltyä ja rakenteista. Tietoaltaassa tai -varastossa olevia tietoja yhdistelemällä saadaan sosiaali- ja terveyspalvelujen ohjauksessa ja johtamisessa tarvittavaa tietoa.
Toiminto	Sote-tietopakettien keskimäinen moduulitaso. Toimintotaso luokittelee palveluryhmiä vertailtaviksi kokonaisuuksiksi.
Tuottaja	Maakunnan liikelaitos, osakeyhtiö ja muu yhtiö, yhteisö, yhdistys, osuuskunta, säätiö ja itsenäinen ammatinharjoittaja ja muu taho, joka tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja asiakkaille.
Vastaavuustaulukko	Sote-tietopaketteihin sisältyvien palvelujen toiminta- ja taloustietojen sekä niiden tietolähteiden kuvaus.

Liite 2: Kustannusten sisältö

Alla on esitetty sote-tietopaketeille kohdennettavien kustannusten sisältö perustuen JHS Maakuntien kustannuslaskenta -suositukseen. Tarkemmat kululajikohtaiset määrittelyt löytyvät ko. suosituksesta.

Henkilöstökulut

- Sisältävät ennakonpidätyksen alaiset palkat, palkkiot ja niihin verrattavat kulut sekä välittömästi palkan, palkkion tms. perusteella määräytyvät kulut kuten eläkekulut (*KuEL- ja VaEL-maksut*), sosiaaliturvamaksut ja lakisääteiset ja vapaaehtoiset henkilövakuutusmaksut. Eläkkeisiin sisältyy palkkamenoperusteiset eläkemaksut (pl. eläkemenoperusteiset) ja varhe-maksu. Kevalle maksettavat mahdolliset vapaaehtoiset eläkevakuutusmaksut, kuuluvat myös henkilöstökuluihin.
- Henkilöstökuluissa ei huomioida matkakorvauksia, omaishoidon tuen palkkioita, perhehoidon palkkiota, ennakoperintärekisteriin merkityille yrittäjille maksettuja työpalkkioita eikä henkilöstön koulutuspalveluja eikä terveydenhoitopalveluja. Henkilöstön työtehtäviin liittyviä matkustus- ja koulutuskuluja ei sisällytetä henkilöstökuluihin vaan ao. kululajeihin.

Palvelujen ostot

- Voidaan jakaa kirjanpidossa suoraan maakunnan asukkaille ostettuihin palveluihin (ostopalvelut) ja palveluihin, joita maakunta käyttää omassa palvelutuotannossaan.
- Ostopalvelujen kustannukset kohdistetaan sote-tietopaketeille vastaavasti kuin muiden rahoitusmuotojen kustannukset. Ostopalveluista tarvitaan riittävät toimintatiedot, jotta kustannukset saadaan kohdistettua oikein tietopaketeille.
- Yksikön oman tuotannon toteuttamiseksi tarvittavat ostopalvelut ja niiden kustannukset kohdentuvat loppusuoritteille.

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin

- Luetaan mm. toimisto- ja koulutarvikkeet, kirjallisuus, elintarvikkeet, vaatteisto, lääkkeet ja hoitotarvikkeet, puhdistusaineet ja -tarvikkeet, poltto- ja voiteluaineet sekä lämmön, veden ja sähkön hankintamenot. Sen sijaan jätevesimaksut kuuluvat palvelujen ostoihin. Kuluerään aineet, tarvikkeet ja tavarat sisällytetään näiden hyödykkeiden tilikauden aikaiset suoriteperusteiset ostot.

Avustukset

- Sisältävät kotitalouksille maksetut tuet ja avustukset samoin kuin yhteisöille myönnetty tuet ja avustukset.

Muihin toimintakuluihin

- Sisältyvät mm. vuokratulot ja kunnan maksamat välittömät verot, esimerkiksi liiketoiminnan yhteisövero, kiinteistövero ja välilliset verot kuten jätevero. Tähän kuluerään kuuluu myös arvonlisävero omasta käytöstä tai luontoisetuateriasta siltä osin kuin sitä ei voida kohdistaa ao. kululajiin.
- Vuokratulot voidaan esittää tuloslaskelmassa myös omalla rivillään, mikäli niiden määrä toimintakuluissa on olennainen.
- Myyntiin liittyvät kuluerät kuten myyntisaamisista syntyneet luottotappiot sekä välilliset verot, jotka eivät perustu välittömästi myynnin määrään, kuten valmistevero, vähennetään tuloslaskelmassa muina toimintakuluina. Myyntiin liittyvistä kulueristä myyntirahdit ja myyntiprovisiot kirjataan luonteensa mukaiseen kululajiin.

Liiketoiminnan muihin kuluihin

- Kirjataan mm. pysyvien vastaavien myynnistä syntyneet luovutustappiot, välilliset verot, kuten jätevero ja kiinteistövero toisen kunnan alueella olevasta kiinteistöstä. Liikelaitoksen maksama

liiketoiminnan tulovero voidaan myös kirjata tähän erään, ellei sitä esitetä tilinpäätössiirtojen jälkeen erillisessä erässä *Tuloverot*.

Rahoitustuotoissa ja -kuluissa

- Ilmoitetaan rahoitustoiminnan luonteiset tuotot ja kulut. Pääsääntöisesti korko ja muu rahoitus-tulo ja -meno jaksetetaan sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jolta sen suoritusvelvollisuus ajan kulumisen perusteella syntyy. Suoriteperusteesta poiketaan kuitenkin siten, että verojen korkomenot kirjataan tuotoksi tai kuluksi tilikaudelle, jona korkosuoritus tilityksen perusteella saadaan tai suoritetaan.

Poistot ja arvonalentumiset

- Esitetään kahtena eränä tuloslaskelmassa: suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset.
- Jos pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen tai sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi (KPL 5:13 §). Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöksessä arvonalennus voidaan tehdä vain hyödykkeistä, joista ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja. Muista hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset poistot, joihin sisällytetään myös mahdollisesti tehtävät lisäpoistot. Myös vähäiset pysyvien vastaavien aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot voidaan käsitellä suunnitelmapoistojen oikaisuna.

Satunnaiset tuotot ja kulut

- On määritelty *kirjanpitolain 4:2 §:ssä*. Maakunnassa satunnaisiksi tuotoiksi ja kuluiksi katsotaan sellaiset tulot ja menot, jotka perustuvat kunnan tai kuntayhtymän tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin. Ne on perusteltua esittää omana ryhmänä vuosikatteen jälkeen, mikäli niiden määrä vuosikatteeseen suhteutettuna on olennainen. Näin vuosikatteen vertailtavuus eri vuosien ja eri kuntien välillä paremmin toteutuu.

Hallinnon kustannusten (nk. yleiskustannusten)

- Käsittelevät vaihtelevat maakunnittain. Hallinnon kustannusten kohdentamiselle ei ole aina ollut tarvetta.
- Hallintoa voi olla kolmella tai jopa useammalla tasolla; koko sote, tulosalueen hallinto (esimerkiksi vanhustenhuolto) ja tulosityksikön hallinto (esimerkiksi kotihoito)

Liite 3: Sote-tietopaketit ja JHS Maakuntien palveluluokit- tus

Suun terveydenhuollon tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokitukseen		
<p>JHS Maakuntien palveluluokituksessa vain yksi luokka (Suun terveydenhuollon perustason palvelut). Suun terveydenhuollon tietopaketin toimintoihin ja palveluryhmiin erittely on toteutettavissa alla olevien määrittelyjen avulla.</p> <p>JHS palveluluokkaa vastaavat toiminnot ja palveluryhmät merkitty sinisellä. Palveluryhmät, jotka toteutettavissa lisämäärittelyjen avulla, on merkitty vaalean sinisellä.</p>		
Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus	Asiakas- ja palveluohjaus	Ei eroteltavissa ellei omana erillisenä toimintana.
Omahoitopalvelut	Omahoitopalvelut	Ei JHS luokka eikä nykyisillä koodeilla eroteltavissa.
Suun terveydenhuolto peruspalvelut (JHS luokka)	Suun terveyden edistäminen ja seuranta	Eroteltavissa toimenpidekoodien avulla.
	Varhaishoito	Ei eroteltavissa ellei kirjata omalla koodilla. Kohdentuu muuten palveluryhmään: Perustason hoitopalvelut.
	Perustason hoitopalvelut (asiakasseteli tai oma tuotanto)	Eroteltavissa toimenpidekoodien avulla palveluryhmästä: Perustason hoitopalvelut.
	Vaativat palvelut (ei sairaalatasoiset)	Eroteltavissa toimenpidekoodien avulla palveluryhmästä: Perustason hoitopalvelut.
Suun terveydenhuolto erityistason palvelut	Vaativat palvelut (ei sairaalatasoiset)	Eroteltavissa toimenpidekoodien avulla palveluryhmästä: Perustason hoitopalvelut.
	Keskussairaala- tai yliopistosairaalatasoinen suun terveydenhuoltopalvelu	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avo- ja vuodeosastohoito). Eroteltavissa JHS luokan ja erikoisalakoodin avulla.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Tietopaketin toimintojen ja palveluryhmien erittely on toteutettavissa JHS palveluluokituksen lisäksi ikä-, tili-ryhmä ja toimipisteluokittelua hyödyntämällä alla olevan taulukon mukaisesti. JHS palveluluokkaa vastaavat toiminnot ja palveluryhmät merkitty sinisellä. Palveluryhmät, jotka toteutettavissa lisämäärittelyjen avulla, on merkitty vaalean sinisellä.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus	Asiakas- ja palveluohjaus	JHS luokka (Mielenterveys- ja päihdeongelmasten asiakasohjaus)
Omahoitopalvelut	Omahoitopalvelut	Ei JHS luokka eikä nykyisillä koodeilla eroteltavissa.
Mielenterveys- ja päihdetyön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Interventiot	Ei JHS luokka. Erottelu koodien tai toimipaikan avulla mielenterveys- ja päihdetyön avohoidosta ja kuntoutuksesta (JHS luokat: Mielenterveysavohoido ja -kuntoutus sekä Päihdeavohoido). Voidaan jättää myös toimintona pois.
	Muut ennaltaehkäisevät palvelut	
	Anonyymipalvelut	
Mielenterveys- ja päihdetyön avohoido ja kuntotus (summataso)	Psykiatrinen avohoido	JHS luokka (Psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoido)
	Mielenterveysavohoido- ja kuntoutus	JHS luokka (Mielenterveysavohoido ja -kuntoutus)
	lääkkäiden psykiatrisen työryhmä	Ei JHS luokka. Erottelu toimintayksikön avulla JHS luokasta (Psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoido).
	Sosiaali- ja terveyskeskuksen psykiatrisen tiimi (suoravalinta)	Ei JHS luokka. Erottelu toimintayksikön avulla JHS luokasta (Mielenterveysavohoido- ja kuntoutus)
	Päihdeavohoido- ja kuntoutus	JHS luokka (Päihdeavohoido ja -kuntoutus)
	Psykiatriset	Ei JHS luokka. Erottelu koodien avulla. Pitäisi olla oma JHS luokka: Mielenterveysavohoido.
Työ- ja päivätoiminta	Työtoiminta	JHS luokka (Työelämäosallisuutta tukevat palvelut ja päiväaikainen toiminta), joka tarkoitettu vammaisille. Kuntouttava työtoiminta ja päivä(keskus)toiminta tulisi omat erilliset JHS luokat. Erottelu toimipaikan ja asiakkuuksien avulla.
	Päivätoiminta	
Kotiin annettavat palvelut	Muut kotiin annettavat palvelut	Ei JHS luokkana. Erittely toimintayksikön avulla mielenterveys- ja päihdeavohoidosta. Pitäisi olla oma JHS luokka.
Mielenterveys- ja päihdetyön asumispalvelut	Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelu	JHS luokka (Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelu)
	Päihdekuntoutujien asumispalvelu	JHS luokka (Päihdekuntoutujien asumispalvelu)
	Mielenterveyskuntoutujien ympärivuorokautinen asumispalvelu	JHS luokka (Mielenterveyskuntoutujien ympärivuorokautinen asumispalvelu)
	Päihdekuntoutujien ympärivuorokautinen asumispalvelu	JHS luokka (Päihdekuntoutujien ympärivuorokautinen asumispalvelu)
	Ensisuojatyypinen majoitus	Ei JHS luokka (Päihdekuntoutujien asumispalvelu), erottelu toimipaikan avulla.
Mielenterveys- ja päihdelaitoshoido	Psykiatrisen osastohoido	JHS luokka (Psykiatrisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoido)
	Riippuvuuskien laitoshoido (kaikki riippuvuuskien lajit)	JHS luokka (Päihdekuntoutujien laitoshoido)
	Oikeuspsykiatriset yksiköt	Kuuluu JHS luokkaan (Psykiatrisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoido). Ostopalvelu, tulee eritellä jatkossa.

Lasten ja nuorten ja perheiden tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Tietopaketin toimintojen ja palveluryhmien määrittely on toteutettavissa hyödyntämällä JHS palveluluokituksen lisäksi ikä-, tiliryhmä- ja toimipaikkaluokittelua alla olevan taulukon mukaisesti. JHS palveluluokkia vastaavat toiminnot ja palveluryhmät merkitty sinisellä. Palveluryhmät, jotka toteutettavissa lisämäärittelyjen avulla, on merkitty vaalean sinisellä.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus	Asiakas- ja palveluohjaus	Ei eroteltavissa ellei oma erillinen toiminta.
Omahoitopalvelut	Omahoitopalvelut	Ei JHS luokka eikä nykyisillä koodeilla eroteltavissa.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (summataso)	Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut	JHS luokka (Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut)
	Kouluterveydenhuollon palvelut	JHS luokka (Kouluterveydenhuollon palvelut)
	Perhesuunnittelu	Ei JHS luokka, sisältyy äitiys- ja lastenneuvolapalveluihin. Saadaan eroteltua koodien avulla.
	Lapsiperheiden kotipalvelut ja perhetyö (Varhaisen tuen sosiaalipalvelut)	JHS luokka (Lapsiperheiden kotipalvelut ja perhetyö)
	Lapsiperheiden vertaistuki ja tuki lomaviittoon	JHS luokka (Lapsiperheiden vertaistuki ja tuki lomaviittoon)
Perheoikeudelliset palvelut	Perheoikeudelliset palvelut	JHS luokka (Perheoikeudelliset palvelut)
Opiskeluterveydenhuollon palvelut	Opiskeluterveydenhuolto	JHS luokka (Opiskeluterveydenhuollon palvelut), saadaan toimipaikan mukaan jaettua opiskeluterveydenhuoltoon ja YTHS:än palveluihin.
	YTHS	
Somaattinen avohoito (summataso)	Lastentautien poliklinikka	JHS luokka (Somaattinen erikoissairaanhoidon avohoito), erottelu erikoisalalan avulla.
	Muut erikoisalapoliklinikat yhteensä 0-17v.	JHS luokka (somaattinen erikoissairaanhoidon avohoito), erottelu erikoisalalan sekä iän avulla.
Psykososiaalinen avohoito (summataso)	Lapsiperheiden sosiaalityö ja -ohjaus	JHS luokka (Lapsiperheiden sosiaalityö ja -ohjaus)
	Lastensuojelun avohuolto	JHS luokka (Lastensuojelun avohuolto)
	Kasvatus- ja perheneuvonta	JHS luokka (Kasvatus- ja perheneuvonta)
	Syrjäytymisvaarassa olevan nuoren palvelut	Erottelu toimipaikan avulla. Sisältyy muuten palveluryhmään: lapsiperheiden sosiaalityöhön ja -ohjaukseen
	Lastensuojelun jälkihuolto	JHS luokka (Lastensuojelun jälkihuolto)
	Lasten psykiatrinen avohoito	JHS luokka (Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian avohoito). Erottelu erikoisalalan avulla.
	Nuorten psykiatrinen avohoito	JHS luokka (Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian avohoito) Erottelu erikoisalalan avulla.
Sijaisperhehoito	Pitkäaikaiset sijoitukset perhehoitona	JHS luokka (Lastensuojelun sijaisperhehoito). Erottelu päätösten ja asiakkuuksien avulla.
	Avohoidon tukitoimena tehdyt perhehoidon sijoitukset	
Laitoshoido (summataso)	Lastensuojelun ammatilliset perhekodit avohuollon tukitoimisijoituksena.	JHS luokka (Lastensuojelun ammatillinen perhehoito lastensuojelun ammatilliset perhekodit), erottelu päätösten ja toimipaikan avulla.
	Lastensuojelun ammatilliset perhekodit pitkäaikaiset	
	Lastensuojelun laitoshoido avohoidon tukitoimena	JHS luokka (lastensuojelun laitoshoido), erottelu päätösten ja toimipaikan avulla.
	Lastensuojelun laitoshoido pitkäaikainen	
	Lastenpsykiatrian osastot	JHS luokka (Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian vuodeosastohoito) erottelu erikoisalakoodi avulla.
	Nuorisopsykiatrian osastot	JHS luokka (Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian vuodeosastohoito), erottelu erikoisalakoodin avulla.
	Ensikoti	JHS luokka (Ensikotipalvelu)
	Turvakoti	JHS luokka (Turvakotipalvelu)
Somaattiset osastot (summataso)	Lastentautien osastohoito	JHS luokka (erikoissairaanhoidon somaattinen vuodeosastohoito), erottelu erikoisalakoodin avulla.
	Muut erikoisalat yhteensä 0-17v.	JHS luokka (erikoissairaanhoidon somaattinen vuodeosastohoito), erottelu erikoisalakoodin ja iän avulla.
Raskaus- ja synnytystoiminto	Raskaus- ja synnytystoiminto	JHS luokka (erikoissairaanhoidon somaattinen avo- sekä vuodeosastohoito), erottelu erikoisalakoodin avulla.

Aikuissosiaalityön tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Tietopaketin toimintojen ja palveluryhmien määrittely on toteutettavissa hyödyntämällä JHS palveluluokituksen lisäksi ikä-, tiliryhmä- ja toimipaikkaluokittelua alla olevan taulukon mukaisesti. JHS palveluluokkia vastaavat toiminnot ja palveluryhmät merkitty sinisellä. Palveluryhmät, jotka toteutettavissa lisämäärittelyjen avulla, on merkitty vaalean sinisellä.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus	Asiakas- ja palveluohjaus	Ei eroteltavissa ellei oma erillisenä toimintana.
Omahoito	Omahoito	Ei JHS luokka, ei eroteltavissa nykyisillä koodeilla.
Aikuissosiaalityön hyvinvoinnin edistäminen	Aikuissosiaalityön hyvinvoinnin edistäminen	Ei JHS luokka, voidaan tietopaketissa yhdistää sosiaalityöhön ja -ohjaukseen.
Aikuisten sosiaalityö ja sosiaaliohjaus	Sosiaalityö ja -ohjaus Sosiaalityö- ja ohjaus sosiaali- ja terveysasemilla	JHS luokka (Aikuisten sosiaalityö ja -ohjaus), eroteltu palveluryhmiin toimipaikan avulla.
Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumista tukevat palvelut	Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumista tukevat palvelut	JHS luokka (Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumista tukeva palvelu)
Sosiaalinen asuminen	Sosiaalinen asuminen	Ei omaa JHS luokkaa, erottelu muista asumispalveluista (mielenterveys, päihde, ym.) toimipaikan avulla.
Toimeentulotuki	Perus toimeentulotuki Täydentävä toimeentulotuki Ehkäisevä toimeentulotuki	Tulisi olla oma JHS luokka. Kohdistuu JHS luokituksessa: Aikuisten sosiaalityöhön ja ohjaukseen.
Maahanmuuttopalvelut (summataso)	Ilman huoltajaa maassa olevien lasten ja nuorten asuminen ja tuki	JHS luokka (Ilman huoltajaa maassa olevien lasten ja nuorten asuminen ja tuki)
	Kotoutumisen edistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa	JHS luokka (Kotoutumisen edistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa)
Työelämäosallisuutta tukevat palvelut ja päiväaikainen toiminta	Kuntouttava työtoiminta	JHS luokka (Työelämäosallisuutta tukevat palvelut ja päiväaikainen toiminta) yhteinen vammaisten kanssa. Eriytettävä asiakkuuden avulla.

Hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Tietopaketin toimintojen ja palveluryhmien määrittely on toteutettavissa hyödyntämällä JHS palveluluokituksen lisäksi ikä-, tiliryhmä ja toimipaikkaluokittelua alla olevan taulukon mukaisesti. JHS palveluluokkia vastaavat toiminnot ja palveluryhmät merkitty sinisellä. Palveluryhmät, jotka toteutettavissa lisämäärittelyjen avulla, on merkitty vaalean sinisellä.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus	Asiakas- ja palveluohjaus	JHS luokka: läkkäiden keskitetty asiakas- ja palveluohjaus
Omahoito	Omahoito	Ei JHS luokka eikä nykyisellään eroteltavissa.
lääkkäiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	lääkkäiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen	JHS luokka (lääkkäiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut)
Omaishoidon tuki (summataso)	Omaishoidontuen palkkio	Yksi JHS luokka (lääkkäiden omaishoidon tuki), jossa tuki ja järjestämiseen liittyvät kustannukset on yhdistetty. Saadaan eriteltyä tiliryhmän avulla.
	Omaishoidon järjestämiseen liittyvät kustannukset	
	Omaishoidon tuen asiakkaiden hoitajan lakisääteiset vapaat	Ei JHS luokka eikä nykyisellään eroteltavissa asumispalveluista tai vuodeosastohoidosta.
Avohoito- ja huolto (summataso)	lääkkäiden sosiaalityö ja -ohjaus	JHS luokka (lääkkäiden sosiaalityö)
	Muistisairaiden poliklinikat ja geriatrian poliklinikat	JHS luokka (Psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoito), erottelu toimipaikan avulla.
	Erikoissairaanhoidon avohoito	JHS luokka (erikoissairaanhoidon somaattinen avohoito), erottelu erikoisalan- ja iän (75 vuotta täyttäneet) avulla.
Kotiin annettavat tai kotona asu- mista tukevat palvelut (summataso)	Kotihoito	Yhtenä JHS luokkana (Muille kuin lapsiperheille tarkoitetut kotipalvelut, kotisairaanhoido ja kotihoito). Ei välttämätöntä erotella tietopaketeissa, mutta erottelu saadaan kustannuspaikan avulla.
	Tukipalvelut	
	Kotisairaala	JHS luokka (Kotisairaalahoido), tarvitaan mahdollisuus ikäryhmittelyyn.
	Asunnonmuutostyöt	JHS luokka (Asunnonmuutostyöt), jossa yhdistetty asunnonmuutostyöt ja päiväkeskuspalvelu. Voidaan erotella toimipaikan avulla. Asunnonmuutostyöt ja päiväkeskuspalvelu tulisi olla omina JHS luokkina.
	Päiväkeskuspalvelu	
	Palveluasuminen	JHS luokka (lääkkäiden tavallinen palveluasuminen)
Perhehoito	Perhehoito	JHS luokka (lääkkäiden perhehoito)
Ympäri vuorokautinen hoito (summataso)	Tehostettu asumispalvelu	JHS luokka (lääkkäiden tehostettu palveluasuminen)
	Pitkäaikaislaitoshoido (sisältää kaksi JHS luokkaa)	JHS luokat (lääkkäiden laitospalvelut) ja perustason pitkäaikainen vuodeosastohoido) yhteensä.
Kuntoutus- ja akuuttiosastohoido (lähisairaalahoido) (summataso)	Perustason kuntoutus- ja akuuttiosastohoido	JHS luokka (perustason lyhytaikainen vuodeosastohoido).
	Saattohoito osastolla	Sisältyy JHS luokkaan (Perustason lyhytaikainen vuodeosastohoido). Erottelu koodien tai toimipaikan avulla.
	Lyhytaikaishoido (muu kuin sairaalaosasto)	Sisältyy JHS luokkaan (lääkkäiden tehostettu palveluasuminen). Erottelu toimipaikan avulla.
	Geropsykiatrisen osastohoido	Ei JHS luokka (Psykiatrisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoido), erottelu iän (75 vuotta täyttäneet) avulla.
Erikoissairaanhoidon osastohoido	Kaikki erikoisalat yhteensä	JHS luokka (Erikoissairaanhoidon vuodeosastohoido) erottelu iällä (75 vuotta täyttäneet).

18-74 vuotiaiden erikoissairaanhoidon tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Tietopakettien toimintojen ja palveluryhmien määrittely on toteutettavissa hyödyntämällä JHS palveluluokituksen lisäksi ikä- ja erikoisala-määrittelyksiä alla olevan taulukon mukaisesti. Palveluryhmät, jotka toteutettavissa lisämäärittelyjen avulla, on merkitty vaalean sinisellä.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Sydän- ja rintaelinsairauksien palvelukokonaisuus (Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Vatsasairauksien palvelukokonaisuus (Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Tuki- ja liikuntaelimestön sairauksien palvelukokonaisuus (Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Yleismediisinisten sairauksien palvelukokonaisuus (Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Muut toimenpidepalvelut, tehohoito ja kivun hoito(Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Kaulan ja pään alueen sairauksien palvelukokonaisuus (Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminto(elektiivinen)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Naistentautien ja synnytysten palvelukokonaisuus (Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Neurologian palvelukokonaisuus (Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Syöpätautien palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminto (elektiivinen)	

(Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Lasten ja nuorten sairauksien palvelukokonaisuus	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Lasten ja nuorten psykiatria (Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	JHS luokka (Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
Aikuispsykiatria (Summataso erikoisalakoodin kanssa)	Poliklinikkatoiminta (elektiivinen)	JHS luokka (Psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoito) erottelu erikoisala-, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Poliklinikkatoiminta (akuutti)	
	Päivystyksen kautta sisään tulleiden vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	JHS luokka (Psykiatrisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoito), erottelu erikoisala, tulosykkoodien ja iän avulla.
	Elektiiviset vuodeosasto- ja toimenpidepalvelut	
	Terapiat, jos ostopalveluna tai muuten erillisenä toimintana.	Ei oma JHS luokka. Menee JHS luokkaan: Psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoito
Hengityshalvauspotilaan hoito		Ei JHS luokka. Kohdennettava asiakkaan statuksen tai erikoisalakoodin avulla. Kohdistuu JHS luokkiin: Somaattisen erikoissairaanhoidon avo- tai vuodeosastohoito.

Vammaispalvelujen tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Tietopaketin toimintojen ja palveluryhmien määrittely on toteutettavissa hyödyntämällä JHS palveluluokituksen lisäksi ikä-, tiliryhmä- ja toimipaikkaluokittelua alla olevan taulukon mukaisesti. JHS palveluluokkia vastaavat toiminnot ja palveluryhmät merkitty sinisellä. Palveluryhmät, jotka toteutettavissa lisämäärittelyjen avulla, on merkitty vaalean sinisellä.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus		Ei eroteltavissa ellei oma erillisenä toimintana.
Omahoito		Ei JHS luokka eikä nykyisellään eroteltavissa.
Vammaisten omaishoidon tuki	Omaishoidontuki	JHS luokka (Vammaisten omaishoidon tuki) jako tiliryhmän kautta.
	Omaishoidon muut järjestämiseen liittyvät kustannukset	
Sosiaalityö ja ohjaus		JHS luokka (Vammaisten sosiaalityö ja -ohjaus)
Henkilökohtainen apu		JHS luokka (Henkilökohtainen apu)
Avohuolto	Työtä, opiskelua ja osallisuutta tukevat palvelut	JHS luokka (Työelämäosallisuutta tukevat palvelut ja päiväaikainen toiminta), yhteinen aikuissosiaalityön tietopaketin kanssa. Eriytettävä asiakkuuden avulla.
	Liikkumista tukevat palvelut	JHS luokka (Vammaisten liikkumista tukevat palvelut)
	Vammaisten asumisen muu tuki ja palvelut kuin ympärivuorokautisen avun ja tuen sisältävät asumispalvelut	JHS luokka (Vammaisten asumisen muu tuki ja palvelut kuin ympärivuorokautisen avun ja tuen sisältävät asumispalvelut)
Vammaisten perhehoito	Perhehoito	JHS luokka (Vammaisten perhehoito)
Vammaisten ympärivuorokautisen avun ja tuen sisältävät asumispalvelut	Lyhytaikainen asumispalvelu	JHS luokka (Vammaisten ympärivuorokautisen avun ja tuen sisältävät asumispalvelut)
	Pitkäaikainen asumispalvelu	
Vammaisten kuntoutusosastohoito	Lyhytaikainen kuntoutusosastohoito	JHS luokka (Vammaisten kuntoutusosastohoito), palveluryhmätaso ei välttämätön tietopakettiin.
	Pitkäaikainen kuntoutusosastohoito	

Kuntoutuksen tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Kuntoutukselle ei ole määritelty omaa JHS luokkaa, vaan se sisältyy käytettyyn palveluun. **Kuntoutukselle tulisi määritellä omat JHS luokat avo-, koti- ja vaativalle laituskuntoutukselle sekä apuvälineille.** Tietopaketin määrittely joudutaan tekemään ikä-, tiliryhmä- ja toimipaikkaluokituksia hyväksi käyttäen.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Kuntoutustarpeen arvio ja ohjaus		Ei eroteltavissa ellei omana erillisenä toimintana
Omahoito		Ei JHS luokka eikä nykyisillä koodilla eroteltavissa.
Koti/avokuntoutus	Fysiatrian poliklinikka	Kohdennus toimipaikan ja erikoisalakoodin avulla.
	Terveysasemalla tai suoran valinnan sote-keskuksen tuottama fysioterapia	Kohdennus toimipaikan avulla.
	Avokuntoutus ei kotona tapahtuva	Kohdennus toimipaikan tai koodien avulla. Tulisi olla JHS luokka.
	Kotikuntoutus	Kohdennus toimipaikan tai koodien avulla. Tulisi olla JHS luokka.
	Koulutus ja tuki muulle henkilökunnalle	Kohdennus toimipaikan tai koodien avulla.
	Vaativa kuntoutus (KELA)	Ei tässä vaiheessa mukana.
	Apuvälinepalvelut	Kohdennus toimipaikan tai tiliryhmän avulla. Tulisi olla JHS luokka.
Kuntoutus osastoilla	Kuntoutus- ja akuuttiosastohoito	Kohdennus työntekijän ja toimipaikan avulla.
	ESH:n osastojen kuntoutus	Kohdennus työntekijän ja toimipisteen avulla.
	Pitkäaikaisosastojen kuntoutus	Kohdennus työntekijän ja toimipisteen avulla.
Vaativan kuntoutuksen osastot (intensiivijaksot)		Kohdennus toimipaikan avulla. Tulisi olla JHS luokka.
Veteraanikuntoutus		

Vastaanottopalvelujen tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Vastaanottopalvelujen tietopaketissa tulee olla jaottelu, joka tukee suoran valinnan palvelujen läpinäkyvyyttä ja vertailua. Tietopaketin toimintojen ja palveluryhmien määrittely on toteutettavissa hyödyntämällä JHS palveluluokituksen lisäksi muilla määrittelyillä alla olevan taulukon mukaisesti. JHS palveluluokkia vastaavat toiminnot ja palveluryhmät merkitty sinisellä. Palveluryhmät, jotka toteutettavissa lisämäärittelyjen avulla, on merkitty vaalean sinisellä.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Asiakas- ja palveluohjaus		Ei JHS luokka. Kohdennus kontaktilajin tai vastaavan kautta.
Omahoito		Ei JHS luokka eikä nykyisillä koodeilla eroteltavissa.
Suoranvalinnanvapauden palvelut	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	JHS luokka (Työikäisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut)
	Lääkärin ja hoitajan vastaanottopalvelut	JHS luokka (Perustason avoterveydenhuollon palvelut)
	Ilmaisjakelun piiriin kuuluvat hoitotarvikkeet	Ei JHS luokkaa, kohdennus epäselvä.
	Kuntoutusneuvonta- ja ohjaus ja kuntoutustarpeen arvio	Ei JHS luokka. Tarvitaan erittely suoranvalinnan palvelujen takia.
	Sosiaalihuollon neuvonta ja -ohjaus	Kuuluu JHS luokkaan: Aikuisten sosiaalityö ja sosiaaliohjaus. Tulee olla eriytettynä sote-keskuksissa.
	Terveydenhuollon erikoisammattilaisten konsultatiiviset ja vastaanottopalvelut	Kuuluu JHS luokkaan: Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoitoon), erottelu tietopakettiin toimipaikan avulla. Tulee olla eriytettynä sote-keskuksissa.
	Psykiatrinen tiimi	Kuuluu JHS luokkaan: Mielenterveysavohoido ja kuntoutus, erottelu toimipaikan avulla. Tulee olla eriytettynä sote-keskuksissa.

Päivystyksen tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Päivystys muodostaa yhden JHS luokan (**Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon yhteispäivystyksen kiireellinen hoito**). Tietopakettissa päivystys on jaoteltu toiminnoiksi ja palveluryhmiksi taulukon mukaisesti. JHS palveluluokkia vastaavat toiminnot ja palveluryhmät merkitty sinisellä. Palveluryhmät, jotka toteutettavissa lisämäärittelyjen avulla, on merkitty vaalean sinisellä.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Hoidontarpeen arvio ennen päivystykseen tuloa		Ei eroteltavissa ellei omana erillisenä toimintana.
Triage päivystysyksikössä		Ei JHS luokka eikä nykyisillä koodeilla eroteltavissa.
Päivystys	Perusterveydenhuollon päivystyspisteen palvelut	JHS luokka (Erikoissairaanhoidon sekä erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon yhteispäivystyksen kiireellinen hoito), erottelu toimipaikan avulla.
	Akuuttilääketieteen päivystyspisteen palvelut	Erottelu toimipaikan avulla.
	Yhteispäivystyspisteen palvelut	Erottelu toimipaikan avulla.
	Laajan päivystyspisteen palvelut	Erottelu toimipaikan avulla.
	Päihde ja psykiatrinen päivystysvastaanotto	Erottelu toimipaikan avulla. Ei välttämätöntä erotella tietopakettissa.
	Geriatrinen päivystysvastaanotto	Erottelu toimipaikan avulla.
Kiireellinen hoito muilla paikkakunnilla		Ostopalvelu, joka kohdennettava päivystykseen.
Sosiaalipäivystys		Ei JHS luokka, erottelu toimipaikan avulla.
Hammaslääkäripäivystys		Ei JHS luokka, erottelu toimipaikan avulla.
Selviämisasema/selviämishoitoasema		Ei JHS luokka, erottelu toimipaikan avulla.
Seurantaosasto		Ei JHS luokka, mutta erottelu toimintapaikan avulla.

Ensihoidon tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Sinisellä JHS Maakuntien palveluluokitusta vastaava taso. Palveluryhmät lisämääreillä eroteltavissa.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Ensihoitopalvelu	Ensiavuste	JHS luokka (Ensihoitopalvelu), palveluryhmien mukainen jako ei välttämätön, mutta saatavissa eriteltynä ensihoidon koodien avulla.
	Perustason ensihoito	
	Hoitotason ensihoito	
	Lääkärihelikopteritoiminta	
	Muu ensihoitolääkäripäivystys	
	Ensihoidon kenttäjohto	
	Yhden henkilön arviointiyksikkö	
	Ensihoitoon kuuluvat potilassiirrot	
Ensihoitokeskus		JHS luokka (Ensihoitokeskus)
Muita viranomaisia tukevat palvelut	Esimerkiksi päivystystä tukevaa toimintaa	Ei JHS luokka, mutta eriytettävä, jos ensihoito tekee näitä.
Valmius ja varautuminen	Varautuminen normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin mkl. monipotilastilanteet	Ei JHS luokka, määriteltävä mihin kuuluu.

Lääkehuollon tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Lääkehuollolle ei ole omia JHS palveluluokkia. Lääkehuollon kustannukset ja toimenpiteet sisältyvät kulloinkin käytettyyn palveluun. Tietopakettiin sisältyy myös Kelan järjestämiä palveluja. Maakuntien kustannukset on saatava tilitasolla.

Toiminto	Palveluryhmä	palvelutaso 2	Palvelutaso 3
Avohoidon lääkkeet	Korvatut lääkkeet	Harvinaislääkkeet	
		ATC-ryhmät (14 pääryhmää, 1. taso) (ei sisällä harvinaislääkkeitä)	ATC-ryhmät (terapeuttisia/farmakologisia alaryhmiä, 2. tai 3. taso)
	Ei-korvatut reseptilääkkeet		
	Itsehoitolääkkeet		
Sairaalalääkkeet	Lääkkeet	Harvinaislääkkeet	
		ATC-ryhmät (14 pääryhmää, 1. taso) (ei sisällä harvinaislääkkeitä)	ATC-ryhmät (terapeuttisia/farmakologisia alaryhmiä, 2. tai 3. taso)
	Tartuntatautilain mukaiset lääkeshoidot		
Apteekkitoiminta ja lääkkeiden annostelu	Sairaala-apteekkien toiminta		
	Lääkeannostelukustannukset	Infuusiopoliklinikka	
		Kotisairaanhoido	
		Annosjakelu	
Avoapteekkien toiminta			
Rokotteet	Kansallisen rokotusohjelman rokotteet		
	Muut rokotteet	ATC-ryhmä J07	ATC-ryhmän 4. taso

Matkapalvelujen tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Matkapalvelujen tietopaketti sisältää myös Kelan palveluja. JHS palveluluokat lähes yhtenevät muilta osin lukuunottamatta laitosten välisiä kuljetuksia, jotka tulee määrittellä kirjanpidosta muulla tavoin. JHS palveluokkia vastaavat toiminnot ja palveluryhmät merkitty sinisellä.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Sairausvakuutuslain mukaisesti korvatut ensihoidon kuljetukset	Ambulanssi	Sisältyy JHS luokkaan (ensihoidopalvelu). Tulevassa sotessa, rahoitus tulee muutamaaan
	Muu ensihoidon kulkuneuvo, esim. helikopteri, lentokone, ilma-alus	
Sairausvakuutuslain mukaiset matkakorvaukset	Julkinen liikenne	Kelan palvelu
	Oma auto	
	Taksit	
	Muu kulkuneuvo esim. helikopteri, lentokone, ilma-alus	
Vammaisten liikkumista tukevat palvelut	Kuljetuspalvelu esim. taksi tai palvelubussi	Yksi JHS luokka (Vammaisten liikkumista tukevat palvelut)
	Saattajapalvelu	
	Oman auton muutostyöt	
Siirtokuljetukset laitosten välillä (sisäänkirjatut)	Taksi	Ei JHS luokka, erottelu kirjanpidon tilitiedoista. Sisältyvät JHS luokituksessa lähettävän yksikön kustannuksiin.
	Ambulanssi	
	Muu kulkuneuvo esim. helikopteri, lentokone, ilma-alus	
Siirtokuljetukset laitosten välillä (ei sisäänkirjatut) KELA	Taksi	Kelan palvelu
	Ambulanssi	
	Muu kulkuneuvo esim. helikopteri, lentokone, ilma-alus	
Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumista tukeva palvelu	Kuljetuspalvelu; taksi, oma auto	JHS luokka (Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumista tukeva palvelu)
Majoitus	Yöpymisraha	Kelan palvelu
Kelan myöntämän ulkomailla annetun hoidon matkakustannukset	Matkat	Kelan palvelu
	Majoitus	

Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen tietopaketti verrattuna JHS Maakuntien palveluluokkiin

Tietopakettien kokonaisuuden muodostamisessa tarvitaan JHS palveluluokituksen lisäksi määrittelyjä alla olevan taulukon mukaisesti. Sinisellä merkityt vastaava suoraan JHS palveluluokkaa.

Toiminto	Palveluryhmä	JHS luokka sekä muut määrittelyt
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijatyö		JHS luokka (Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijatyö)
Yhteisöön kohdentuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut		JHS luokka (Yhteisöön kohdentuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut)
Kannustava rahoituselementti		Ei JHS luokka, erottelu määriteltävä.